

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BATI DİLLERİ ve EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

ÇAĞDAŞ YUNAN DİLİ ve EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEORGİOS VİZİİNOS’UN DÖRT HİKAYESİNDE

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BATI DİLLERİ ve EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

ÇAĞDAŞ YUNAN DİLİ ve EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEORGİOS VİZİİNOS’UN DÖRT HİKAYESİNDE

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BATI DİLLERİ ve EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

ÇAĞDAŞ YUNAN DİLİ ve EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEORGİOS VİZİİNOS’UN DÖRT HİKAYESİNDE

BATI DİLLERİ ve EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

ÇAĞDAŞ YUNAN DİLİ ve EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEORGİOS VİZİİNOS’UN DÖRT HİKAYESİNDE

ÇAĞDAŞ YUNAN DİLİ ve EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEORGİOS VİZİİΝOS’UN DÖRT HİKAYESİNDE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEORGİOS VİZİİNOS'UN DÖRT HİKAYESİNDE

YEORGİOS VİZİİNAS'UN DÖRT HİKAYESİNDE

STAVROULA SOTIROPOULOU

2501182106

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ İRİNİ SARIOĞLU

İSTANBUL - 2021

ÖZ

**YEORGIOS VIZIINOS'UN DÖRT HİKAYESİNDE
YAŞAM VE ÖLÜM ÜZERİNE EFSANE VE İNANIŞLAR:
FOLKLORİK ESERLERİN DÜZYAZINDA YENİDEN
BİÇİMLENDİRİLMESİ**

STAVROULA SOTIROPOULOU

Bu tezde Yeorgios Viziinos'un dört öyküsü incelemeye seçildi. Özellikle 19. yüzyılın sonlarında Vize'de ve İstanbul'da cereyan eden öyküler. Bu öykülerde Viziinos deneyimlerini ve yaşantılarını değerlendirip çok folklorik malzeme ilave etti. Bu malzemeyi anlatım malzemesine dönüştürdü. Ayrıca, kendisine ve hayatları boyunca hastalık (ruhsal - bedensel) ve ölüm ile devamlı bir mücadele olan ailesine ruhsal betimleme - psikanaliz yapmaya çalışıyor. Bu yüzden, bu tez sağlık, hastalık ve ölüm konu kategorilerine odaklanır, özellikle bu kategorilere: dinî ve doğaüstü pratikleri (ağıt, ruh çağırma), halk tıbbı unsurları, sağlık, hastalık ve ölümle (doğal sebepler veya cinayet) ilgili batıl inançlar ve inanışlar. Viziinos nasıl bu kadar yaratıcı bir şekilde, belirli zaman ve yer içinde (Vize - Doğu Trakya, 19. yüzyıl), kendi deneyimlerinden kazandığı folklorik malzemeyi değerlendirmeyi başarıp, klasik ve aşılmaz anlatım sanatının şaheserleri anlatım - otobiyografik malzemesine dönüştürdü? Bu araştırmanın ana sorusudur.

Anahtar Sözcükler: Viziinos, Öykü, İthografi, Halk Bilimi, Otobiyografik, Malzeme

ABSTRACT

MYTHS AND SUPERSTITIONS REGARDING HEALTH AND DEATH IN FOUR SHORT STORIES BY GEORGIOS VIZYENOS. THE DIVERSION OF FOLKLORE INTO NARRATION

STAVROULA SOTIROPOULOU

This master's dissertation focuses on four short stories written by Georgios Vizyenos, the plots of which take place in Vizye, East Thrace and Istanbul in the end of the 19th century. The writer's lived experiences and a great deal of elements of folklore were imported into the narration of these short stories, in which Vizyenos attempted to make psychographs of himself and his family, whose lives were marked by a constant struggle with disease and death. This is the reason why the research of this dissertation focuses on these three special issues (Health, Disease and Death) and more specifically on the following thematic categories: religious and metaphysical practises, popular medicine, superstitious and irrational beliefs on these issues. The main research question is how Vizyenos succeeded in making such a creative use of the abundant folklore elements and his personal experience in the specific place and time (Vizye, East Thrace, 19th century) and convert it into autobiographic narrations, which have proved to be insurmountable masterpieces of their kind.

Keywords: Vizyenos, Short Story, Ethography, Folklore, Autobiography

ÖNSÖZ

Viziinos'un öykülerini okumak, okul çalışmalarım çerçevesinde, özellikle müfredat dışı olarak her zaman çok sevdiğim bir faaliyetti. Rahmetli büyükbabam Nikolaos Sotiropulos'un öğretmen ve folklorcu olmasından yararlandım. Ayrıca, Batı Ftiotis bölgesinde uzun yıllar alan araştırmasına dayanan kitapları Atina Akademisi'nden ödüllüdür. Çocukluğumdan beri, küçük Yeorgios Viziinos gibi, yöremizin masal, efsane ve geleneklerini, hatta kaynakları ile ilgili muhtemel yorumlar ve bütün bunların kapalı kırsal toplumlardaki insanların hayatını nasıl biçimlendirdiğini dedemden dinliyordum. Bu benim Halk Bilimi alanında aldığım ilk eğitim oldu.

Atina Üniversitesi Filoloji Bölümü öğrencisi olarak, Atina Üniversitesi Edebiyat Bölümünün Öğretmeni Doç. Dr. Vasiliki Hrisanthopulu'nun okuttuğu "Halk Bilimi'ne Giriş" ve "Sosyal Halk Bilimi" dersleri çerçevesinde dedemin anlattığı hikâyelerine dayanan iki folklorik içerikli tez üretme şansım vardı. Sonuç olarak, İstanbul Üniversitesi Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı'nın yüksek lisans programında tez konusu seçmek benim için kolaydı.

Bu noktada, tezim süresince danışmanlıklarından onur duyduğum İstanbul Üniversitesi'nden değerli hocalarım Sayın Esin Ozansoy ve Sayın İrini Sarıoğlu'na, bana Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı anabilim dalında yüksek lisans programında okuma fırsatı verdiklerinden dolayı çok teşekkür ederim. Tezimin tamamlanmasındaki katkıları çok değerli.

Bu tez, beni Folklor'un olağanüstü dünyasıyla tanıştıran ve daima izinden ilerlemeyi dilediğim büyükbabama, Nikolaos Sotiropulos'a, adanmıştır.

İstanbul 2020,
Stavroula SOTİROPOULOU

İÇİNDEKİLER

ÖZ ii

ABSTRACT..... iii

ÖNSÖZ iv

KISALTMALAR LİSTESİ iviii

GİRİŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM

YEORGİOS VİZİİNAS' UN HAYATI VE ESERLERİ

1.1 Yazarın Hayatı	4
1.2 Yazarın Eserleri	7

İKİNCİ BÖLÜM

TARİH VE EDEBİYAT ORTAMI

2.1 Tarihsel Çerçeve	10
2.2 Dönemin Edebî Akımları ve Çağdaş Yunan Düzyazısına Etkisi.....	11
2.3 Viziinos ve Döneminin Düzyazısı	18
2.4 Viziinos ve Döneminin Folkloru	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**VİZİİİOS’UN ÖYKÜ ANLATIMINA FOLKLORİK
MALZEMENİN GİRİŞİ VE DÖRT ÖYKÜSÜ ÜZERİNDEN
RUHSAL BETİMLEMELİ VE PSİKOĞRAFİK UZANTILARI**

3.1. Araştırmanın Betimlemesi.....	25
3.1.1. Annemin Günahı Adlı Öykü	26
3.1.2. Kardeşimin Katili Kimdi Adlı Öykü.....	27
3.1.3. Yaşamının Biricik Yolculuğu Adlı Öykü.....	27
3.1.4. 1 Mayıs Adlı Öykü	27
3.2 Viziinos’un Ruhsal Betimlemeli Anlatımında Folklorik Unsurları Tespiti.	
Açıklayıcı Yaklaşım.....	28
3.2.1 Konu Kategorisi: “Halk Tıbbı (Hekimliği)”	28
3.2.2. Konu Kategorisi: “Din - İnanışlar”	31
3.2.3. Konu: Cinayet.....	44
3.2.4. Konu: Ölüm ile İlgili Görenekler	47
3.2.5. Konu Kategorisi: Ağıt	49
3.2.6. Konu: Ruh Çağırma	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖYKÜ YAZARI VE HALK BİLİMCİ OLARAK VİZİİİOS:

SANAT VE TEKNİK, YENİLİKLER VE DEĞİŞİMLER

4.1: Halk Bilimci Olarak Viziinos 53

4.2: Öykü Yazarı Olarak Viziinos: Sanat ve Teknik, Yenilikler ve Değişimler.....	60
--	----

SONUÇ	66
--------------------	-----------

EKLER	76
--------------------	-----------

KAYNAKÇA.....	85
----------------------	-----------

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e:	Aynı eser
a.g.e:	Adı geçen eser
a.g.m:	Adı geçen metin
bkz:	Bakınız
bs:	Baskı, basım
C:	Cilt
Çev:	Çeviren
Haz:	Hazırlayan
s:	Sayfa
t.y:	Basım tarihi yok
vb:	Ve benzeri
vd:	Ve diğerleri
vs:	Vesaire
Yay. Haz:	Yayına hazırlayan(lar)

GİRİŞ

Yeorgios Viziinos'un seçtiğim dört öyküsünde (**Annemin Günahı, Kardeşimin Katili Kimdi, Yaşamının Biricik Yolculuğu, 1 Mayıs**) 19. yüzyılın sonunda, yazarın Doğu Trakya'nın Vize kazasındaki ve İstanbul'daki tecrübe ve yaşantıları sergileniyor.

Hayatındaki olayların aktarılması dışında, Viziinos bu öykülerde ruhsal betimleme yapmaya çalışıyor. Bu ruhsal betimleme, kendisinin ve hayatları boyunca hastalık (ruhsal - bedensel) ve ölüm ile devamlı bir mücadele içinde olan ailesine psikanalizine kadar uzanıyor. Yazar, tüm bu otobiyografik malzemeyi sağlık, hastalık ve ölümle ilgili dinî ve doğaüstü pratikleri, halk tıbbı unsurları, batıl inançlar ve inanışlar ile birleştirip anlatımının malzemesine dönüştürüyor. Tüm bu öğelerin anlatıma nasıl eklendiğini, nasıl bir rol oynadığını tahrir edip araştırmam gerekiyordu.

Kaynakçayı inceleyerek, özellikle Halk Bilimi ve Sosyal Antropoloji ile ilgilenen kaynakçayı, Viziinos'un eserlerinde folklorik malzemenin nasıl anlatım malzemesine dönüştürüldüğünü, yazarın doğup büyüdüğü sosyal ve kültür çevrenin nasıl tasvir edildiğini, kahramanlarının davranışları ve seçimlerinin şekillendirilmiş sosyal ve dinî algılamaları, bu topluluğun düşünce yapısını nasıl yansıttığını incelemeyi uygun gördüm.

Viziinos gibi bir yazar hakkında kaynakça bulmak zor değildir. Aslında, tam tersine, çok sayıda araştırmacı Viziinos'un eserleri ile ilgilenmiştir. Zor olan kısım, Viziinos'un eserlerini bu tezde incelenen konuyla ilişkili olarak inceleyen araştırmaları seçmektir. Bu durumda, Mario Vitii, Linos Politis, Yorgos Veludis, Vagelis Athanasopoulos, Dimitris Agelatos, Panayotis Mulas, Roderick Beaton, Grigoris Pashalidis v.b. gibi en önemli neohelenistlerin araştırmaları kullanılmıştır. Folklorik ve sosyal kısmı için Pierre Bourdieu, Mihalis Meraklis, Evangelos Avdikos, Vasiliki Hrisanthopulu'nun araştırmalarından yararlanılmıştır.

Dört bölümden oluşan tezin birinci bölümünde Y. Viziinos'un hayatı ve eserleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölümde yazarın yaşadığı dönemin (1849-1896) tarihsel koşulları verilmektedir. Daha sonra, “*Dönemin edebî akımları ve Çağdaş Yunan Düzyazısı'na etkisi*” adlı alt bölümünde; dönemin iki hakim akımından, gerileme sürecinde olan Romantizm ve yükselen Realizm, dönemin hakim edebiyat türü olan öyküden ve özelliklerinden, kişisel edebiyata ve özellikle İthografi'ye eğilimden söz edilir. Devamında, Estia dergisi tarafından gerçekleştirilen öykü yarışmasının ilanının önemi ve rolü incelenmektedir.¹

Sonra, iki alt bölüm verilmektedir: “*Viziinos ve döneminin düzyazısı*” adlı alt bölümde dönemin edebiyatında Viziinos'un yeri ele alınmaktadır ve İthografi ile öykünün yerleştirilmesine sağladığı katkı değerlendirilir. “*Viziinos ve dönemin Folkloru*” adlı ikinci alt bölümde, bu tezin folklorik bağlamını anlayabilmek için kültür, habitus, düşünce tarihi gibi terimler açıklanır. Ayrıca, Fallmerayer'in teorisi² yayınladığından dolayı Yunanistan'da oluşan durumdan, Millet için sözün bilimsel kurulmasına yol açan güdüden, Halk Bilimi'nin gerekli ve önemli bir milli bilim olarak gelişmesinden söz edilir.

Tezin üçüncü bölümü, araştırma kısmıdır. Bu kısımda araştırma sorusu yöneltir, araştırma yöntemi ve sonuçları tarif edilir ve araştırma alanı olan öykülerin özetleri verilir.

“*Öykü yazarı ve halk bilimci olarak Viziinos: Sanat ve teknik, yenilikler ve değişimler*” adlı dördüncü bölüm iki alt bölüme ayrılır: “*Halk bilimci olarak Viziinos*” ve “*Öykü yazarı olarak Viziinos: Sanat ve Teknik, Yenilikler ve Değişimler*”. İlk alt bölümde, yazar ile Folklor'un arasındaki bağ, eserine Folklor'un etkisi ama aynı zamanda Folklor alanı için bu eserin önemi, Folklor'un araştırma

¹ Bkz. Sayı 417'nin Ekler bölümü, 25/12/1883, C. 16, Estia dergisi.

² Bkz. İkinci Bölüm

metodolojisine alışması ve eserinde biyografik yaklaşım imkânı konularına değinilir. Sonra, Harilaos Trikupis'in hükümetinde Dışışleri Bakanı Aleksandros Kondostavlos'un planından söz edilir. Kondostavlos, folklorik malzemenin toplanması ve yaratıcı bir şekilde edebî eserlere içeriilmesi planı hakkında arşiv materyalleri verilir. Bu edebî eserler vasıtasıyla, Osmanlı hakimiyetinde bulunan Yunan nüfusu atalarının gelenekleri ile yakınlaşacaktı ve morali güçlendirilecekti.

İkinci alt bölümde Viziinos'un sanat ve tekniğinin önemli özellikleri, düzyazıya getirdiği yenilikler ve değışimler sunulur. Bu alt bölümde, İthografi'nin psikolojik yönde ileri sürölmesine ve folklorik malzemenin değeriendirilmesine ağırlık verilir, çünkü Viziinos'un Çağdaş Yunan Edebiyatı'na getirdiği en önemli yeniliklerdir.

Kaynakçanın okunması ile araştırmadan çıkarılan sonuçlar, bu tezin son bölümüdür. Son olarak, Ekler ile Kaynakça bulunur.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEORGİOS VİZİİNOS'UN HAYATI VE ESERLERİ

1.1 Yazarın Hayatı

Yeorgios Viziinos (gerçek soyadı Syrmas veya Mihailidis) 8 Mart 1849'da, Rum Ortodoks Patrikhanesi'ne ait başkilisenin mevkisi olan³, Doğu Trakya'nın Vize ilçesinde doğdu. Viziinos'un babası Mihailos, 1813'te Vize'ye yakın olan Kryonero köyünde doğdu. 14 yıl sonra Vize'ye taşınıp bakkallık yaptı⁴. 1840'ta nişanlandığı Despinio ile (evlenmeden önceki soyadı Vasiliku), 1844'te evlendi. Beş çocuğu oldu: Yeorgios'tan üç yıl önce ölen Mihailos, Hristakis (haksız yere öldürülen postacı, Viziinos "**Kardeşimin Katili Kimdi**" öyküsünü bunun için yazdı), Anna ("**Annemin Günahı**" öyküsünde tarif edildiği gibi öldü) ve kardeşinin adını alan Annio, ama o da küçük yaşta öldü⁵. 1854'te, Yeorgios 5-6 yaşındayken Mihailos öldü.

1861'de, terzi bir amcasından eğitim alması için, ailesi Viziinos'u İstanbul'a yolladı. Orada yaklaşık üç yıl kaldı ve işverenin ölümünden sonra terziliği bırakıp Kıbrıslı tüccar Y. Yeorgiadis'in himayesi altında okula geri döndü. 18 yaşına kadar İstanbul'da kaldı. 1868'in Temmuz ayında Kıbrıs'ın başpiskoposu II. Sofronios'un himayesi altında Lefkoşa'ya gitti. Orada dört yıl kaldı.

19 yaşındayken Lefkoşa Yunan Okulu'nda okur, başarılı olur, "eftaksias" (okulun düzenine bakan insan) seçilir, başpiskoposlukta kalır, papaz elbisesi giyer, ilahici olur. Sofronios Viziinos'u papazlığa tahsis ediyordu ama o, genç Eleni

³ *İstoria tu Elliniku Ethnos*, C. 31 (1833-1881), Ekdotiki Athinon, 2015, s. 104

⁴ Başklara göre: Mihail Syrmas veya Mihailidis, bkz. Sidera - Litra P., "**O Viziinos fititis sto Panepistimio tis Gotigis**", *Thrakika*. İkinci sıra [Thrakiko Kentro - Eteria Thrakikon Meleton] C. 11, s. 41-72, özellikle s. 52, dn. 35.

⁵ Bkz. Hacifotis İ., "**Yeorgios Viziinos. Metevlithi endos mu o rithmos tu kozmu. Mia zoi pu miazi me mithistorima**", *İstoria İkonografimeni*, sayı 72 (Haziran 1974), s. 129-130

Fysencidi'ye çok aşık oldu ve ona aşk şiirleri yazıyordu. Bu günahı için kefaretle cezalandırıldı.

Sofronios, 1872'de Bulgar bölünmesinden kaynaklanan sorunlar yüzünden İstanbul'a çağırıldı ve genç Yeorgios ona eşlik etti. Yeorgios orada Pera Rum Lisesi müdürü olan Y. Hasiotis ile tanıştı. Viziinos, Hasiotis'in himayesi altında bulunmak istediğini söyledi. Hasiotis kabul etti ve Yeorgios'un Heybeliada Ruhban Okulu'na kaydını yaptırdı. Hasiotis sayesinde, Yeorgios'un rahip olması ve papaz elbisesi giymesi lâzım değildi⁶

Viziinos, Heybeliada'da okurken, öğretmeni olarak bilinen ve 1873'te **“Piitika Protolia (Genç Yaşta Yazdığı İlk Şiirler)”** adında ilk şiir koleksiyonunu yayınlamaya yardım eden şair İlias Tandalidis ile tanıştı. Viziinos, bu şiir koleksiyonu sayesinde, Tandalidis vasıtasıyla, Yeorgios Zarifis ile tanıştı ve sonra himayesi altında bulundu. 1873 yılının sonbaharında, Zarifis'in ekonomik desteğiyle Atina'ya gitti ve Plaka Ortaokulu'nun son sınıfına kayıt oldu. 1874 yılının Eylül ayında, Atina Üniversitesi Felsefe Fakültesi'ne kayıt oldu, ama, kısa zamanda hayal kırıklığına uğrayıp eğitime yurtdışında devam etmeye karar verdi.

1875 yılının Ekim ayında, felsefe okumak için Almanya'daki Göttingen Üniversitesi'ne gitti. Orada Hermann Lotze ve Deneysel Psikoloji'nin kurucusu Wilhelm Wundt'un öğrencisi olma şansı vardı. 1877 yılının Mart ayından 1878 yılının Ağustos ayına kadar Leipzig'de kalıyordu, sonra Yunanistan'a geri döndü.

1880 yılının Nisan ayında, **“Das Kinderspiel in Bezug auf Psychologie und Pädagogik”** (Psikolojik ve pedagojik açıdan çocuk oyunu) adında doktora tezini teslim etmek için Göttingen'e döndü. Tezi, aynı yılda Zarifis'in masrafları ile basıldı⁷.

⁶ Papathanasi - Musiopulu K., **Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu**, Atina, 1982, s. 19-29.

⁷ Athanasopoulos V., **İ mithi tis zois ke tu ergu tu Y. Viziinu**, Atina, Ekdosis Kardamicha, 1992, s. 18-145.

1882 yılının Kasım ayında Paris'te olan Viziinos, Dimitrios Vikelas ile tanıştı ve aralarında samimi bir dostluk gelişti. Viziinos, soydaşı Y. Zarifis'in ekonomik desteğini almaya devam ederken 1882 yılının Kasım ayından 1883 yılının Mart ayına kadar Paris'te kaldı. Vikelas'ın çevresini oluşturan aydınlar ile temas kurdu. Bu bilgiler arasında marki Queux de Saint-Hilaire, Juliette Lamber-Adam v.b. gibi helenistler de vardı. Viziinos bu bilgiler ile Londra'da kaldığı zaman iletişim kurmaya devam edecektir⁸.

Londra, Viziinos'un hayatı için çok önemli bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde, o zamana kadar şair olan Viziinos, en başarılı çağdaş Yunan nesir yazarlarından biri olmak üzere ilgisini öykü yazmaya çevirir. Aynı zamanda “**İ filosofia tu kalu para Plotino (Plotinus'a göre İyilik'in felsefesi)**” doktora sonrası doçentlik tezini bitirir. 1884 yılının Mart ayında, Londra'dayken, himayecisi Zarifis'in ölümünün haberini alır. Artık başka geçim yolu bulmak zorunda kaldığından dolayı bu olay hayatını çok etkiledi.

Atina'ya dönmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Yeorgios orada öyküler, şiirler, edebiyat ve felsefe eserleri yazar. Aynı zamanda, Felsefe Tarihi'nin yardımcı doçent tayin olmak üzere Atina Üniversitesi Felsefe Fakültesi'ne başvurur. 1881'den beri Doğu Trakya'da Samakovo'daki bir maden işi ile ilgileniyordu, ama tüm çabalarına rağmen başarısızlığa uğradı⁹. 1886'da Viziinos'un, kardeşi Mihailos ile işletecekleri maden meselesi yeniden canlandırıldı. Sermaye sağlamak amacıyla bir araştırma raporu yazıldı ve Viziinos onu Paris'te sundu. Yine de, tüm çabalarına rağmen, başarısızlığa uğradı.

1890'da Viziinos Atina Konservatuvarı'nda dramatoloji profesörü olarak tayin edildi. Ama aynı yılda, Almanya'da kaldığı sırada kemik iliği ile ilgili ortaya çıkan bir hastalığın belirtileri yeniden şiddetli ve yoğun olur. Aşırı tedirginlik ve mantıksız davranışlar sergiler. Bu hezeyan içinde Müzik Okulu'ndan öğrencisi 14 yaşında olan

⁸ Papakostas Y., “**İ agnosti allilografia tu Yeorgiu Viziinu**”, *To Vima gazetesi* (24/11/2008)

⁹ Bkz. Asimomitis V., “**To Yorgaki tis Mihaliesas ke to Samakovo**”, *Trakika Hronika dergisi*, İskeçe, 5, (1965), s. 95-97.

Betina Fravasili'ye aşık oldu ve kendini kaybetmiş bir haldeyken evlenme teklif etti. 1892 yılının Nisan ayında Viziinos Dromokayitiyo akıl hastanesine kaldırıldı. Hastanın geçmişinde yazıldığı gibi hastalığının tanısı “sinir paralizisi ve hareket bozukluğu”ydü¹⁰. Viziinos, 15 Nisan 1896'da Dromokayitiyo akıl hastanesinde öldü¹¹.

1.2 Yazarın Eserleri

Viziinos edebiyat dünyasına 1873'te “**Piitika Protolia**” adında ilk şiir koleksiyonunun yayınlanmasıyla adından söz ettirdi. 1874 yılında Vuçinas Şiir Yarışmasında “**O Kodros**” şiiri ile birincilik ödülünü kazandı. 1876'da “**Vosporides Avre**” adlı koleksiyonunu ve 1883'te “**Atides Avre**” adlı son şiir koleksiyonunu yayınladı. Şiir dışında öykü, makale ve bilimsel araştırma yazımı ile ilgilendi.

Aşağıda eserleri listelenmektedir yarışmasında övgüye layık görüldü:

Şiir Eserleri:

1. **Piitika Protolia** -1873
2. **O Kodros** (Vuçinas Şiir Yarışmasında birincilik ödülü) - 1874
3. **Ares, Mares, Kukunares** (Vuçinas Şiir Yarışmasında birincilik ödülü)
4. **Vosporides Avre** - 1876
5. **Esperides** (Vuçinas Şiir Yarışması'na övgü) - 1877
6. **Atides Avre** (şiir koleksiyonu) - 1883
7. **Ana ton Elikona / Valismata** - 1894

Bilimsel Araştırmalar - Tezler - Makaleler - El Kitapları:

1. **To pehnidi ipo epopsi psihologiki ke pedagogiki** (doktora tezi) - 1881
2. **İ filosofia tu Kalu para Plotino** (doçentlik tezi) – 1884 (**Plotin'de İyilik Felsefesi**)
3. **Psihologike melete epi tu kalu** – 1885 (**İyilik Üzerine Psikolojik Etüdlr**)

¹⁰Bkz. Poraku M. “**Yeorgios Viziinos Neoellinika Diigimata**”, *öğretmen kitabı, İpurgio Pedias ke Politizmu Kipru*, Lefkoşa, 2017, s. 8.

¹¹ Stergiopulos K., Yeorgios Viziinos. **İ paleoteri pezografia mas. Apo tis arhes os ton Proto Pagozmio Polemo (C. 6 (1880-1900))** adlı kitabında. Atina, Sokoli, 1997, s. 34-40.

4. *Stihia logikis* (okul el kitabı) - 1885
5. *İ kalogeri ke i latria tu Dionysu en Traki* (folklorik araştırma) – 1888 (*Keşişler ve Trakya'daki Diyonisos'un Tapınması*)
6. *Stihia psilogias* (okul el kitabı) - 1888
7. *E ikastike tehne kata tin proti ikosipendaetirida tu Yeorgiu tu protu* - 1888 (*Kral I. Georgios'un İlk 25 Yılında Görsel Sanatlar*)
8. Edebiyat ve tarih makaleleri içeren Bart ve Hirst'in Ansiklopedik Sözlüğü'nde işbirliği - 1890
9. Zeller'in Felsefesi'nin tarihi hakkında araştırma – 1890

Nisan 1883 ile Temmuz 1884 arasında Viziinos'un ilk beş öyküsü yayınlandı (1895 yılının Nisan - Mayıs ayında yayınlanan **Moskof - Selim** haricinde). Hrisanthopoulos'a göre, öykülerin Estia dergisinde yayınlandığı kesin tarihler şöyledir¹²:

1. *To amartima tis mitros mu (Annemin Günahı)*, 10-17 Nisan 1883.
2. *Metaksi Pireos ke Neapoleos (Pire ve Neapoli arasında)*, 21-28 Ağustos 1883.
3. *Pios iton o fonefs tu aderfu mu (Kardeşimin Katili Kimdi)*, 23 Ekim - 6 Kasım 1883.
4. *E synepie tis paleas istorias (Eski Hikâyenin Sonuçları)*, 1-29 Ocak 1884.
5. *To monon tis zois tu taksidion (Yaşamının Biricik Yolculuğu)*, 17 Haziran - 1 Temmuz 1884.
6. *Protomagia (1 Mayıs)*, 1884
7. *Diat i milia den egine milea (Niçin Elma Ağacı Elma Ağacı Olmadı, yani "milia" yerine milea)*, 1885
8. *O Moskov - Selim (Moskof - Selim)*, 16 Mayıs 1895.¹³

¹² Hrisanthopoulos M., *Yeorgios Viziinos, Metaksi Fadasias ke Mnimis*, Atina, Vivliopolion tis "Estias", 2016, s. 16-17.

¹³ Stergiopoulos K., *Yeorgios Viziinos. İ paleoteri pezografia mas. Apo tis arhes os ton Proto Pagozmio Polemo adlı kitabında (C. 6 (1880-1900)*, Atina, Sokoli, 1997, s. 40-41.

Çocuklar için öyküler:

1. ***O Araps ke i kamilos aftu*** (Diaplasis ton Pedon dergisinde ilk olarak çocuklar için öykü yayınlanmış) – 1879 (***Arap ve Devesi***)
2. ***O Tromaras*** (Diaplasis ton Pedon dergisi) – 1884 (***Korkutan***)

İKİNCİ BÖLÜM

TARİH VE EDEBİYAT ORTAMI

2.1 Tarihsel Çerçeve

1849'da doğan Viziinos, Yunanistan ve Avrupa tarihinin en önemli olaylarından bazılarını yaşadı. Doğumundan birkaç yıl sonra, 1854'te, Kırım Savaşı başladı. İki taraf vardı: Rus İmparatorluğu ve müttefik kuvvetler (Britanya, Fransız ve Osmanlı İmparatorluğu, Sardinya Krallığı). Savaş, 1856'da müttefik kuvvetlerin zaferiyle ve Paris Antlaşması'nın imzalanmasıyla sona erdi.

Aynı zamanda, 1854 yılında Yunanistan'da Epir ve Tesalya bölgelerinde isyan hareketleri¹⁴ başlarken, Atina ve Pire'de İngiliz ile Fransız işgali başlar¹⁵. Birkaç sene sonra, 1862'de, Yunanistan'ın Kralı Otto istifa etmeye mecbur edilir¹⁶ ve 1863 yılında I. Yeorgios Yunanistan'ın Kralı seçilir¹⁷. 1864'te İngiltere Yunanistan'a İyonya Adaları'nı teslim eder¹⁸ ve iki yıl sonra, 1866'da 1869'da bastırılan Girit İsyanı başlar¹⁹. 1872 yılında Patrikhane Bulgarları bölücü ilan eder²⁰ ve başpiskopos II. Sofronios yanına Viziinos'u alarak Kıbrıs'tan İstanbul'a çağırılır. İki sene sonra, 1874'te, Harilaos Trikupis “Tis ptei? (Kimin suçu?)” adlı meşhur yazısını yayınlar. Bir sonraki yıl Vulgaris'in hükümetinin düşmesinden sonra başbakan olur.²¹

Türkiye için, 1876-1878 yılları çok gergin bir dönemdi. 1876 yılının Temmuz ayında, Sırbistan ve Karadağ Türkiye'ye karşı savaş ilan etti. 1877 yılının

¹⁴ *İstoria tu Elliniku Ethnus*, C. 30, Ekdotiki Athinon, 2015, s. 145-167.

¹⁵ Bkz. *a.g.e.* s.167-168.

¹⁶ Bkz. *a.g.e.* s. 196-201.

¹⁷ Bkz. *a.g.e.* s. 227, 232-233.

¹⁸ Bkz. *a.g.e.* s. 235-237.

¹⁹ Bkz. *a.g.e.* s. 255-261.

²⁰ *İstoria tu Elliniku Ethnus*, C. 31, Ekdotiki Athinon, 2015, s. 37-41.

²¹ Bkz. *a.g.e.* s. 28-31.

Nisan ayında, 93 Harbi (Osmanlı-Rus Savaşı) başladı ve 1878’de bitti²². 1877 yılının Aralık ayında, Vize’de Türk vatandaşları katliama maruz kalacaklardır. 1881’de Yunanistan, topraklarına Tesalya’nın ve Epir’in bir parçasını ekler²³. Beş yıl sonra, Harilaos Trikupis yeniden hükümet kurar. Devlet örgütlenir, ekonomi güçlendirilir ve demiryollarının inşaatı başlar²⁴. 10 Aralık 1893’te, Harilaos Trikupis meclis kürsüsünden “distihos eptohefsamen (maalesef iflas ettik)” sözüyle iflasın kabul ederek ilan etmek zorunda kaldı. Yunan devleti yönelik ödemelere karşı kanunen iflas beyanı yaptı. İflas ilanının haberi kredi veren ülkelerin ayaklanmasına neden oldu ve ittifakla devletin gelir tahsilatı üzerinde uluslararası ekonomik kontrolü talep ettiler. 1895 yılının seçimlerinde Trikupis yenilir ve bir sene sonra ölür.²⁵

2.2 Dönemin Edebî Akımları ve Çağdaş Yunan Düzyazısına Etkisi

1880 yılı, Çağdaş Yunan Edebiyatı’nda Romantizm’in son bulmasıyla bir dönüm noktasıdır. Vitti’ye göre “1880’ler civarında, düzyazıya dokunan, değişime yol açan yeni öğeler ithografinin ortaya çıkmasına katkı sağlar ve anlatımın yeni şekillerini yaratır”. Hiçbir edebî olay gibi Romantizm’in sonu ve Realizm’in başlangıcı kronolojik olarak belli sınırların içine konulamaz. Bunun için tarihe göre sıralamak yapmak genelgeçerdir. Bununla birlikte, iki akım bir süre için bir arada var olur. Tabii, Romantizm, Atina’da ifade edildiği gibi, 1830’dan 1880’e kadar devam ediyor²⁶ (1831 yılında Panayotis Suços’un “**O Odiporos**” şiiri yayınlandı).

19. yüzyıl sırasında Romantizm akımı sanat vasıtasıyla millet fikrini ilerlettiğinden dolayı milli edebiyatların yaratılması için tarihi bir şarttı. Ayrıca, Romantizm akımı ve uygulamada düzenleyici kuralların yalınlaşmasına, yani

²² Bkz. a.g.e. s. 62-66.

²³ Bkz. a.g.e. s. 93-99.

²⁴ *İstoria tu Elliniku Ethnos*, C. 32, Ekdotiki Athinon, 2015, s. 50-52.

²⁵ Flerianu E., *Harilaos Trikupis: İ zoi ke to ergo tu*, ekdosi Vulis ton Ellinon, Atina, 1999. Ayrıca bkz. Triha, L., *O gnostos ke agnostos Harilaos Trikupis*, ekdosis KAPON, Atina, 2002. Aynı, *Harilaos Trikupis. O politikos tu “Tis ptei?” ke tu “Distihos eptohefsamen”*, ekdosis Polis, Atina, 2016.

²⁶ Vitti M., *İstoria tis Neoellinikis Logotehnias*, Atina, Odisseas, 1989, s. 281.

sanatçılar ile kural ve kaidelerin bağlantısının kesilmesine, sanatçının sübjektifliğinin, yani istediği gibi kendisini ifade olma hakkının ön plana çıkarılmasına katkı sağladı²⁷.

Romantizm'in kendi yaşadığı krizin üstesinden gelemediği ve ifade ettiği dönem bittiği zaman, gelen akım Realizm'dir. Artık, yeni bir dönem başlamıştı ve bu dönemin üç temel özelliği vardır: pozitivizm (müspetçilik), empirizm (deneycilik) ve bilimcilik. Rasyonalizm hakimdir. Düzyazıda Romantizm'i Realizm ve Natüralizm takip eder, şiirde ise Parnasizm ve Sembolizm hakimdir.²⁸ Yunanistan'da Realizm Manifestosu, Émile Zola'nın "**Nana**" romanının İoannis Kaburoğlu tarafından yapılan Yunanca çevirisinin başında, Agisilaos Yannopoulos İpirotis'in "Epistolimea diatrivi adi prologu"dur.²⁹ Realizm'in en temel özelliklerinden biri, hayal gücünün yerine gözlemin geçmesidir.

Roman bu yeni görüşün ana aracıdır. Fakat, aynı zamanda, en önemli temsilcisi Balzac, Fontaine, Dickens, Austin, Dostoyevsky, Zola ve Flaubert olan öykünün ana edebiyat türü olarak ortaya çıkmasına müsaade eder.³⁰ Beaton'a göre, realist bir yazar gerçek olmayan bir hikâye anlatır; hem yazar hem okurları bu anlaşılmayı bilir, ama yazar anlattığı hikâyesinin gerçek görünmesi için, bildiği her aracı kullanır. Realist sanatın amacı gerçekliği yeniden üretmek değil, ama gerçeğe benzeme ile illüzyonun arasındaki denge üzerinden yeni, paralel bir gerçekliği üretmektir.³¹

²⁷ Karakasi, K., Spiridopulu, M., & Kotelidis, Y., **İstoria ke theoria ton logoteknikon genon ke idon**, Atina, Sindezmos Ellinikon Akadimaikon Vivliothikon, 2015, s. 238.

²⁸ Mullas P., "**Giro sta 1880: i ori tis allagis**". **Riksis ke sinehies. Meletes gia ton 19o eona**, Atina, Ekdosis Sokoli, 1993, s. 84.

²⁹ Vitti M., "O realizmos stin ithografia apo idilliako vafkalima se kinoniki katagelia". Vitti M., **İdeologiki liturgia tis ellinikis ithografias**, Atina, Ekdosis Kedros, 1991, s. 57-58, ayrıca bkz. Tonnet H., **İstoria tu elliniku mithistorimatos**, Atina, Patakis, 1999, s. 141-142, bkz. Beaton R., **İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona**. Beaton R., **İ idea tu Ethnos stin Elliniki Logoteknia**, İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 289.

³⁰ Karakasi, K., Spiridopulu, M., & Kotelidis, Y., **İstoria ke theoria ton logoteknikon genon ke idon**, Atina, Sindezmos Ellinikon Akadimaikon Vivliothikon, 2015, s. 252.

³¹ Beaton R., **İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona**. Beaton R., **İ idea tu Ethnos stin Elliniki Logoteknia**, İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 284-285.

Agelatos'a göre, gerçeğe benzeme konusunda, taklidin algılanması zorunludur. Bu algılanmaya göre, yazar pasif olarak taklit etmez, gerçek dünyanın durumunu yansıtmaz, ama doğal veya mantıksal düzeni ihlal etmeden gerçekliği sanatsal ve yaratıcı olarak tasvir etmeye çalışır. Böylece, hiçleri, yani insan ömrünün derin eğilimlerini veya idanikon'u (ideal), sunar. Bunu, Viziinos'un çalıştığımız öykülerinde saptayabiliriz.³² Bu, bu tezde incelediğimiz Viziinos'un öykülerinde görülebilir.³³ Viziinos'un, kendi öykülerinde yaşadığı yüzyılda ilk defa oraya çıkan **kişisel edebiyat eğilimini** takip etmesini ihmal etmemeliyiz. Pashalidis, 19. yüzyılın edebî olayına, yani otobiyografi, anılar ve günlük gibi edebî türlerin şaşırtıcı bir hızla yayılmasına değinir. Aynı zamanda, şiir ve öykü'de itiraf edici ve kişisel bir ton benimseme eğilimi artar.³⁴

Yunan Realizmi, iki büyük etki altında bulundu: birinci etki, Zola'nın etkisiydi. Beaton'a göre, önemli ama sınırlıydı. Öykü yazarı, kahramanlarını özneler olarak görüyordu. Bu özneleri inceliyordu ve üzerinde bilim adamı gibi deney yapıyordu, ancak bu olay Yunan realistleri pek ilgilendirmiyordu. İkinci ve en önemli etki, 1884 yılında ilk defa "halk bilimi" terimini halk kültürünün yeni araştırma bilimi olarak tanıtan Nikolaos Politis'in katkısı ile 1870'lerde gerçekleştirilen Halk Bilimi'nin gelişiminin etkisiydi.³⁵

Yukarıda bahsedildiği gibi, 19. yüzyılın sonunda, öykü romanı aştı. Bu iki edebiyat türünün ana farkı anlatımın süresidir. Romanın uzun anlatımı var, minimum kelime sayısı 30.000'dir. Öykünün anlatımı ise kısa, maksimum kelime sayısı 8.000'dir. Bu durum, öykünün anlatımını daha bileşimsel kılar. Athanasopoulos'a göre, öykünün süresinin kısa olması yoğunluğun maksimuma getirilmesinde katkıda bulunur. Öykünün anlatım türünün ana özellikleri lineer yapı, birlik, yoğunluk ve

³² Agelatos D., Endos ke ektos alithofanias: Í theoria ke i kritiki tu diigimatos sto deftero imisi tu 19u eona. E. Politu - Marmarinu, & S. Denisi (Haz.), **To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi – Proslipsi**, Atina, Gutenberg, 2009, s. 30.

³³ Bkz. Sonuçlar.

³⁴ Pashalidis Gr., **Í Piitiki tis aftoviografias**, Atina, Smili, 1993, s. 39.

³⁵ Beaton R., Íthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona. Beaton R., **Í idea tu Ethnus stin Elliniki Logotehnia**, Iraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 291-292.

sıklıktır. Bu özelliklerin anlatısal uygulamasının ve gerçekleştirilmesinin ana sonuçları, anlatımın bir olaya ya da bir kahramana odaklanma ve bölünmemiş bir izlenimin yaratılmasıdır.³⁶ Öykü kısa olduğu için, bir karakterin kademeli elişmesini hayatı, algısı ve bilinci için belirleyici bir olay vasıtasıyla tanımlamalı.³⁷ Bu özellik, bu tezde incelenen üç öyküde bulunur.

Athanasopulos'a göre, "öykünün temel özellikleri şunlardır:

- *Fevkalade hikâye konusu uydurup günlük hayatı daha eğlenceli gösterme çabalarından vazgeçmek*
- *Anlatımın kişisel deneyime dayanma eğilimi*
- *Hayatın pek etkileyici olmayan taraflarına ve görünüşte sıradan olanın arkasında bulunan öneme odaklanmak*
- *Anlatımın nüfuzu ve idraki*
- *Formun mükemmelleştirmesi*
- *Konu ile yapının uyumu*
- *İnsan algılaması ve davranışının nüanslarını ortaya çıkaran üslubun kesinliği*"³⁸

Yunanistan'da 19. yüzyılın öyküsü, özellikle İthografi vasıtasıyla ifade edildi. Çağdaş Yunan Edebiyatı'nda (özellikle öykü yazısında) İthografi, aşağı yukarı 1880'den 20. yüzyılın ilk on yıllarına kadar hakim olan eğilimdir. Bu eğilimde Yunan kırsal kesimlerinin ve nüfusunun betimlenmesi önemli bir rol oynar.³⁹ İthografi terimi **neolojizmdir** ve Zanetakis Stefanopulos tarafından tanıtıldı. Zanetakis Stefanopulos, milli bilinci güçlendirecek bir gelenek kazandırmaya yardım eden gerçek ve Yunan bir ithografik öyküsünün olması isteğini ifade ediyordu. Beaton'a göre, yazının hiçbir zaman masum olmadığını iddia eden Barthes

³⁶ Athanasopulos V., *İ stories tu kozmu. Tropi tis grafis ke tis anagnosis tu oramatos*, Atina, Ekdosis Pataki, 2009, s. 102, 106.

³⁷ Bkz: **a.g.e.** s. 107.

³⁸ Bkz.: **a.g.e.** s. 104.

³⁹ Politis L., *İstoria tis Neollinikis Logotehnias*, Atina, Morfotiko İdrima Ethnikis Trapezis, 1980, s. 200.

doğrulanır.⁴⁰ Bu dönemde (1860'lar) Yunanistan'ın kültürel eliti kökenlerine dönüp sağlam bir milli kimlik arıyordu.⁴¹

İthografi ilgisini taşraya çevirdi, çünkü orada görenekler hemen hemen aynı kalmıştı. Sonuç olarak, o dönemin ithografisi yüzyıllardır yaşam tarzı değişmeyen, geleneksel yapısı olan birleşik bir Yunan dünyasının halini anlatır. Folklorik ruh dönemin atmosferinde yaygındı hatta Yunan toplumunun bir kısmının yönelimini gösteriyordu. Toplumun bu kısmı ideolojik - sosyal olarak yunanlığı ve kırsal geleneği temsil ediyordu.⁴² İthografi bağlamında yazılan öyküler çok sayıda düşünce tarzı, değer, stereotip ve ideoloji içerir. Bunun için özel ama aynı zamanda çok enteresan bir bilgi kaynağıdır, özellikle kaynak arayan sosyal bilimciler ve sosyolojik veya antropolojik araştırma yapmaya çalışan Edebiyat araştırmacıları için.⁴³ Halk Bilimi ile İthografi, Yunan toplumunun milli öz bilinç isteğini ifade ediyordu.⁴⁴

Bilimsel - tarihi ve folklorik - araştırmanın, romansın şiir tekniğine ve özellikle öykünün tercih edilmesine etkisi, bir edebî pragmatizm türüne yol açtı. Aslında bu durum, olayların sahi anlatımı ve olayların olduğu coğrafik yerlerin bilgisi, ama aynı zamanda insanların ve göreneklerin bilgisi demektir.⁴⁵

Öykünün tercih edilmesine başka bir neden, gazetelerde yayınlama kolaylığıydı.⁴⁶

⁴⁰ Beaton R., *İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona*. Beaton R., *İ idea tu Ethnos stin Elliniki Logotehnia*, İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 310.

⁴¹ Bkz: **a.g.e.** s. 291.

⁴² Paparusi M., *Se anazitisi tis simasias. Afigmatologikes prosegisis se pezografika kimena tu 19u ke tu 20u eona*, Atina, Metehmio, 2005, s. 156.

⁴³ Bkz. **a.g.e.** s.162.

⁴⁴ Beaton R., *İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona*. Beaton R., *İ idea tu Ethnos stin Elliniki Logotehnia*, İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 294.

⁴⁵ Vuturis P., *Os ies kathreptin ... Protasis ke ipothesis ya tin elliniki pezografia tu 19u eona*, Atina, Ekdosis Nefeli, 1995, s. 74-75.

⁴⁶ Vitti M., *İstoria tis Neoellinikis Logotehnias*, Atina, Odisseas, 1989, s. 291, ayrıca bkz. Athanasopoulos V., *İ istories tu kozmu. Tropi tis grafis ke tis anagnosis tu oramatos*, Atina, Ekdosis Pataki, 2009, s. 104.

19. yüzyılın son on yıllarında Yunanistan'da süreli yayın kültürünün serpilmesi, öykünün romandan baskın çıkması Amerika'da da oldu ve aynı sonuçları vardı. Böyle bir olay aynı dönemin Avrupa edebiyatında olmadı. O dönemin önemli dergilerinden bazıları şunlardır: **Rabagas, Mi Hanese, Akropolis ve Estia**.⁴⁷

Düzyazıda bu yeni eğilim, Realizm'e ve sık sık Naturalizm'e yaklaşıp, öykü vasıtasıyla kırsal kesimin sosyal dünyasını yeniden yaratma özelliği ve detaylı bir şekilde Yunan taşrasının, köyünün, adasının, şehir mahallesinin toplumunun insanların gelenekler ve görenekleri, değerleri, ruhsal betimlemesini tasvir etme özelliği ile nitelenir. Bu tespit, "**ithografi**" teriminin şehir toplumlarını içerip yeniden tanımlanmasına yol açar.⁴⁸

Vuturis, ithografiyi "*görenekler ve geleneklerin, davranışın, ideolojinin ve genel olarak belirli bir toplumun (kentsel ya da kırsal) yaşam tarzının inanılır bir şekilde tasviri*" olarak tanımlar. Sonuç olarak, fiksiyon bir toplumun bütünü ile ilgilidir ve temsili karakterlerin profilini çizer.⁴⁹ Dikkat edilmesi gereken husus, Avrupa Edebiyatı'nda "**novel of manners**" veya "**étude de mœurs**" (**ahlak çalışmaları**) adıyla bilinen benzer bir durumun olmasıdır. İngiltere'de George Elliott ve Thomas Hardy'nin eserlerinde ve Fransa'da Honoré de Balzac'ın⁵⁰ eserlerinde yansıtılır. 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başı Yunanistan'da, bu eğilim özel nitelikleri sunduğundan dolayı, yurtdışından etkisi olmayan, Yunanistan'a özgü bir olay olarak görülür. Bu yeni eğilimin öncüsü **Dimitrios Vikelas**'ın Paris'te yazdığı "**Lukis Laras**" adlı romanı sayılır. Tarihi olaylara (gerçek bir insanın otobiyografik notlarına) dayanan roman, ilk 1879 yılında **Estia** dergisinde yayınlandı ve **Oliver Goldsmith**'in "**The Vicar of Wakefield**" romanını (1766) örnek alır. Beaton'a

⁴⁷ Karvelis T., **İ genia tu 1880**, Atina, Savvalas, 2003, s. 62.

⁴⁸ Çirimoku L., **Logotehnia tis Polis**, Atina, Lotos, 1988, s. 18.

⁴⁹ Vuturis P., **Os ies kathreptin ... Protasis ke ipothesis ya tin elliniki pezografia tu 19u eona**, Atina, Ekdosis Nefeli, 1995, s. 259.

⁵⁰ Politu - Marmarinu E., **İthografia. Egyklopedia Papiros - Larus – Britanika** adlı kitabında. Atina, 1984.

göre, bu roman, Yunan Edebiyatı'nda “**Nana**” çevirisi ve **Estia** dergisinin yarışma ilanından önce realizm aramasının var olmasının bir kanıtı.⁵¹

1883 Mayıs ayında Estia dergisi tarafından ilan edilen bir öykü yarışması, ithografik öykünün özelliklerini içeren daha kısa eserler yaratılmasına neden oldu. Estia dergisi, muhafazakâr okurlara yönelik ve Folklor'u şevkle ileri süren ciddi ve önemli bir dergiydi.⁵² Her altı ayda gerçekleşecek bu yarışma vasıtasıyla, Estia dergisi'nin teşviği ile Realizm akımı Yunan Düzyazı'ya yönlendirildi. Yarışmanın şartları, yazarları öykü yerine tarihi romana yönlendirdiği halde, yukarıdaki işlemin sonucu nesir yazarlarının Yunan taşrasına odaklanıp kısa öyküye dönmesidir.⁵³ 1880'ler kuşağına ait olan o nesir yazarlarının çoğu, daha önce folklorik malzeme toplaması ile ilgilendi.⁵⁴ Bu yarışmanın jürileri **E. Roidis, Sp. Labros** ve **N. Y. Politis**'ti.⁵⁵

Yarışmanın ilan metni, “Yunan öyküsünün manifestosu” sayılırken, bazı insanlar tarafından “**İthografi'nin manifestosu**” sayılır.⁵⁶ İlanda, milli karakterin ile vatana karşı sevginin güçlendirilmesi ve yabancı konulara dönmekten kaçınması için yarışmanın amacı sırf Yunan konuları ile ilgilenmek olduğu belli olur. Yunan Tarihi, ama aynı zamanda efsaneleri, gelenek ve görenekleri olan Yunan halkı konu kaynağı olarak önerilir. Ayrıca, Viziinos'un olduğu dönemdeki gerçekliği oluşturan unsurlardır.⁵⁷

19. yüzyılın sonlarında milli edebiyat konusu kazanmış görünür. Kültürel liderliğin hedefi, yani, ulusal edebiyatın gelişmesi, başarıldı. Sadece okurların dil

⁵¹ Beaton R., İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona. Beaton R., **İ idea tu Ethnus stin Elliniki Logotehnia**, İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 295.

⁵² Papakostas Y., Giriş **Yeorgios Viziinos, Epistoles, İsagogi-Simiosis-Sholia**, Atina, Patakis, 2004, s. 16.

⁵³ Beaton R., **İsagogi sti Neoteri Elliniki Logotehnia**, Atina, Nefeli, 1996, s. 105, aynı yazarın İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona. Beaton R., **İ idea tu Ethnus stin Elliniki Logotehnia**, İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 293.

⁵⁴ Bkz. **a.g.e.** s. 293.

⁵⁵ Bkz. Ekler (N. Y. Politis'in yazdığı ilandan özel bir alıntı)

⁵⁶ Tonnet H., **İstoria tu elliniku mithistorimatos**, Atina, Patakis, 1999, s. 138.

⁵⁷ Bkz. Ekler (İlan'ın alıntısı), ayrıca bkz. Vuturis P., **Os ies kathreptin ... Protasis ke ipothesis ya tin elliniki pezografia tu 19u eona**, Atina, Ekdosis Nefeli, 1995, s. 53.

yetiştirmesine, tarih ve ahlak öğretimine, zevkine katkı sağladığından dolayı değil, tercüme edilmiş Avrupa romanının zararlı etkilerini yok eder.⁵⁸ Bu yarışma, o dönemin Yunan yazarlarını harekete geçirdi ve **Yeorgios Drosinis**⁵⁹ “**Hrisula**” adlı pastoral şiiri ile galip çıktı. Tüm bu entellektüel hareket bir değer sistemi oluşturdu. Bu değer sistemi 19. yüzyılın çehresini belirtti ve ideolojik birliğini “yurtseverlik - tarihselcilik - folklorizm” kavramsal üçlünün üzerinde kurdu.⁶⁰

2.3 Viziinos ve döneminin düzyazısı

1883 yılının Nisan ayında, Yeorgios Viziinos “**Annemin Günahı**” öyküsüyle öykü yazarı olarak ortaya çıkar. Öyküsünün özellikleri sayesinde, Viziinos Çağdaş Yunan Edebiyatı’na bu yeni eğilimini ilk tanıtan sayılır. Öykü edebî türü Viziinos’un edebiyat kimliğini biçimlendirmesine ve 1880 kuşağının en önemli düzyazı yazarlarından biri olmasına yardımcı oldu.⁶¹ Viziinos’un düzyazı eserleri Çağdaş Yunan Edebiyatında ciddi bir boşluk yaratıldığı anda ortaya çıktı. Viziinos’un eserlerinden önce, çok az edebî eser vardı. Onlardan en önemli örnekler: Pavlos Kaligas’ın “**Thanos Vlekas**” (1855), Emmanuil Roidis’in “**Papisa İoanna**” (1866), bilinmeyen yazarın “**Stratitiki Zoi en Elladi**” (1870) ve D. Vikelas’ın “**Lukis Laras**” (1879).⁶²

Oysa ki, Viziinos **Estia** dergisinin grubunun bir üyesi olduğu halde, öykülerinde ithografik öykünün özellikleri olmadığı söylenir. Ne tekniği ne seçtiği konuları bu okula sınıflandırmamıza müsaade eder.⁶³ Viziinos’un öykü eserlerinin tamamı için “**ithografia**” nitelemesi temsili değildir, sınırlayıcıdır. İthografik unsurlar realist anlatımı destekler ama Viziinos’un anlatım sanatının temel özelliği

⁵⁸ Bkz. a.g.e. s. 42.

⁵⁹ Politis L., **İstoria tis Neoellinikis Logotehnias**, Atina, Morfotiko İdrima Ethnikis Trapezis, 1980.

⁶⁰ Vuturis P., **Os ies kathreptin ... Protasis ke ipothesis ya tin elliniki pezografia tu 19u eona**, Atina, Ekdosis Nefeli, 1995, s. 55-56.

⁶¹ Viziinos Y. M., **To telos tu paramithiu i i arhi tu oniru**, (Haz. Hacıopulu L.), Atina, Ermis, 2001, s. 21.

⁶² Miçakis K., **Anadromi stis rizes. Yeorgios Viziinos**, Atina, Ekdosis Elliniki Pedia, 1977, s. 19-20.

⁶³ Tonnet H., **İstoria tu elliniku mithistorimatos**, Atina, Patakis, 1999, s.145, 148.

değil.⁶⁴ Psikanalitik - ruhsal betimleme özelliği, ruh durumu açısından farklı ve karışık olan kahramanlar ve yazarın kendisinin betimlemesi,⁶⁵ Viziinos'un ithografisine tuhaf bir realizm verir, özgünlüğünün faktörlerinden biri olur. Mamoni, **Elliniki Dimiurgia** dergisinde Yeorgios Viziinos ile ilgili yazısında, Viziinos'u Fransız öykü yazarı Stendhal'a benzetiyor, ikisinin de gösterişçi olmadan kahramanlarının psikolojisine derinleşmeyi başardığını söylüyor.⁶⁶

Politu - Marmarinu, Viziinos'un İthografi'ye giden gerçek yolu kurduğunu ifade eden görüşe dayanarak, İthografi'yi iki kategoriye ayırdı: İlk kategoriye, Estia dergisi tarafından ileri sürülen, pastoral tasvir, folklorik unsurların ve taşranın göreneklerinin gösterimini içeren İthografi ait. İkinci kategoriye ise, karanlık taraflarına önem verip, küçük veya büyük toplumları tarif ederek, realist veya naturalist standartlara yaklaşan İthografi ait.⁶⁷

2.4 Viziinos ve Döneminin Folkloru

Giriş'te söylendiği gibi, bu tez çalışmasında Viziinos'un belirli öykülerinde sağlık, hastalık ve ölüm konu kategorilerini incelemeyi seçtim. Bu konular, yazarın yaşamında çok önemliydi. Bunda, öykülerinin konuları ile ilgili yaptığı seçimleri etkili oldu. Üstelik, o dönemde çeşitli halkların köken, dil ve göreneklerinin araştırması vasıtasıyla kültürler üzerinde düzenli olarak ve onları karşılaştırarak incelemeler yapılmaktaydı. Viziinos, eserlerini o dönemde yazar. 18. yüzyılın Almanya'sında, “**millet**” kavramı üzerinde çalışan iki yeni bilim dalı oluşur: **etnografya** (budun betimi) ve **etnoloji** (budun bilimi).⁶⁸ **Etnografya** terimi, kavimler ve halkları inceleyen araştırmacıların gözlemlerinin kayıt altına alınmasını

⁶⁴ Mitraleksi K., To diigima tu Yeorgiu Viziinu ke o germanikos piitikos realizmos. Politu - Marmarinu E., & Denisi S. (Haz.), **To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotechnies. Theoria - Grafi – Proslipsi**, Atina, Gutenberg, 2009, s. 408, 417.

⁶⁵ Yazar, özel, yaşantısal boyutunu ve önemini vurgulayarak kendi yaşamının olayları anlatırken, sistematik olarak iç gözlem yapar ve kişiliğinin gelişmesini, biçimleştirilmesini, ferdiyetini araştırır (bkz. Pashalidis Gr., **İ piitiki tis Aftoviografias**, Atina, Smili, 1993, s. 63).

⁶⁶ Mamoni K., **Yeorgios Viziinos**, Elliniki Dimiurgia, Cilt 4, sayı 40, 10/1949, s. 583-593.

⁶⁷ Politu-Marmarinu E., İthografia. **Egiklopedia Papiros - Larus – Britanika**. Atina, 1984, s. 219-221.

⁶⁸ Gefu - Madianu D., **Politizmos ke Ethnografia**, Atina, Ellinika Grammata, 1999, s. 219.

kapsar, Marco Polo ve Herodot'un eserlerini hatırlatır. Aynı zamanda, dil, görenek ve sanat eserlerinin sistematik ve belirli bir şekilde toplama ve kayıt sürecini kapsar.⁶⁹

19. yüzyılın en önemli Britanyalı Antropolog'u olan, Edward Tylor, 1871 yılında kültürü şöyle tanımladı: "Etnografik anlamda kültür, bilgiyi, inancı, sanatı, ahlakı, hukuku, âdetleri ve bireyin toplumun bir üyesi olarak kazandığı diğer tüm yeti ve alışkanlıklarını içeren karmaşık bir bütündür". Öğrencisi, James Frazer, insan düşüncesinin büyü ve dinden bilime doğru ilerleyerek geliştiğini kanıtladı.⁷⁰ Homo divinans'tan (büyülü, çağrışım olarak düşünen insan) yavaş yavaş homo faber'e (teknokrat) geçmekteyiz. Buna rağmen, homo divinans ile homo faber sık sık aynı insanda beraber bulunur. Büyülü, çağrışımsal algılama, sözde oluşan bağdaşmazlık ve oksimorona rağmen, bir noktaya kadar mantıklı düşünceyle bir arada var olabilir.⁷¹

Büyü ve dinden bilime doğru gelişme hareketi ve büyülü algılama ile mantıklı düşüncenin bir arada var olması, Viziinos'un incelediğimiz öykülerinde de bulunur. Yazar, kişisel yaşanmışlıkları ile yaşadığı küçük toplumun efsaneleri, inanışları ve algılarını harmanlayarak, sadece aile ve arkadaş çevresini değil, aynı zamanda bu toplumun kültürünü de tanıtır.

"Kültür" terimi, artık sosyal bilimler çerçevesinde, bir toplumun sosyal bir şekilde öğrenilmiş davranışları ve kuşaktan kuşağa aktarılan özelliklerine değinir ve bu sosyal işlem vasıtasıyla belirli ve özel yaşam biçimleri oluşur.⁷² P. Bourdieu, Aristoteles'in "ethos (alışkanlık)"⁷³ a verdiği anlamı takip ederek, habitus (= alışkanlık / ethos, sosyal alışkanlık) kavramını tanıttı. Habitus, insanın uzun süre belirli maddi, sosyal-kültürel ve simgesel bir ortama maruz kalmasından yaratılan ve

⁶⁹ Bkz. a.g.e. s. 226.

⁷⁰ Eriksen Th. H., **Mikri topi, megala zitimata. Mia isagogi stin kinoniki ke politizmiki anthropologia**, Atina, Kritiki, 2007, s. 38.

⁷¹ Çagalas K., **Pempto Diethnes Panionio Sinedrio**, Kefalonia, 18/5/1986.

⁷² Gefu - Madianu D., **Politizmos ke Ethnografia**, Atina, Ellinika Grammata, 1999, s. 45.

⁷³ Aristotelis, **İthika Nikomahia**.

kişiy e davranış stratejileri dikte ederek psikolojik, sosyal tepkilerini yönlendiren yatkınlıktır.⁷⁴ Habitus kavramı, belirli sosyal-kültürel bir ortamda, yaşanmış deneyimlerin sadece yazar-anlatıcının değil, aynı zamanda kahramanlarının da etki ve tepki şekline yol açtığı yöntemi bulmamıza yardım edecektir.

Edebiyat, zaten, ölüme karşı bakış açısı, aile hayatı, çocukluk ve dinî törenler gibi önemli konuları kapsadığından dolayı Zihniyet Tarihi çalışması için uygun. Her dönemde, herhangi bir kişinin, basmakalıp davranışlar vasıtasıyla çağdaşları ile karşılaşp atalarından ve zürriyetinden ayrılabilmesi, çok enteresandır. Geleneksel Folklor kısmen aynı konular üzerinde çalışıyordu, Zihniyet Tarihi ise özellikle büyük çoğunluklarda, örneğin halk sınıflarında, kolektif bilinçdışını bulmaya çalışır.⁷⁵ Tüm bunların edebî ilgisi, daha eksiksiz yorumlayıcı yaklaşım imkânında ve gerçekten önemli olan, günlük yaşantılarını yeni bakış açıları ile zengileştiren eserde bulunur. Viziinos'un eserinde aynı durumun olduğunu düşünüyoruz; Viziinos'un anlatımı günlük yaşantıları ve bir homo faber, yani bir bilim adamı ile bir homo divinans'ın aynı vücutta nasıl bulunduğunu ön plana çıkarır. Viziinos ile, o dönemin Folkloru'nun arasındaki ilişkiyi incelememiz gerekecek.

Viziinos'un, Nikolaos Politis ile buluşması ve Yunanistan'da Halk Bilimi'nin kurucusunun çevresine girmesi hiç şans eseri değildi. Nikolaos Politis (1852-1921) Almanya'da okuduğu için, Alman romantizmi akımından etkilendi. 1870'lerde kendinden öncekişerin düşünceleri ve hedeflerini kapsamlı ve sınıflandırıcı bir sistemde düzenleyerek, folklorik çalışmalarını ve "*Meleti epi tu viu ton Neoteron Ellinon - Neoelliniki Mithologia* (Çağdaş Yunanlar'ın yaşamı üzerinde inceleme - Çağdaş Yunan Mitolojisi)" (1871)⁷⁶ adlı kitabını yayınlayarak, Yunanistan'da

⁷⁴ Hrisanthopulu V., İ theoritikes kateftinsis sto parimiologiko ergo tu D. S. Lukatu ke i anthropologiki prosegisi ton parimion. **Epistimoniki imerida me titlo: O Dimitrios S. Lukatos ke i Elliniki Laografia. Filosofiki Sholi Pan. İoanninon** (23/4/2004), Atina: Dimosiefmata tu Kedru Erefnis tis Ellinikis Laografias (no. 27) tis Akadimias Athinon, 2008, s. 183.

⁷⁵ Bkz. Pelckmans, Logotehnia ke İstoria ton Nootropion Delcroix & Hallyn, **İsagogi stis spudes tis Logotehnias. Methodi tu kimenu**, Atina, Gutenberg, 2000, s. 298-313.

⁷⁶ Politis büyük ölçüde öncekilerinin bilimsel başarılarına dayandı ve sık sık hem topladıkları malzeme hem de "ideolojik borcu" için onlara borçlu olduğunu kabul ediyordu (Bkz. Herzfeld M.,

Halk Bilimi'ni kurdu. Ayrıca, “**Laografia (Folklor)**” adlı bilim dergisini yayınladı ve Herzfeld’e göre “*Yunanlar’ın herkesten daha çok Yunan olarak anılma hakkını bilimsel bir şekilde iddia etti*”.⁷⁷

Politis için antik dönemlerden survivals’in (epiviomata / baki kalan gelenekler, görenekler v.s.) toplaması, kültür ilişkisi ve özdeşleşmesi vasıtasıyla antik ile çağdaş Yunanlar’ın etnolojik devamlılığının kanıtlanması için bir gereklilikti.⁷⁸Bu on yıldan itibaren çeşitli Yunan bilginler, geleneksel yaşam tarzının ürünlerinin geriye dönük olarak antik dönemlere ulaşan kültürel devamlılığının zincirine gerekli bir halka eklediğini kabul ediyordu. O dönemde Konstantinos Paparigopulos 1876 yılında tamamlanan, antik zamanları ve çağdaş Yunan tarihi ile o zamana kadar dışlanan Bizans dönemini bağlayan İstoria tu Eliniku Ethnus (Yunan Milleti’nin Tarihi)” adlı eserini yazmaya başladı.⁷⁹

Halk Bilimi’nin ve Tarih Yazımı’nın ani gelişmesine, hatta onlar üzerinden Antik Yunanistan, Bizans ve Çağdaş Yunanistan’ın bir zincirde bağlantısını teşvik eden şey neydi? 1830 yılında Alman tarihçisi Jakob Philipp Fallmerayer “Peri tis katagogis ton simeron Ellinon (Çağdaş Yunanlılar’ın kökenleri hakkında)”⁸⁰ adlı kitabını yayınladı. Bu kitabın, Çağdaş Yunanlar’ın ideolojik dünyasına verdiği rahatsızlıktan dolayı, Alekxis Politis onu “kışkırtıcı” olarak tarif etti.⁸¹ 19. yüzyılın başlarında, 1821 İsyan’ından bile önce, her eğitilmiş Yunanlı kendisini kuşkusuz antik Yunan ruhunun oğlu ve sürdürücüsü⁸² zannettiğini düşünürsek, o kitabın verdiği rahatsızlık çok büyüktü. Fallmerayer, eserinde çağdaş Yunanlar’ın antik Yunanlar’ın oğulları olduğundan kuşkulanıyordu (*çağdaş Yunanlar’ın*

Pali dika mas. Laografia, ideologia ke i diamorfosi tis syhronis Elladas, Atina, Aleksandria, 2002, s. 172-173.).

⁷⁷ Bkz. **a.g.e.** s. 171.

⁷⁸ Avdikos E., **İsagogi stis spudes tu laiku politizmu**, Atina, Kritiki, 2009, s. 68.

⁷⁹ Beaton R., **İsagogi sti Neoteri Elliniki Logotehnia**, Atina, Nefeli, 1996, s. 106.

⁸⁰ Fallmerayer J. P., *Geshichte der Halbinsel Morea während des Mittelalters, Teil 1: Untergang der peloponnesischen Hellenen und Wiederbevölkerung des leeren Bodens durch slavische Volkstämme*, Stuttgart, 1830.

⁸¹ Politis A., **Romadika Hronia. Ideologies ke Nootropies stin Ellada tu 1830-1880**, Atina, Eteria Meletis Neu Ellinizmu - Mnimon, 2009, s. 38.

⁸² Beaton R., *İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona*. Beaton R., **İ idea tu Ethnus stin Elliniki Logotehnia**, İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 291.

damarlarında hiç Yunan kan damlası akıyor), hatta Slavlar'ın ve özellikle eski Yunanlar'ı dışlayıp özümleyen Arvanitler'in oğulları olarak görüyordu.⁸³ Söylediklerinin anlamı çok ciddiye çünkü o dönemde devletlerin en önemli bileşim unsuru ırk kökeniydi.⁸⁴ Yunanlı entelektüellerin çabası Fallmerayer'in söylediklerine karşı⁸⁵ açık ve kesin bir sav ifade etmeye yönelikti⁸⁶. Herzfeld'e göre, “İlk Yunan folkloristlerin en iyi çalışmalarının çoğu Alman bilim adamının teorilerine bilinçli cevap olduğu, bu teorilerin siyasi anlamı ise, folkloru Yunan milli hayatında akademik bağlamda sınırlanmayan bir rol sağladığı, kesinlikle gerçektir.”⁸⁷ O dönemin Yunanlı siyasetinin istediği şey, sınır çizgisinin “objektifliğini” kanıtlanan bir mitolojinin oluşumu ve tabii, sonraki harekete geçme için milli bilincin biçimlenmesidir.⁸⁸

N. Politis, vatandaşlarının Fallmerayer'e karşı küstah davranışlarını kınıyordu, ama antik geleneklerin devamlılığın ispatlanması gerektiğine inanıyordu, çünkü bu şekilde Alman bilim adamının iddiaları yalanlanacak.⁸⁹ Millet için söz oluşumu teorilerde bulunamazdı, ama günlük hayatın eylemleri ve alışkanlıklarında bulunabilirdi. Böylece, Politis “yerli milli söylemin” kuruluşu için hammadde olan efsanelere ve sözlü tarihe dayandı. Bu şekilde, Folklor, milli hedefler ile aynı sayılan ve Megali İdea'ya (Büyük Ülkü) hizmet eden milli bilim kılındı.⁹⁰ Politis'e göre Folklor'un tanımı şudur: “halk geleneklerinin, inanışlarının, göreneklerinin, yazılmamış edebiyatın incelenmesi ve Yunan halkını anlamasına katkı sağlayan her şey”.⁹¹ Milli tarihimizin bileşiminden ilk bahseden Spiridon Zabelios'tu ve

⁸³ Avdikos E., *İsagogi stis spudes tu laiku politizmu*, Atina, Kritiki, 2009, s. 61.

⁸⁴ Politis A., *Romadika Hronia. Ideologies ke Nootropies stin Ellada tu 1830-1880*, Atina, Eteria Meletis Neu Ellinizmu - Mnimon, 2009, s. 26.

⁸⁵ Meraklis M., *Laografika Zitimata*, Atina, H. Bura, 1989, s. 15.

⁸⁶ Avdikos E., *İsagogi stis spudes tu laiku politizmu*, Atina, Kritiki, 2009, s. 62.

⁸⁷ Herzfeld M., *Pali dika mas. Laografia, ideologia ke i diamorfosi tis sihronis Elladas*, Atina, Aleksandria, 2002, s. 144.

⁸⁸ Avdikos E., *İsagogi stis spudes tu laiku politizmu*, Atina, Kritiki, 2009, s. 31-32.

⁸⁹ Vitti M., *İstoria tis Neoellinikis Logotehnias*, Atina, Odisseas, 1989, s. 327.

⁹⁰ Politis A., *Romadika Hronia. Ideologies ke Nootropies stin Ellada tu 1830-1880*, Atina, Eteria Meletis Neu Ellinizmu - Mnimon, 2009, s. 345.

⁹¹ Beaton R., *İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona*. Beaton R., *İ idea tu Ethnus stin Elliniki Logotehnia*, Iraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 294.

Konstantinos Papparigopulos, Antik Yunanistan - Bizans - Çağdaş Yunanistan üçlüsüne dayanan milli tarihimizin ilk yazarıydı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VİZİİNOS'UN ÖYKÜ ANLATIMINA FOLKLORİK MALZEMENİN GİRİŞİ VE DÖRT ÖYKÜSÜ ÜZERİNDEN RUHSAL BETİMLEMELİ VE PSİKOĞRAFİK UZANTILARI

3.1. Araştırmanın betimlemesi

Bu tez çalışması, “Viziinos’un bulunduğu yerde ve dönemde (Vize - Doğu Trakya, 19. yüzyıl) nasıl bu kadar yaratıcı bir şekilde kendi tecrübelerinden kaynaklanan folklorik malzemeyi değerlendirip anlatım - otobiyografi malzemesine çevirip öykü sanatının rakipsiz ve klasik şaheserleri oluşturdu?” sorusuna cevap vermeyi amaçlıyor. Meraklis’e göre⁹² “Folklorcunun en heyecan verici konularından biri yaşamın konularının ilk önce folklorik çalışma ve toplama döngüsüne, sonra da yeniden biçimlendirilme döngüsüne geçmesidir”.

Yeorgios Viziinos folklorcu olmadığı halde, o zamanlarda daha yeni olan Folklor biliminin metodolojisini takip ederek çalıştı ve onu Edebiyat ile en etkili şekilde eşleştirdi. Viziinos’un öykülerinin iki yüzyıl boyunca bu kadar cezbedici olmasının ana sebebi, kendi tecrübesinin (ö: pratikler, törenler, gelenekler, görenekler, masal unsurları) folklorik malzemesinin büyüleyici bir şekilde anlatım malzemesine dönüşmesi ya da evrilmesidir. Tabii, estetik, sanatsal ve psikolojik sebepler de vardır. Anlatımı birçok kere masal seviyesine geçer ve tüm anlattıklarının bize kendi yaşadığımız zorluklar, korkular ve sorunlar hakkında söyleyecek bir şeyi vardır.

Yazarın tüm öykülerini okuduktan sonra (*Annemin Günahı, Pire ve Neapoli Arasında, Kardeşimin Katili Kimdi, Eski Hikâyenin Sonuçları, 1 Mayıs, Yaşamının Biricik Yolculuğu, Niçin Elma Ağacı Elma Ağacı Olmadı, Moskof - Selim*) folklorik açıdan enteresan olan öyküleri seçtim: *Annemin Günahı,*

⁹² Meraklis M., *Laografika Zitimata*, Atina, H. Bura, 1989, s. 44-45.

Kardeşimin Katili Kimdi ve Yaşamının Biricik Yolculuğu. Ayrıca, Vize’de yer almayan ama folklorik açıdan enteresan olan **1 Mayıs** öyküsü seçildi. Bu dört öykünün özetleri aşağıda verilmektedir:

3.1.1. Annemin Günahı Adlı Öykü

Bu öyküde⁹³, Yeorgios’un doğumundan üç yıl önce, anne babasının Anna adlı bir kızı olduğunu öğreniyoruz. Emzirme sırasında uyuyakalan annesi yanlışlıkla bedeniyle bebeği bastırıp öldürdü. O andan itibaren çiftin bir kız çocuk sahibi olması takıntı oldu. Birkaç yıl sonra hayalleri gerçekleşti ve bir kızları oldu. Ona da Annio adını koydular. Ama, bebek hastalığa eğilimliydi. Annesi, bebeğin hayatta kalması için elinden gelen her şeyi yaptı. Bebeğin sağlığı gittikçe kötüleşiyordu. Annesi, kilisede 40 gün ve 40 gece kalmalarına karar verir, yanına da küçük Yeorgios’u da alır. Günler geçtikçe kızın durumu fenalaşır. Bir akşam Yeorgios, annesine yaklaşıp, onun ikonalara dua ederken Tanrı’dan Annio’nun yerine Yeorgios’un hayatını almasını rica etmesini duyar. Bu olay Yeorgios’un psikolojik durumunu ciddi bir şekilde etkiler. Yeorgios için bu olay, annesinin ikinci günahıydı, kız kardeşinin kasıtsız cinayetiyle eşdeğerdi. Bir süre sonra, papaz eve dönmelerini teşvik ediyor. Annio o akşam ölür.

Sonraki yıllarda, anne sürekli yoksul kızlar evlat ediniyordu. Bu olay, sorunlara ve oğullarının tepkilerine sebep oluyordu. Anne Yeorgios’a günahının tüm hikâyesini itiraf ediyor. Yeorgios, annesini taşıdığı yükten kurtarmaya karar verir ve onu Patrik II. İoakim’e⁹⁴ götürüp itiraf etmesini teşvik eder. Ama bu hareket de başarısızdı. Patrikhane’den ayrılırken anne Yeorgios’a “*Adam rahiptir. Çocukları olmadığından dolayı, kendi çocuğunu öldürmek nasıl bir duygu olduğunu anlayamaz!*” dedi.

⁹³ Her başlık, algılama ve yorumlama işlemini etkileyerek öykünün okumasını planlıyor, ama Vizinos’un bu dört öyküsünün başlıkları mükemmel uyarıcı etkenlerdir. (Bkz. Pashalidis Gr., **İ Piitiki tis aftoviografias**, Atina, Smili, 1993, s. 279).

⁹⁴ Padişah’ın hakimiyeti altında Ekümenik Patrikhane Türkiye’deki saçılmış Yunanlık’ı yönetiyordu. (**İstoria tu Elliniku Ethnus**, sayı 31 (1833-1881), Ekdotiki Athinon, 2015, s. 104).

3.1.2. Kardeşimin Katili Kimdi Adlı Öykü

Yorgis, kardeşi Hristakis'in cinayet haberini aldıktan sonra köyüne döner. Annesi, Hristakis'in nasıl posta ile ilgilenmeye karar verdiğini ve nasıl ölü bulunduğunu anlatır. Daha sonra, Vize'de yaralı bulunan oğlu Kâmil'e bakan Viziinos'un annesine teşekkür etmek üzere bir Türk ailesi Viziinos'un ailesini İstanbul'da ağırladı. Kâmil, uzun süre takip ettiği ve sonunda öldürdüğü bir postacı tarafından katledilen kan kardeşi için intikam almaya çalışırken nasıl yaralandığını anlatır. Viziinos'a bu hikâyeyi anlatırken, Viziinos uzun zamandır aradıkları katil önünde bulunduğunu fark eder. Kâmil tutuklanır ve Yorgis, annesine hiçbir zaman gerçeği söylemeden, onu köye gönderir. Birkaç yıl sonra, Yorgis köyüne döner. Orada hiçbir şey bilmeyen annesine hizmet eden ve vicdan azabı çektiğinden dolayı deliren Kâmil'i bulur.

3.1.3. Yaşamının Biricik Yolculuğu Adlı Öykü

Bu öyküde, genç Yorgis İstanbul'da bir terzi çırağı olarak bulunur. Bir gün dedesinin hizmetçisi olan Thimios terzi dükkânına gidip dedesi ölüme yakın olduğu için Viziinos'un hemen köye dönmesini söyler. Eve vardığında sadece ninesini bulur. Dedesi sık sık manzaraya dalmak için gittiği Vize'nin tepesi Baira'ya çıkmıştı. Dedesinin yaptığı yolculukları ile ilgili hikâyeleri dinlemek için, Yorgis o tepeye çıkıyordu. Sonunda dedesinin hiçbir yolculuk yapmadığı söylenir. Ayrıca, dedesi hayatının hikâyesini anlatır. Çocukken devşirmeden kurtulmak üzere kız kılığına girdiğini, sonra da Yorgis'in ninesi ile evlendiğini söyledi. Ertesi gün dede öldü ve böylece öteki dünyaya geçip “yaşamının biricik yolculuğu”nu gerçekleştirdi.

3.1.4. 1 Mayıs Adlı Öykü

1 Mayıs tam olarak bir öykü değildir. Kronograf yazısı veya folklorik içerikli edebî deneme kategorisine girebilir. Yazar, 1 Mayıs'a dayanan halk görenekleri, inanışlar ve batıl inançlar ile ilgili bir macerasını anlatır. Ayrıca, kökenlerini açıklamaya çalıştığı başka Yunan bahar göreneklerinden bahseder. Bunu yapabilmek için Yunanların putperest geçmişine döner ve doğa olaylarının tanrılaştırmasını ve

baharın karşılaması için panayır ve bayramların kurulmasını hatırlatır. Yazara göre, Antik Yunanlar'ın bu faaliyetleri ahlaksızlık ve sefahat içeriyordu. Bu yüzden, Hristiyanlık bu putperest göreneklerine, Hristiyanlık'ın ahlak ve ruhuna uygun yeni bir içerik vermek istedi. Hristiyanlık'ın ruhuna uygun olmayan görenekler gitgide yok oluyorlar. Buna rağmen, yazar İstanbul'dan Atina'ya kadar 1 Mayıs kutlaması bir şekilde putperest edepsizliğine geri döndüğünü farkeder.

3.2 Viziinos'un Ruhsal Betimlemeli Anlatımında Folklorik

Unsurların Tespiti: Açıklayıcı Yaklaşım.

Bu bölümde, Viziinos'un sözü geçen öykülerinden o dönemin Yunan halkının görenekler, gelenekler, inanışlar, alışkanlıklar ve yaşam tarzına değinen konular seçilerek, anlatılmakta ve yorumlanmaktadır. Daha belirgin olarak, sağlık, hastalık ve ölüm konu kategorileri incelenir. Ayrıca, incelediğimiz alt kategorileri: sağlık, hastalık ve ölümle (doğal sebepler veya cinayet) ilgili dinî pratikleri, batıl inançlar ve inanışlar, halk tıbbı unsurları, ağıt ve ruh çağırma görenekleri ve pratikleri. Bu konu kategorilerine giren folklorik unsurların sıklıkla ortaya çıkması, hiç şans eseri değil. Yazarın ve ailesinin hayatı, hastalık (bedensel ve ruhsal) ve ölüm ile devamlı bir mücadeleyleydi.

Son olarak, istenenlerin daha kolay bir şekilde kaydolması için, özel bir tablo kullanıldı. Bu tabloda ayrı sütunlarda, öyküye göre konu kategorileri yazılır. Bu şekilde, okur için incelediğimiz kavramların sunulması daha basit ve anlaşılabilir olur. Ayrıca, sonuçların çıkarılması kolaylaştırılır ve hızlandırılır.⁹⁵

3.2.1. Konu: “Halk Tıbbı (Hekimliği)”

Antik Yunanlar'ın taptıkları tanrıların arasında Tıp ve Sağlık tanrısı Asklepios'un bulunması, Antik Yunanlar için sağlığın en önemli değer olduğunu kanıtlar. İnsanlar her zaman hastalığı aşmaya ve anlamaya çalışıyordu.⁹⁶ “Annemin

⁹⁵ Bkz. Ekler.

⁹⁶ Papathanasi - Musiopulu K., **Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu**, Atina, 1982, s. 55.

Γünahlı” öyküsünde, hastaların tedavisi için kullanılan kocakarı ilaçları ve şifalı bitkiler tarif edilir. *Κάπου μία γραῖα κρύπτει βότανα θαυμασίας ιατρικῆς δυνάμεως [...]*” (s. 68)⁹⁷. Meraklis’e göre, hastalıklar ile ilgili gelenekler sadece bir hikâye anlatımı değil. Meraklis’in bu sözleri incelediğim öyküde de doğrulanır, çünkü sık sık hastalığın tedavisi için kullanılan çeşitli pratikler de yazılır.⁹⁸ Köyü ziyaret eden yabancılar, “okumuş olanlar”, içlerinde doğaüstü güçleri olan yaratıklar saklandığına inanıldığından dolayı, şifacı olarak kullanılırdı.

“Κάποθεν ἦλθε ξένος τις, παράδοξος τό ἐξωτερικόν, ἢ φημιζόμενος διά τὰς γνώσεις του, — δέν ἐδίσταζε νά ἐπικαλεσθῇ τήν ἀντίληψίν του: Οἱ «διαβασμένοι», κατά τούς λαούς, εἶναι παντογνώσται. Καί ὑπό τό πρόσχημα πτωχοῦ ὁδοιπόρου κρύπτονται ἐνίοτε μυστηριώδη ὄντα, πλήρη ὑπερφυσικῶν δυνάμεων.” (s. 68-69).

Seyyar doktorlar, hem Antik Yunanistan’ın hem Bizans döneminin bir parçasıydı.⁹⁹ Köyün berberi aynı zamanda yetkili doktordur, hatta, yazıldığı gibi doktor görevlerini yapabilmek için elli dirhem rakı içmeliydi. Ödemesi para ile değildi, aynı olarak yapıyordu : evden ayrılmadan önce en besili tavuğu seçiyordu.

“Ὁ χονδρός τῆς συνοικίας κουρεύς, αὐτός μᾶς ἐπεσκέπτετο αὐτόκλητος καί δικαιωματικῶς. Ἦτον ὁ μόνος ἐπίσημος ἰατρός ἐν τῇ περιφερείᾳ μας. Ἀμα τόν ἔβλεπον ἐγώ ἔπρεπε νά τρέχω εἰς τόν «μπακάλην». Διότι ποτέ δέν ἐπλησίαζε τήν ἀσθενῆ, πρίν ἢ καταπίῃ τοῦλάχιστον πενήντα δράμια ρακῆς. [...] Διότι ὅσῳ περισσότερον ἔπινε, τόσον ἐύκολώτερον ἠδύνατο νά διακρίνῃ ποία εἶναι ἡ παχυτέρα τῆς αὐλῆς μας ὄρνιθα, διά νά τήν λάβῃ ἀπερχόμενος.” (s.69)

Halk tıbbına göre, tedavi edilmeyen ve yıllarca süren hastalıklar, doğaüstü güçlere ve sebeplere atfediliyordu. *Eksotikon* (uhrevi) olarak tanımlanır. Bu görüşü desteklemek için hastalığın “nedenleri” - batıl inançları da yazılır: hasta olan kişi

⁹⁷ Orijinal metin “Viziinos Y., **Ta Diigimata**, İdrima Kosta ke Elenis Urani, Atina, 1991”den alındı.

⁹⁸ Meraklis M., **Elliniki Laografia, Kinoniki Sigrotisi, Íthi ke ethima, Laiki Tehni**, Atina, Kardamıças, 2011, s. 333.

⁹⁹ Papathanasi - Musiopolu K., **Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu**, Atina, 1982, s. 55.

Periler'in gece sefahat alemleri yaptığı yerde oturdu veya karşılaştığı siyah kedi vasıtasıyla Şeytan ile temasa geçti. Elbette, periler her zaman kötü değil. Mesela, **“Yaşamının Biricik Yolculuğu”** öyküsünde terzi çırağının kralı yatıştırması için elbiseleri müthiş bir şekilde dikmesine yardım ederler.

“Πᾶσα νόσος, ἄγνωστος εἰς τὸν λαόν, διὰ τὴν θεωρηθῆναι ὡς φυσικὸν πάθος, πρέπει, ἢ τὴν ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς στοιχειώδεις ἱατρικὰς τοῦ τόπου γνώσεις, ἢ τὴν ἐπιφέρῃ ἐντὸς ὀλίγου τὸν θάνατον. Εὐθὺς ὡς παραταθῇ καὶ χρονίσῃ, ἀποδίδεται εἰς ὑπερφυσικὰς αἰτίας, καὶ χαρακτηρίζεται ὡς «ἐξωτικόν». Ὁ ἀσθενὴς ἐκάθησεν εἰς ἄσχημον τόπον. Ἐπέρασε νύκτα τὸν ποταμόν, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ Νηρηΐδες ἐτέλουν ἀόρατοι τὰ ὄργια των. Ἐδιασκέλισε μαῦρον γάτον, ὁ ὁποῖος ἦτο κυρίως «ὁ ἔξω ἀπὸ ἐδῶ» μεταμορφωμένος. (s. 69-70).

Öbür üç öyküde halk tıbbı unsurundan sözedilmez. Ek olarak, halk tıbbı, insanın açıklanamaz olayları açıklamaya ihtiyacı nedeniyle yaratılan “halk bilimleri”ne aittir. Fakat insanlar uygun bilgi ve zihinsel yetenek eksikliği yüzünden büyüye başvurmuşlardır. Tıp, mantıklı gözlem ile büyüün arasında. Büyü ve bilim genellikle birbirini iptal eder. Meraklis'in yazdığı gibi¹⁰⁰: Şifacı kadınlar ve cadılar ile dolu bir yaşam tarzına uzun yıllara dayanan düşkünlük bilimsel aydınlanmacı girişime direniş yaratıyordu. Şifalı bitki bolluğu, farklı yöntem ve pratikler etkilidir, homeopatinin varlığına bile tanık olunmuştur.. Sözelimi, yılan ısırtığı yılan benzeyen bir bitki ile tedavi edilir veya akrep sokmasına karşı yanmış ve toz haline getirilmiş akrepten yapılan şifalı krem tedavi amaçlı kullanılır. Tüm bu tedavi yöntemleri benzerliğin temel ilkesine dayanır.¹⁰¹

Viziinos romantik ülküden ilham alır ama kısmen aydınlanmacı gibi davranır. Bilimsel eğitimi sayesinde batıl inançlı mantıklılık / mantıksızlığa karşı mantıklı düşünce geliştirmekte, ama geçmiş ve süreksizlik ile aralarının açılmasını istemiyor. Daha önce bahsedildiği gibi, homo divins (büyülü düşünen, çağrışımsal

¹⁰⁰ Meraklis M., **Elliniki Laografia. Kinoniki Sigrotisi, İthi ke Ethima, Laiki Tehni**, Atina, Kardamıças, 2011, s. 145.

¹⁰¹ Bkz. **a.g.e.**, s. 112-113.

düşünen insan) ile birlikte homo faber (teknokrat) aynı insanda yaşıyor. Zahiren yaratılan uyumsuzluk ve oksimorona rağmen bir noktaya kadar büyü - çağrışımsal algı ve mantıklı düşünce aynı anda var olabilir. Mantıklı düşünceye yakın mantıksız düşünce de vardır.¹⁰² Çalıştığımız bu öykülerde gözlemlenen durum şöyle özetlenebilir:: Viziinos'un batıl inançlara, kocakarı ilaçlarına v.b. inanmamasına rağmen, bu anlatım malzemesini hiç tereddüt etmeden kullanarak, hikâyenin ilerlemesi ile beraber bunlara inananlar haklı çıkar.

3.2.2. Konu: “Din - İnanışlar”

Çalıştığımız dört öyküde de dinî ve inanışlar ile ilgili unsur bolluğu bulunur. Yazar “**Annemin Günahı**” öyküsünde, annesinin Annio’yu alıp papaza şeytan çıkarma için gittiğini ama ritüelin hiçbir etkisi olmadığını söyler. “*Din ile batıl inanç uzlaşmalı*” diye devam etti. Örneğin, kardeşi Annio’nun boynuna taktığı haçın yanına, annesi, muhtemelen Arapça’da bir dua içeren, bir muska taktı. Aynı şekilde, ayin sırasında büyü de yapıldı ve papazları cadılar takip ederdi.

“...ὁ ἱερεὺς ἀνέγνωσεν ἥδη ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς τοὺς ἐξορκισμοὺς τοῦ κακοῦ, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Πλησίον εἰς τὸν σταυρόν, ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς Ἀννιώσ, ἐκρέμασεν ἓν «χαμαγλί», μέ μυστηριώδεις ἀραβικὰς λέξεις. Τὰ ἀγιάσματα διεδέχθησαν αἱ γοητεῖαι, καὶ μετὰ τὰ εὐχολόγια τῶν ἱερέων ἦλθον τὰ «σαλαβάτια» τῶν μαγισσῶν.” (s. 70).

Meraklis, Hristiyanlık sihir ve büyüü yasaklayıp yerine dua ve niyaz koyduğu halde, onların insanlara gizli bir şekilde ulaştırılabildiğini söylüyor. Büyü yapan kimsenin, anlaşılmaz ve yabancı kelimelerin yanına hristiyan kelimeleri koyup büyüü hristiyanlaştırması ilginçtir. Meraklis tarafından sözedildiği ve “**Annemin Günahı**” öyküsünden teyit edildiği gibi, geleneksel toplumun yaşamının kritik anlarında, mesela hastalık durumunda, hem büyüün hem dinin kullanımı

¹⁰² Çagalas, K. (1977). **To anakalima ton nekron ke zodanon sta neoellinika idromadika ke katopstromadika ethima. Simvoli sti meleti tis neoellinikis madias ke magias**, Yanya.

Annenin eylemleri, batıl inançların başka örnekleridir. Annio'nun elbisesinin bir şeridini alıp mucizevi bir yere bağlardı (günümüzde bile, Adalar'da müslümanların ziyaret ettiği hristiyan kiliselerinde rastlanan bir görenek) veya, bugüne dek rastlanan bir yöntem, kızın boyu kadar mumlar yakıyordu.

“Πότε ἐπήγαινε νά δέσῃ μίαν λωρίδα ἀπό τό φόρεμα τῆς Ἀννιώς ἐπὶ θαυματουργοῦ τίνος τόπου, μέ τήν ἐλπίδα, ὅτι θά δεθῇ καί τό κακόν μακράν τῆς πασχούσης, πότε μετέβαινεν εἰς τās πλησιοχώρους ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων κατὰ τύχην ἐτελεῖτο ἡ μνήμη, κομίζουσα λαμπάδα κίτρινου κηροῦ, χυμένην ἰδίῳς αὐτῆς χερσί, καί ἴσῃν ἀκριβῶς πρὸς τῆς ἀσθενοῦς τό ἀνάστημα.” (s. 70).

Ama annenin tüm eylemleri boşuna gittiğinde, İnanişa göre, çocuğuna çarpan periden kurtulmak için onu kırk gün ve kırk gece kalacağı “son barınağa”, yani kiliseye götürdü.

“Ἡ μήτηρ μου ἐσήκωσε τό μαραμένον κοράσιον εἰς τήν ἀγκάλην τῆς καί τό ἔφερεν εἰς τήν ἐκκλησίαν. [...] Ὅλος ὁ κόσμος τό ἔλεγεν ὅτι εἶχεν «ἐξωτικόν». [...] Ἐπρεπε λοιπόν νά μείνῃ σαράντα ἡμερονύκτια ἐντός τῆς ἐκκλησίας, πρὸ τοῦ ἁγίου βήματος, ἐνώπιον τῆς Μητρός τοῦ Σωτῆρος, ἐμπεπιστευμένη εἰς μόνον τό ἔλεος καί τοὺς οἰκτιρμούς αὐτῶν, ἵνα σωθῇ ἀπό το σατανικόν πάθος, τό ὁποῖον ἐμφωλεῦσαν ἦλεθε τόσον ἀμειλίκτως τό τρυφερόν τῆς ζωῆς αὐτῆς δένδρον.” (s. 71).

İnanişa göre, kötülüğün yenilmesi için hasta insanın kilisede kırk gün ve kırk gece kalması gerekiyordu. Yazar tarafından verilen bazı anlatılara göre aynı yöntemi takip eden hasta insanlar, iyilik ile kötülük arasındaki savaştan sonra, sonunda kötülük yenildi ve hastalar iyileşti. Oldukça güçlü olmayanların yenilmesine rağmen canları kurtuldu.

¹⁰³ Meraklis M., *Elliniki Laografia. Kinoniki Sigrotisi, Íthi ke Ethima, Laiki Tehni*, Atina, Kardamıças, 2011, s. 260.

“Σαράντα ἡμερονύκτια. Διότι μέχρι τοσούτου ἡμπορεῖ νά ἀντισταθῇ ἡ τρομερά ἰσχυρογνωμοσύνη τῶν δαιμονίων εἰς τόν ἀόρατον πόλεμον μεταξύ αὐτῶν καί τῆς θείας χάριτος. Μετά τήν διορίαν ταύτην τό κακόν ἡττᾶται καί ὑποχωρεῖ κατασχυμένον. Καί δέν λείπουνσι διηγήσεις, καθ' ἃς οἱ πάσχοντες αἰσθάνονται ἐν τῷ ὀργανισμῷ των τούς τρομερούς σφαδασμούς τῆς τελευταίας μάχης, καί βλέπουνσι τόν ἐχθρόν αὐτῶν φεύγοντα ἐν παραδόξῳ σχήματι, προ πάντων, καθ' ἣν στιγμὴν διαβαίνουνσι τά Ἅγια, ἥ ἐκφωνεῖται τό «Μετά φόβου». Εὐτυχεῖς αὐτοί, ἐάν ἔχωσι τότε ἀρκετάς δυνάμεις ν' ἀνθέξωσιν εἰς τούς κλονισμούς τοῦ ἀγῶνος. Οἱ ἀδύνατοι συντρίβονται ὑπό τό μέγεθος τοῦ ἐν αὐτοῖς τελουμένου θαύματος. Ἀλλά δέν μετανοοῦσι διά τοῦτο. Διότι ἄν χάνουν τήν ζωήν, τοῦλάχιστον κερδαίνουν τό πολυτιμότερον. Σώζουν τήν ψυχὴν των.” (s. 71-72).

Kilisenin içinde takip edilen çeşitli yöntemler vardır: bayramlar ve Pazar gününün ayini boyunca kızı İncil'in altında tutuyorlardı, en yüce melekleri simgelenen sancakların hastanın üstünden geçmesi için hastayı yere yatırıyorlardı. Ayin bittikten sonra papaz tören kıyafetini çıkarana kadar kızı kutsal mihrabın soluna koyuyorlardı. Sonra papaz dualar fisıldarken kızın yüzüne Mızrak ile haç işaretini yapıyordu.

“Τάς ἐορτάς καί Κυριακάς, κατά τόν ὄρθρον, ἐχειραγώγουν τήν ἀδελφήν μου, νά σταθῇ κάτω ἀπό τό εὐαγγέλιον, τό ὁποῖον ἀνεγίνωσκεν ὁ λειτουργός ἀπό τῆς Ὁραίας Πύλης. Κατά τήν λειτουργίαν, ἡπλωνα χαμαί τό «χράμι», ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔπιπτεν ἡ ἀσθενής πρόμυτα, διά νά περάσουν τά Ἅγια ἀπό ἐπάνω της. Κατά δέ τήν ἀπόλυσιν, ἔφερον το προσκέφαλόν της ἐνώπιον τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Ἱεροῦ θύρας, διά νά γονατίζῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὥς πού νά «ξεφορέσῃ ὁ παπᾶς ἐπάνω της» καί νά τῆς σταυρώσῃ τό πρόσωπον μέ τήν Λόγχην, ψιθυρίζων τό «Σταυρωθέντος σου Χριστέ, ἀνῆρέθῃ ἡ τυραννίς, ἐπατήθῃ ἡ δύναμις τοῦ Ἐχθροῦ, κτλ.» (s. 73).

Halk insanı, bazen hastalığı işlediği eski günahları için Tanrı'nın yolladığı bir ceza olarak algıladı. Okuduğumuz öyküde anne duasında “[...] *Günahımı hatırladığından dolayı beni cezalandırmak için, çocuğumu almayı hedefliyorsun.*” der. Anne, yabancı kızları evlat edinip, onlara bakıp yetiştirerek, işlediği günahlardan dolayı Tanrı tarafından affedilmeyi başarabileceğini zannediyordu.

“...Δέν εἶναι ξένο τό παιδί! Εἶναι δικό μου!! ...Εἶναι δικό μου τό παιδί, καί εἶναι ἀδελφή σας! ...”Ε! τί νά γίνη! Κ' ἐγώ τό ἤθελα καλλίτερο, μά — ἡ ἁμαρτία μου, βλέπεις, δέν ἐσώθηκεν ἀκόμη. Καί τό ἔκαμεν ὁ Θεός τέτοιο, διά νά δοκιμάσῃ τήν ὑπομονή μου, καί νά μέ σχωρέσῃ. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!” (s. 88)

Af belgesi vasıtasıyla affedilme ortak bir görüştü. Viziinos'un annesi, ninesinin Kudüs'e gittiğini, ona af belgesi çıkarabilmesi için on iki gömlek ve üç konstantinato (üzerinde haç işareti taşıyan altın para) yolladığını söyler. Endüljansı almasına rağmen, aldığı ayda Annio'nun ölümüne yakın olduğu dönemdi. Viziinos'un annesinin günahı affedilmedi. Karşılık bekleyen ibadet, insan ile Tanrı'nın arasındaki inanç ilişkisinin temelidir.¹⁰⁴

“Ὅταν ἐπῆγεν ἡ γιαγιά σου στόν Ἀγιοντάφο, ἔστειλα δώδεκα πουκάμισα καί τρία Κωνσταντινάτα, γιά νά μέ βγάλῃ ἓνα σχωροχάρτι. Καί, διές ἐσύ! Ἰσα ἴσα ἐκεῖνο τό μῆνα, πού ἐγύρισεν ἡ γιαγιά σου ἀπό τή Γερουσαλή μέ τό σχωροχάρτι, ἐκεῖνο τό μῆνα ἐκακοψυχοῦσα τήν Ἀννιώ. (s. 92).

Sonra, Viziinos, ailesi gibi Osmanlı hakimiyetinde olan bölgelerde yaşayan Hristiyanlar'ın devamlı korkusundan bahsediyor: din değiştirerek Hristiyanlık'tan Müslümanlığa geçmek. Annesi her zaman bundan korkuyordu. Özellikle gelen geçenler yanılığa düşüp oğlunun Türkleştiğini söylediğinde, korkusu kötüleşiyordu. Anne ilk başta bu duyduklarını kabul etmese, bunlara inanmasa da, bu düşünce ona azap veriyordu. Oğlunun "hak yolunu bulması" ve imanına geri dönmesi için hep duaya başvururdu.

“Ἐπί πολλά ἔτη παρεμόνευεν εἰς τοὺς δρόμους, ἐρωτῶσα τοὺς διαβάτας μή μέ εἶδον πουθενά.

Πότε τῇ ἔλεγον, ὅτι ἐδυστύχησα ἐν Κωνσταντινουπόλει καί ἐτούρκευσα.— Νά φᾶνε τή γλῶσσά τους πού τῶβγαλαν! — ἀπεκρίνετο ἡ μήτηρ

¹⁰⁴ Meraklis M., *Elliniki Laografia. Kinoniki Sigrotisi, Íthi ke Ethima, Laiki Tehni*, Atina, Kardamıças, 2011, s. 254.

μου. Αὐτός πού λένε, δέν μπορεῖ νά ἦτον τό παιδί μου! — Ἀλλά μετ' ὀλίγον ἐκλείετο περίτρομος εἰς τό εἰκονοστάσιόν μας, καί προσήχετο δακρυρροοῦσα πρὸς τόν Θεόν, διά νά μέ φωτίσῃ νά ἐπανεέλθω εἰς τήν πίστιν τῶν πατέρων μου.” (s. 85).

Uyuyakalır yanlışlıkla ezdiği çocuğunun ölümü için evlat edindiği kızlar ödediği kefarettir. “Yabancı çocuk eziyettir” denilir. O da evlat edindiği bebekleri de bir “ceza” olarak görüyordu.

“Καθὼς τό λέγ' ὁ λόγος, ξένο παιδί 'ναί παίδεψι. Μά γιά μένα ἡ παίδεψι αὐτή εἶναι παρηγοριά κ' ἐλαφροσύνη. Γιατί ὅσο περισσότερο τυραννηθῶ καί χολοσκάσω, τόσο λιγώτερο θά μέ παιδέψῃ ὁ Θεός γιά τό παιδί πού πλάκωσα.” (s. 93).

Kardeşimin Katili Kimdi öyküsünde Fota Yortusu’nun arife günü ile ilgili yöntemler ve katili bulma yöntemleri sergilenir. Daha belirgin olarak, Fota Yortusu’nun arife gününün (5 Ocak) bir göreneği şöyledir: insanlar dağlara çıkıp üvez ağaçları keser. Akşam şöminede üvez ağaçlarının parçalarını yakıp kehanetlerde bulunuyordu.

“Ἔτσι κ' ἐκείνη τήν παραμονή. Ὁ Μιχαήλος πού μέ ἤξευρεν, ἐπῆγεν ἀπό νωρίς εἰς τὸ βουνὸ καὶ ἔφερε μία σουρβιά: “Ἐνα μεγάλο κλωνὶ γεμάτο σφιχτὰ καὶ πράσινα μάτια – Μ' αὐτὰ τὰ σοῦρβα, μάνα, θά διοῦμεν ἀπόψε τήν τύχη μας. - Σὰν ἦρθεν ὁ Χρηστάκης στὸ σπίτι, ἐκαθήσαμε στὸ παραγῶνι κ' ἐχωρίσαμε τήν φωτιά σὲ δυὸ μεριαῖς, καὶ ἄρχισεν ὁ Μιχαήλος νὰ βάζῃ τὰ σοῦρβα στὴν μέση πᾶ' στὴν καυτερὴ τὴν πλάκα, γιὰ νὰ διοῦμε τήν τύχη μας” (s. 136-137).

Bu durumda verilen embiroskopi (yanan yaprak ya da ağça dalları vb. dumanından fal bakma) örneği, Meraklis’e göre, özellikle Noel döneminde çok sevilen ve klasik bir pratikti: insanlar ateşe yeşil zeytin yaprakları, buğday tohumu

v.b. atıyordu, sonra da patlamalarına, yaptıkları gürültü veya hareketlerine göre geleceği görüyordu.¹⁰⁵

Kâmil'in Türk annesinin - Yunan geleneğine göre - sihirli sayı 7'yi kullanması tuhaf olduğu kadar dikkate değerdir.

“Ἐπτά ἡμέρας θὰ καθήσω ἔξω ἀπὸ τὸ ἐνδιαίτημά σου· ἑπτὰ φορὰς τὴν ἡμέραν θὰ φιλῶ τὸ κατώφλιον τῆς θύρας σου· ἑπτὰ φορὰς τὴν ὥρα (s. 154).

Bu öyküde gördüğümüz son örnek, elek kehanetidir (koskinomandia). Viziinos'un annesi ile beraber Kâmil'in annesinin çağırdığı Çingene, katili bulmak için bu yöntemi takip ediyor. Bu yönteme göre, eleğin içine kırk bakla attıktan sonra eleği iki-üç kere sallıyordu. Eğer baklalar artılırsa - öyküde olduğu gibi - katil eleğin “içinde” demek, yani yakın bir yerdeydi. Elek kehaneti, Antik Yunanlar ve Bizanslılar tarafından kullanılan bir yöntemdir.¹⁰⁶

“Ἐκεῖνο ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι, θὰ τὸ ποῦνε τὰ κουκκιά. Κύτταξ' ἐδῶ, κοκκώνα, τὸν φονιά, τὸν βγάλω πάλιν ἔξω. - Καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ κοσκίνου ἓνα μελαψὸν κύαμον ἔρριπεν αὐτὸν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν καὶ ὀπισθεν αὐτῆς ἐκστομίσασα μίαν κατάραν. - Τώρα, εἶπεν ἔπειτα, σεῖς μετρήσετε τα κι ἐγὼ νὰ τὰ ρωτήσω. Ἡ μήτηρ μου ἔλαβε τὸ κόσκινον, ἔχρσε τοὺς κυάμους εἰς τὴν ποδιάν της, καὶ θέσασα αὐτὸ πάλιν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Ἀθιγγανίδος ἤρχισε νὰ ἐνθέτη μετροῦσα τοὺς κυάμους ἀνὰ ἓνα μετὰ τοσοῦτης προσοχῆς καὶ ἀκριβείας, μεθ' ὅσης ἴσως οὐδέποτε φιλάργυρος ἐμέτρησε πολυτίμους μαργαρίτας, μέλλων νὰ τοὺς ἐμπιστευθῇ εἰς ξένας χεῖρας.- Σωστὰ εἶναι; ἠρώτησεν ἡ Ἀθιγγανίς, ρίψασα τοὺς ψαροὺς αὐτῆς πλοκάμους ἐπὶ τῶν ὠμοπλατῶν της.- Ναι! ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου, σωστὰ σαράντα. Ἡ Ἀθιγγανίς ἔλαβε τότε τὸ κόσκινον καὶ περιαγαροῦσα ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῷ κυάμων οἰκειότητος ἐκφραστικὸν βλέμμα καὶ συνταράξας αὐτοὺς δις καὶ τρίς, ὡς ἐὰν ἤθελε ν' ἀφυπνίσῃ τὸ βαθέως ἐν αὐτοῖς κοιμώμενον μαντικὸν πνεῦμα, ἀνεφώνησεν ἐπὶ τὸ ἐπιτακτικώτερον! - Ἄνθρωπος σκοτώθηκε, ποιὸς νὰ τὸν

¹⁰⁵ Meraklis M., *Elliniki Laografia. Kinoniki Sigrotisi, Íthi ke Ethima, Laiki Tehni*, Atina, Kardamiças, 2011, s. 261.

¹⁰⁶ Papathanasi - Musiopulu K., *Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu*, Atina, 1982, s. 50.

έσκότωσε; - Τρεῖς τοὺς λύκους, τρεῖς τοὺς κλέφταις, τρεῖς τ' ἀσκέρια τὰ σκασμένα· τρεῖς γιὰ τοὺς κρυφοὺς ἐχθροὺς του, καὶ κουκκιά σαρανταένα. – Καὶ ταῦτα ἐπάδουσα ἐχώριζε τοὺς κυάμους εἰς διαφόρους τριάδας, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀποδιδοῦσα εἰς ἐκάστην διάφορον θέσιν καὶ ιδιότητα. - Τρεῖς τοὺς κλέφταις, τρεῖς τοὺς λύκους, τρεῖς τ' ἀσκέρια τὰ σκασμένα, τρεῖς γιὰ τοὺς κρυφοὺς ἐχθροὺς του καὶ κουκκιά – σαρανταένα – Πόσα κουκκιά ἐμέτρησες, κοκκώνα;; – Σαράντα, εἶπεν ἡ μήτηρ μου. – Καὶ σαράντα ἦτανε, εἶπεν ἡ Ἀθιγγανίς. Μά, μβῆκε μέσα κι' ὁ φονιάς κ' ἔγειναν σαράντα ἕνα. Θωρεῖς τὸν ἔχω μαγεμμένο, κ' εἴμ' ἄξια νὰ τὸν φέρω μέσ' στὸ κόσκινό μου κι ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου. Ἀφοῦ αἱ δυὸ γυναῖκες ἐβεβαιώθησαν περὶ τοῦ ἐκ θαύματος αὐξηθέντος ἀριθμοῦ τῶν κυάμων, ἡ μάντισσα ἐτάραξε τὸ κόσκινον ἐπανειλημμένως, καὶ μετὰ ταχυδακτυλουργικῆς δεξιότητος ἐτίναξε τρεῖς φορὰς τὰ ὄσπρια ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ τρεῖς φορὰς τὰ ὑπεδέχθη ἐν τῷ κοσκίνῳ πάλιν, χωρὶς οὐδὲ ἐν νὰ ἐκπέσῃ. Μεθ' ὅ, θεῖσα τὸ κόσκινον ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ κύψασα ἐπ' αὐτοῦ, σοβαρῶς ἤρξατο νὰ μελετᾷ, ὥς μοι ἐφαίνετο, τὰς συμπτώσεις τῶν κυάμων. Ἡ μήτηρ μου καὶ ἡ Ὀθωμανίς ἐσπούδαζον καὶ αὐταὶ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας.” (s. 160).

“1 Mayıs” öyküsünün belirli bir konusu olmadığı halde, 1 Mayıs gününde meydana gelen görenekler ile ilgili folklorik bir araştırma olduğundan dolayı özel bir durumdur. D. Lukatos 1 Mayıs'ı “Nazara karşı, sihirli ve bütün aya olağanüstü özellikler veren bir bayram” olarak tanıtır.¹⁰⁷ Din ve halk inanışları ile ilgili şöyle bilgiler verilir: Mayıs ayının ilk günü, tatil günüdür. Yolculuğa çıkmak için uygun bir gün değildir. İnaniş'a göre, bütün geçitler ve dörtyol ağızlarından cadılar geçtiği için o günde yolculuğa çıkan kimse şanssızlık yaşayıp yolun ortasından geri dönmek zorunda kalacakmış.

“-Ω, Θεὸς καὶ Παναγία! εἶπεν ὁ Μόσκος σταυροκοπούμενος ἐπανειλημμένως. Αὐριο εἶνε ἐπίσημη ἡμέρα, μὲ συμπάθειο, κ' οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι δὲν ταξιδεύουν. [...] Ὁ Γέρο- Μόσκος ἀνέκρουσε, κατὰ τὴν συνήθειάν του, πολλοὺς

¹⁰⁷ Papathanasi - Musiopolu K., *Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu*, Atina, 1982, s. 47.

*κλανθμούς καὶ ὀδυρμούς, ἐπειδὴ δὲν ἤθελον νὰ τιμήσω τὴν αὐριανὴν ἡμέραν καὶ ἀφοῦ εἶδεν ὅτι δὲν κατορθώνει τίποτε·-Καλά, εἶπεν ἀπειλητικῶς· θὰ ξεκινήσης αὐριο; -Καὶ βέβαια! Ἀφοῦ σοῦ τὸ λέγω.-Λοιπὸν σοῦ τὸ λέγω κ' ἐγώ, μὲ συμπάθειο: Ὅποιος κινήσῃ αὐριο γιὰ ταξεῖδι, κᾶτι κακὸ θὰ τὸν εὔρῃ στὸ δρόμο, θὰ γυρίσῃ μισόστρατα (s. 265-266) [...]*διότι ὅλα τὰ σταυροδρόμια καὶ τὰ περάσματα τὰ ἔχουν διασκελισμένα αἱ μάγισσαι.” (s. 176).

1 Mayıs gününde, yerel inanışlara göre, şapkasız ve yalın ayak erkek ve kız çocuklar yöresel giysiler giyip çiçek demetleri tutarak, sokaklarda zıplayarak, bağırarak, dans ederek ve Mayıs'ın gelişi ile ilgili şarkı söyleyerek dolaşırlar.

“... ἀλλ' ἐκεῖ προέβαλεν ἐκ τοῦ ἀπέναντι ἡμῶν θαμνῶνος φαιδροτάτη πληθὺς παιδίων ἐκατέρου τοῦ φύλου, τὰ μὲν μὲ ἀσκεπεῖς κεφαλὰς, τὰ δὲ γυμνά τοὺς πόδας, ἀλλὰ πάντα φοροῦντα τὴν γραφικωτάτην ἐν τῇ ποικιλίᾳ αὐτῆς ἐνδυμασίαν τοῦ τόπου καὶ κρατοῦντα μεγάλας ἀνθοδέσμας ἐξ ἀγροτικῶν ἀνθέων εἰς τὰς χεῖρας των.” (s. 266).

Güneş battığı zaman, çocukların en büyüğü, çiçeklerden yapılmış ve içinde örülmüş haç taşıyan büyük bir çelenk kaldırır ve öbür çocuklar heyecanlı bir şekilde dans eder.

“ Ὅταν μετ' ὀλίγον ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου ἐκρύβῃ ὅλως διόλου ὀπισθεν τῶν πρὸς δυσμὰς ὁρέων, τὸ μεγαλύτερον ἐκ τῶν παιδίων ὑψώνει αἴφνης μέγαν ἐξ ἀνθέων στέφανον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπίσης ἐξ ἀνθέων πεπλεγμένον, τὰ δὲ λοιπά, ταχθέντα περὶ αὐτό εἰς κύκλον, ἤρχισαν νὰ χορεύουν ἐνθουσιωδῶς, ᾄδοντα μεγαλοφώνως δημῶδες τι ᾠσμα ...” (s. 266).

Viziinos metninin büyük bir bölümünde Folklor'un yöntemlerini takip ederek bahar geleneklerini doğaya tapınmanın eski kalıntıları olarak yorumluyor. Aynı zamanda geçmiş ve özellikle Antik Yunanistan'ı, bu geleneklerin kökeni olarak göstermeye çalışıyor.

“Τόσον ἡ Πρωτομαῖα ὅσον καὶ ἄλλα τινὰ ἐαρινὰ μας ἔθιμα, ὅπως εἶνε τὸ βάνιμον τῶν ψῶν τοῦ Πάσχα, ἡ ἐν ἄσμασιν ὑπὸ τῶν παίδων ἄφιξις τῆς χελιδόνος, τοῦ πελαργοῦ, τοῦ κούκκου κλπ. εἶνε ἀναμφιβόλως παλαιότατα λείψανα φυσιολατρείας τῶν πρώτων ἀνθρώπων, οἵτινες, ἀπροστάτευτοι ἀκόμη κατὰ τῆς δυσκρασίας τοῦ χειμῶνος καὶ μόνον ἀπὸ τῶν προϊόντων τῆς γῆς ἀποζῶντες, ἀλλὰ καὶ διὰ ψυχολογικούς λόγους συμπαθοῦντες τοῖς φαινομένοις τῆς ἔξω φύσεως, ἠθύμουν μὲν καὶ ἐθλίβοντο ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ χειμῶνος, ἔχαιρον δὲ καὶ ἠγάλλοντο ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τοῦ ἔαρος μετ’ εὐφροσύνης ὑποδεχόμενοι τοὺς πρώτους αὐτοῦ ἀγγέλους, τὰς χελιδόνας καὶ τὰ ἄνθη” (s. 269 - 271).

İnsanların vampirler, muzip periler ve cadılar gibi olağanüstü yaratıklara inancı çok güçlüydü. Bu yaratıklardan korunmak için evin giriş kapısına ortasında haç işareti taşıyan 1 Mayıs çelenginin asılması önemliydi. Trakya çiftçileri cadılara korkunç güçler ve yetenek atfettiğinden dolayı oldukça korkuyordu. Bir cadıya karşı haç en etkili önlemdir, çünkü evden hayır duasını almasına engel olur ve cadı onu görünce nöbet ve spazm geçirir.¹⁰⁸ Doğaüstü olaylar sosyal ve kültürel sistemi, bütünlüğü anlayabilmek için bir araç olur... hayaletler ve vampirlere dair inanışlar ve bunların yanı sıra beddualar anti-yapılar olarak dengeleyici işlevlerini ispatlarken, sosyal marjinalliğe iten cezalar ise değerler sistemini yeniden oluşturmaktadır..¹⁰⁹

„...μετὰ ἀπὸ πολλοὺς ἐνδοιασμοὺς καὶ προφυλάξεις, ἐβεβαιώθη τέλος πάντων, ὅτι ἐγὼ ὁ ὑπὸ τὸν πλάτανον ἰστάμενος ἤμην ἐγώ, ἐγώτατος καὶ ὄχι κανένας βρυκόλακας ἢ καλλικάντζαρος, καὶ ὅτι, ἐγώ, τὸ ἀφεντικό του, ἤμην ὅπως μὲ ἀφῆκεν ὁ Γέρο – Μόσκοις, δηλαδή, μὲ συμπάθειο, ἀνέγγιχτος ἀπὸ τὶς Μάρισσεες, καὶ ἐπομένως σῶος καὶ ἀβλαβῆς καὶ ἀκίνδυνος.... Καὶ καλὰ ποῦ ἐπῆγε ἐκεῖνος εἰς τὴν πόλιν, ἔλεγε, ποῦ ἐκρέμασε τὸν στέφανον τοῦ Μαΐου ἐγκαίρως ὑπερθεῖν τῆς θύρας τῆς εἰσόδου μου, μὲ τὸν σταυρὸν εἰς τὸ μέσον, διότι ἄλλως θὰ εἶχα τώρα ὅλο τὸ δαιμονολόγιον χοροπηδῶν καὶ οργιάζων ἐντὸς τῆς οἰκίας μου.“ (s. 274).

¹⁰⁸ Papathanasi - Musiopulu K., *Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu*, Atina, 1982, s. 49.

¹⁰⁹ Avdikos E., *İsagogi stis spudes tu laiku politizmu*, Atina, Kritiki, 2009, s. 300.

İnanişa göre, insanlar cadıları engelleyebilmek için şakaklarına çiçek takıyordu. Ayrıca, bir kişiyle karşılaşma durumunda tanıdık bile olsa ne bakışmalı ne de selamlaşmalı. Olağanüstü yaratıklar insanlar içine girebilir. Eğer insanlar onlara bir şey derseler sesini çalabilirler, dokunursa kalıcı sağlık sorunları yaşar. Cadılar evin kapısını açık bulurlarsa eve girip sağlığı ve serveti çalarlar.

“Καὶ ἔλεγε ταῦτα ὁ Γέρο – Μόσκος μετὰ τοσοῦτης ἀφελοῦς εὐχαριστήσεως, ὥστε θὰ ἦτον ἔγκλημα νὰ ταραῖξῃ τις τὴν εὐτυχίαν του, συμβουλευὼν αὐτὸν νὰ φυλάττῃ κάλλιον τὴν θύραν τοῦ σπιτιοῦ του, παρὰ νὰ φορῇ τὰ ἄνθη, ὅπως τὰ ἐφόρει, ὕψηλὰ ἐπὶ τῶν κροτάφων, διὰ νὰ μὴ τὸν ἐγγίξουν αἱ μάγισσαι (σελ.275).[...]/Ἐν τούτοις ὁ Γέρο- Μόσκος δὲν ἔπαυε συμβουλευὼν με, ὅτι ἂν τυχὸν ἀπαντήσωμέν τινα, οὔτε νὰ τὸν ἴδω κατὰ πρόσωπον, οὔτε νὰ τὸν χαιρετήσω, ἀλλ’ οὔτε ν’ ἀποκριθῶ εἰς τὸν χαιρετισμὸν του.-Καὶ ἂν εἶνε γνωστός, Γέρο- Μόσκος;-Καὶ πάλι δὲν πρέπει, μὲ συμπάθειο.-Περίδρομε! Καὶ ἂν τύχῃ νὰ ἰδῇς τώρα τὴν γυναῖκα σου μπροστά σου δὲν θὰ τὴν χαιρετήσῃς;-Θεὸς φυλάξοι! Καὶ τοῦ ξέρω ‘γώ, ἂν ἀπόψε δὲν ἔχῃ τὸ διάβολο μέσα της! Γιατί, διές, μόνον αὐτὲς γυρίζουν ἀπόψε μέσ’ στὸν δρόμο, αὐτὲς καὶ τὰ διαβολοταίρια τους. Θεὸς φυλάξοι νὰ τὲς μιλήσῃς στὸν δρόμο, ἢ ναῦρουνε πόρτα χωρὶς στεφάνι καὶ σταυρό. Σὰν τοὺς μιλήσῃς, παίρνουνε τὴ φωνή σου. Σὰν τὲς ἐγγίξῃς- Ἀνάθεμα τὴν ὥρα! Ἀπ’αὐτό ἐπιάσθηκε τὸ πόδι μου, σὰν ἦμουν ἀκόμα μικρὸ παιδί.- Σὰν εὔρουν πόρτα γιὰ νὰ μβοῦνε, παίρνουν τὴν ὑγεία τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὸ μπερεκέτι!” (s. 276).

Viziinos, Yero - Moskos’un sözleri vasıtasıyla, 1 Mayıs gecesi cadıların hareketleri ile ilgili bir halk inancı anlatmaktadır. Denilenlere göre, cadılar o gece uyanıp, fırıncıların fırını temizlemesi için kullandığı uzun küreğe binip, ona kırbaç olarak kullandığı soğuk bir yılan ile vurup, çiftçilerin tarlalarının üstünden geçip Mayıs ayının bütün nemini toplar. Geçtikleri her yerde başak kül olur, ama nemi toplamış küreğin suyunu sıkacakları yerden altın ve meyve çıkacak.

“Τὴν νύκτα τῆς Πρωτομαγιάς, εἶπε, σηκώνονται οἱ μάγισσες ἀπὸ τὸ στρῶμα ἔτσι μὲ τὸ πονκάμισο ποῦ κοιμοῦνται κοντὰ στὸν ἄνδρα τους, καβαλλικεύουν τὸ σφουγγιόξυλο, τὸ χτυποῦνε μιὰ μ’ ἓνα μαργωμένο φίδι, ποῦ

κρατοῦν γὰ καμουτσίκι καὶ – δῶ πᾶνε κι’ οἱ ἄλλοι. Ἔτσι ἀνεμαλλιάραις καὶ ἄξυπόλυτες τρέχουν τόσῳ φοβερὰ καὶ γρήγορα, ποῦ θαρρεῖς τὰ πόδια τους χαμαὶ δὲν ἐγγίζουνε. Καὶ ἔτσι, καβαλλικεμέναις, μὲ συμπάθειο, πάνω στὸ σφουγκιόξυλο, πέφτουν μέσ’ τοῦ κόσμου τὰ χωράφια καὶ σέρνουν καταπόδι τους τὸ πανὶ τῆς σφούγκιας, καὶ μαζώνουνε μ’ αὐτὸ τὴ δροσιὰ τοῦ Μάη ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ στάχνα. Ὅπου πέρασαν ἡ σφούγγια, στάχνα ἦτανε καὶ στάχτη γίνονται· ὅπου στραγγίση τὴν δροσιὰ ποῦ ἔκλεψεν ἡ μάγισσα, ἀλωνίζουνε γέννημα καὶ λιχνοῦν χρυσάφι.” (s. 278).

Son okuduğumuz “Yaşamının Biricik Yolculuğu” öyküsünde, okurun ilk okuduğu şey dedenin küçük Yorgis’e anlattığı bir masaldır: prenses terzi çırağına aşık olmuş ama kral onları ayırmak için, terzi çırağını sınamış. Terzi çırağı Peri’nin yardımı ile (bazılarına göre Peri terzi çırağının ninesi ya da annesiymiş) başarılı olmuş ve prenses ile evlenmiş. Dedesinin hizmetçisi Thimios, Yorgis’i köydeki ölüme yakın olan dedesine götürmek amacıyla İstanbul’a varır. Okur anlatıcıdan ölüme yakın olan kimsenin karşılanmamış istekleri olursa, canın vücuttan ayrılıp dudakları üstünde yakınıp inleyerek dolaştığını öğrenir. Ölüme yakın olanın akrabaları ve arkadaşları isteklerini karşılamak için elinden geleni yapmazlarsa bu, saygısızlık sayılır. Üstelik, arzunun karşılanıp karşılanmadığı ölünün yüzünden belli olur.

“Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ ἀποδημοῦσα ψυχὴ ἐφ’ ὅσον ἔχει ἀκόμῃ ἐπιθυμίαν τινὰ ἀνεκπλήρωτον, δὲν δύναται ν’ ἀποσπασθῇ τοῦ ξένου πλέον αὐτῇ σώματος καὶ ἀναχωρήσῃ, ἀλλὰ τριγυρίζει γογγύζουσα καὶ παραπονουμένη ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ ψυχορραγοῦντος· φρικτὸν δὲ θεωρεῖται καὶ στιγματίζεται ὡς ἀσέβεια, ἐὰν οἱ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι δὲν σπεύδουν νὰ πράξωσι πᾶν τὸ ἐπ’ αὐτοῖς, ὅπως ἐτοιμάσωσιν ἡσυχον καὶ εὐχαριστημένην τὴν ἀναχώρησιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ ἑνα κόσμον, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἀνήκει μὲν πλέον, μετὰ τοῦ ὁποῖου ὅμως τὴν συνδέει ἀκόμῃ ἡ τελευταία τῆς ἐπιθυμίας. Ἐκ τῆς ἐκφράσεως μάλιστα, ἣν λαμβάνει τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ, ἀφοῦ ἐκπνεύσῃ, δύναται ν’ ἀποφανθῇ τις ἀλανθάστως, ἐὰν τοῦτο ἐγένετο ἢ ὄχι” (s. 292-293).

İnaniş’a göre, her ruh öldüğü zaman tüm isteklerinin karşılanmış olması

durumunda, ailesinin ölen aile bireyleri ile buluşup hayatta olan üyeleri hakkında sordukları sorulara cevap verir. Evde ölüme yakın biri olduğu zaman, ailesinin ona uzakta ya da hasta olan insanları hatırlatmamaları önemli çünkü ölüme yakın olan, onların kendisini ziyaret etmelerini isteyecek, ve onlar bunu yapamazlarsa, yukarıda anlatılanlar gerçekleşecek.

“ Ἡ ψυχὴ, ἡ ἀνιπταμένη ἐν μέσῳ τῶν εὐχῶν καὶ τῶν εὐλογιῶν των, ὑπάγει ἐκεῖ, ὅπου εὐρίσκονται τὰ προαποθανόντα μέλη τῆς οἰκογενείας. Ὁ ἀποχωρισμὸς λοιπὸν οὗτος ὁ μερικός, εἶναι γενικὴ συνάντησις μετὰ τῶν ψυχῶν ἐκείνων, εἶναι ἔμμεσος πρὸς τοὺς νεκροὺς συγκοινωνία τῶν ζώντων. Ἡ ἀποδημοῦσα ψυχὴ θὰ εὐρεθῇ μετ’ ὀλίγον ἐν τῷ μέσῳ τῶν φιλότατων αὐτῶν εἰς τὰς ὑπερκοσμίους χώρας, καὶ θὰ περικυκλωθῇ ὑπ’ αὐτῶν ἐρωτωμένη, ἐὰν εἶδε, καὶ πῶς εἶδε τοὺς ἐπὶ γῆς ἀγαπητοὺς των. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ λείπῃ ἀπὸ τῆς κλίνης τοῦ ἀποθνήσκοντος οἰκείου ὁ μὴ ὢν ἄμοιρος καὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς τοὺς νεκροὺς τοῦ εὐσεβείας καὶ στοργῆς. Ἐὰν τις ἐκ τῶν οἰκείων, ἢ ἀσθενῶν βαρέως, ἢ εὐρίσκόμενος πολὺ μακρὰν εἰς τὰ ξένα, δὲν εἴμπορεῖ νὰ παρευρεθῇ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνην συνάντησιν, οἱ παρόντες ἀποφεύγουσιν ἐπιμελῶς νὰ κάμωσι μνηεὶαν τοῦ ὀνόματός του, μὴ τυχὸν ἀκούσας ἐπιθυμήσῃ ὁ ἀσθενὴς νὰ τὸν ἴδῃ.”
(s. 293-294).

Son olarak, dede küçük Yorgis ile Baira tepesinde sohbet ederken Köpek Başlılar (Skilokefali), Büyük İskender’in annesi Fokya ve taşla çevrilmiş insanların olduğu yer gibi, birçok efsane ve halk inanişından bahsediyor.

...Ἄς τ’ αὐτά! Εἶπεν ὁ παππούς. Ἐπέρασες ἀπὸ τὴν χώρα, ποὺ ψήν’ ὁ ἥλιος τὸ ψωμί; Καὶ εἶδες τοὺς Σκυλοκεφάλους; -Ὅχι, παππού! Δὲν τοὺς εἶδα. Ποῦ εἶναι αὐτοὶ οἱ Σκυλοκέφαλοι; -Νά, κομμάτι παρ’ ἐδῶ ἀπὸ τὴν χώρα, ποὺ ψήν’ ὁ ἥλιος τὸ ψωμί. Εἶπεν ὁ παππούς, σημειῶν τὸ «παρ’ ἐδῶ» εἰς τὸν ὀρίζοντα διὰ δεικτικῆς χειρονομίας, ὡς κάμνουν οἱ γεωγράφοι, ὅσοι ἐπεσκέφθησαν τὰ μέρη περὶ ὧν διδάσκουσι. — Ἀπ’ ἐμπρὸς εἶναι ἄνθρωποι -ἐξηκολούθησεν ὁ παππούς- καὶ ἀπὸ πίσω σκύλοι. Ἀπ’ ἐμπρὸς μιλοῦν καὶ ἀπὸ πίσω γαυγίζουνε. Ἀπ’ ἐμπρὸς σὲ καλοπιάνουν καὶ ἀπὸ πίσω σὲ τρῶνε! Γι’ αὐτό, ψυχὴ μου, καλλίτερα ποὺ δὲν ἐπῆγες.— ὦ! βέβαια καλλίτερα! εἶπον ἐγώ. Καλλίτερα ποὺ δὲν μ’ ἔφαγαν κ’

ἐπήγα στην Πόλη μὲ τὸ καῖκι. Νὰ ἰδῆς δά, παππού, καὶ τὴν θάλασσα! Ἔτσι ὡς πάνου γεμάτη νερό! καὶ μέσα στὸ νερὸ τὰ καῖκια. - Φσσ! Φσσ περπατοῦν μὲ τὰ πανιά φουσκωμένα! — Ἄς τ' αὐτά! Εἶπεν ὁ παπποὺς πάλιν. Ἐπέρασες ἀπὸ τῆς θάλασσας τὸν ἀφαλὸ καὶ εἶδες τὸ νερὸ ποὺ γυρίζει γύρω, γύρω, γύρω, σὰν ποὺ γυρίζ' ἢ γιαγιά σου ἢ Χατζίδενα τὴν ἄρμη στὴν «μπακήρα», καὶ γίνεται μία τρύπα μέσ' στὴν μέση;— Ὅχι, παππού, δὲν τὸ εἶδα! — ὦχ! ψυχὴ μου! Δὲν εἶδες τίποτε λοιπόν! — Καὶ ποῦ εἶναι αὐτό, παππού; — Αὐτὸ εἶναι, ἔτσι κομμάτι παρ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ παπποὺς δεικνύων εἰς τὸν ὀρίζοντα διὰ τῆς χειρὸς -ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται καὶ ἡ Φώκια, ἢ μάνα τ' Ἀλεξάνδρου. Αὐτὴν τὴν εἶδες κὰν τὴν εἶδες; — Ὅχι, παππού! δὲν τὴν εἶδα!— Ἄχ! ψυχὴ μου, ἀνεστέναζε βαθύτερον ὁ παπποὺς, τίποτε δὲν εἶδες! τίποτε!— Καὶ πῶς εἶναι ἡ Φώκια, παππού;— Νὰ ἔτσι -εἶπεν ὁ παπποὺς χειρονομῶν οὕτως, ὡς ἐὰν εἶχεν τὴν Φώκιαν ἐνώπιόν του καὶ μοὶ ὥριζεν ἀνατομικῶς τὰ μέλη της.- Ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ πάνου εἶναι ἡ ἐμορφότερη γυναικί, ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ κάτω εἶναι τὸ φοβερώτερο ψάρι. Κάθεται στὸν πάτο τῆς θάλασσας. Μὰ κεῖ ποὺ σκιαχθῇ κανένα καράβι ποὺ περνᾷ ἀπὸ πάνω, κάμνει μία χόπ! καὶ βγαίνει στὴν ἐπιφάνεια· κάμνει μία χάπ! καὶ ἀρπάζει τὸ καράβι μὲ τὸ χέρι της καὶ τὸ σταματᾷ. Ἀπαί, φωνάζει τὸν καπετάνο καὶ τὸν ἐρωτᾷ: Ἀλέξανδρος ὁ Βασιλεὺς ζῇ καὶ βασιλεύει; Τρεῖς φοραὶς τὸν ἐρωτᾷ, ψυχὴ μου, καὶ τρεῖς φοραὶς ὁ καπετάνος σὰν τῆς εἰπῇ πὼς ζῇ καὶ βασιλεύει, τὸν ἀφήνει καὶ πάγει στὴν δουλειά του. Σὰν τῆς εἰπῇ πὼς δὲν ζῇ, τὸν βουλᾷ καὶ τὸν πνίγει! Καὶ ἀναποδίσας τὴν κάλτσαν τῆς γιαγιᾶς καὶ σείσας αὐτὴν οὕτως, ὥστε νὰ πέσῃ τὸ ἐντὸς αὐτῆς κουβάριον, μοὶ ἔδειξε πὼς ναυαγοῦν τὰ πλοῖα ὁ παπποὺς, καὶ - Γιατὸ ἐπρόσθεσε- καλλίτερα, ψυχὴ μου, ποὺ δὲν τὴν εἶδες.— ὦ βέβαια καλλίτερα, παππού! Γιατί, διές, πὼς θὰ ἐπήγαινα στὴν Πόλη σὰν ἱπνίγομουν; Νὰ ἰδῆς δὰ παππού, τί μεγάλη ποὺ εἶναι ἡ Πόλη, καὶ τί λογιῆς λογιῆς ἄνθρωποι ποὺ εἶν' αὐτοῦ καὶ χανούμισσαις καὶ βασιλοπούλ... — Ἄς τ' αὐτά!!! διέκοψεν ὁ παπποὺς πάλιν, ὡς ἐὰν ὠμίλουν περὶ πραγμάτων κοινῶν καὶ τετριμμένων. Εἶδες τὸν τόπο, ποὺ εἶναι οἱ ἄνθρωποι οἱ μαρμαρωμένοι;— Ὅχι, παππού! Δὲν τὸν εἶδα! — Ἄαχ! ψυχὴ μου. Τίποτε δὲν εἶδες, στὴν ζωὴ σου, τίποτε! — Καὶ ποῦ εἶν' αὐτὸ παππού; — Αὐτό, εἶπεν ὁ παπποὺς ὡς ἄνθρωπος συγκεντρῶν τὴν μνήμην του, αὐτὸ εἶναι βαθειὰ μέσα σ' ἓνα δάσος. Μέσα σ' ἓνα σπήλαιον. Ἔτσι καθὼς ἔμβης ἀπ' αὐτὴν τὴν μεριά, βλέπεις ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔγειναν μάρμαρο. Γιατί αὐτοῦ μέσα εἶναι μία μάγισσα, ποὺ ὅποιον διῇ πὼς περνᾷ, καὶ τὸν ἀγαπήσῃ, τὸν παραπλανᾷ νὰ ἔμβῃ αὐτοῦ μέσα καὶ τὸν κάμνει μάρμαρο καὶ τὸν ἔχει αὐτοῦ πέρα

στημένο, για να μὴ τῆς φύγῃ. Ὅποτε θέλει αὐτή, παίρνει τὸ ἀθάνατο νερὸ καὶ τοῦ στάζει τρεῖς κόμβους ἐπάνω στὴν κορφή, καὶ ἐκεῖ στὴν στιγμή τὸ μάρμαρο μαλακώνει καὶ γίνεται ἄνθρωπος ἐμμορφότερος ἀπὸ πρῶτα. Τότε κάθεται καὶ τρώγει καὶ πίνει καὶ διασκεδάζει μαζί του· σὰν διασκεδάσῃ κ' ὕστερα, μιὰ τὸν βλέπει καλὰ καλὰ στὰ μάτια καὶ τὸν κάμνει πάλι μάρμαρο. Γιαυτό, ψυχὴ μου, καλλίτερα ποὺ δὲν τὴν εἶδες!” - (s. 304-306).

3.2.3. **Konu: Cinayet**

“**Kardeşimin Katili Kimdi**” öyküsünde ana konu Viziinos’un kardeşinin öldürülmesi ve katilini bulma çabalarıdır. Bu cinayet ve etkileri ile ilgili birçok folklorik öğeler bulunur. Bunlardan biri, ölünün intikam alan lanetli kanı ile ilgilidir. Öldüren kimse bıçaktaki kanı yalamalı, yoksa kan lanetli olup katili boğacak veya sırrını ortaya çıkarıp katil itiraf etmek zorunda kalacak ve sonunda idam edilecektir. Katil hayatta olduğu sürede, öldürülen insan mezarında huzur bulamaz. İntikam alınması gerekir..

“Ἐτσι τοῦ εἶπα, γιατί τὸ ἥξευρα πὼς ἦταν κλέφτης. Καὶ κεῖ ποὺ τοῦ τᾶλεγα, παιδί μου, τὸν ἔπιασε μία τρεμούλα καὶ ἄσπρισαν τὰ χεῖλια του, καὶ ἀγρίεψεν ἡ ματιὰ του, σὰν σεληνιασμένος. - ὦ, Παναγία μου! τρεῖς φοραὶς ἄνοιξε τὸ στόμα του νὰ συντύχη, καὶ τρεῖς φοραὶς ἄκουσα τὰ δόντια του νὰ κροτιοῦνται, παιδί μου, μὰ τὴν φωνὴν του δὲν τὴν ἄκουσα! Ἐτσι ἐστριφογύριζε τὸ νεκρὸ-χλωμὸ τοῦ πρόσωπο! Καὶ εἶδα τὴν ἄπειρή του φρίκη καὶ τὴν ματιὰ του τὴν τρομαγμένη, ποὺ ξέταζε κλεφτάτα κλεφτάτα τὰ ροῦχα, καὶ τὸ δεξὶ του χέρι, ὡς ἀνάμεσα στὰ δάχτυλα! Ὡςὰν νὰ ἦτανε χρισμένος κάτι τι κι’ ἐφοβοῦνταν μὴν τὸ διοῦμε. Καὶ ὕστερ’ ἀπὸ τὸν φρικτὸν ἀγῶνα - ὦ, Παναγία μου! σὰν κανεὶς ποὺ ψυχομαχᾷ λαιμοπνιγμένος, παιδί μου, - Μὴν ἀκοῦς τὸν κόσμος, κυρά! Ἐγὼ εἶμαι καλὸς ἄνθρωπος! εἶπε, κ’ ἔκρυψε τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια του, κ’ ἐβγήκε, καὶ δὲν ἐκαλονύχτισε!... - Ὡρεῖς, μητέρα; Εἶπε τότε ὁ Χρηστάκης. Σὲ τῷλεγα καὶ δὲν τὸ πίστευες. Ἐσκότωσεν ἄνθρωπο, καὶ τὸν πιάνει τὸ αἷμα. Ὅλος ὁ κόσμος τὸ λέγει καὶ σὺ δὲν τὸ πιστεύεις. Ἄμα πῆς πὼς ξεύρεις κάτι τι ποὺ ἔκαμεν - ἂς εἶναι καὶ γιὰ δοκιμὴ μονάχα- θαρρεῖ πὼς τοῦ λὲς γιὰ τὸ φονικό. Θαρρεῖ πὼς ἐφάνηκε τὸ αἷμα στὰ χέρια του, γιὰ νὰ τὸν προδώσῃ.- Ἀφοῦ δὲν τὸ εἶδες μὲ τὰ μάτια σου, τοῦ εἶπα, τί σὲ μέλει καὶ τὸν κακολογᾷς. Κάθε ἀρνὶ κρεμιέται ἀπὸ τὸ ἴδιο τοῦ ποδάρι.

Καὶ ἂν εἶναι ἀλήθεια, ἔχει Θεὸς ποῦ θὰ τὸν κρίνῃ καὶ ἃς ὄψεται. Κἄμε μὲν μόνο τὴν χάρι, καὶ μὴ ἀνακατόνεσαι στὴν ὑπόθεσι τῆς πόστας: Αὐτὸς χωρὶς αἰτία βέβαια δὲν τὴν παραιτᾷ. – Δὲν ἀκοῦς ποῦ σοῦ τὸ λέγω, μητέρα; Εἶπε πάλ’ ἐκεῖνος. Εἶναι τὸ αἷμα ποῦ τὸν πιάνει! Τὸ αἷμα, ποῦ ἔχυσε στὸν δρόμο του, ἐστοιχειώθηκε τώρα, καὶ δὲν τὸν ἀφήνει νὰ περάσῃ. Προχθὲς ἀναγκάσθηκε νὰ γυρίσ’ ἀπὸ τὰ μισόδρομα καὶ ν’ ἀφήσῃ τὴν πόστα. Ἀκούεις, εἶδε κάποιον ποῦ τὸν παραμόνευε: Χωρὶς ἄλλο ἦταν τὸ αἷμα. Γιατὶ λέγουν, πὼς ὅποιος σκοτώσῃ ἄνθρωπο καὶ δὲν σκεφθῇ νὰ γλύψῃ ἀπὸ τὸ μαχαίρι του τὸ αἷμα, ἢ θὰ στοιχειωθῇ νὰ τὸν πνίξῃ καμμιὰ μέρα, ἢ θὰ τὸν μαρτυρεύῃ, ὡς ποῦ νὰ τ’ ὁμολογήσῃ καὶ νὰ τὸν κρεμάσουν.” (s. 139-140).

Papathanasi - Musiopulu’ya göre, bu inanış antik zamanlara dayanır. O zamanlarda, ailenin bir üyesinin öldürülmesi durumunda, intikam, öbür üyeler için kutsal bir görevmiş. Sözgelisi, Delfi Kâhini Orestes’in annesini öldürüp, babasının ölümü için intikam almasını emreder.¹¹⁰

Son öge, vampirlere inançtır. Kan dolu tulum olan vampirler intikam alana kadar katili kovalarlar. Vampiri öldürebilmek için bir imam tarafından kutsanmış siyah saplı bir bıçak kullanılmalı.

...Τρία χρόνια τώρα με καταδιώκει ὁ βρυκόλακας, κανεὶς δὲν μ’ ἐγλύτωσε. Στὸ πανηγύρι ἐπήγαινα, μπροστά μου τὸν εὔρισκα· στὸ παζάρι ἐπήγαινα μπροστά μου τὸν εὔρισκα, ὡς ποῦ με ἀπέλπισε, καὶ παράτησα τὴν δουλειά μου καὶ πῆγα κ’ ἐγρεῖνα σοφτᾶς. Καλὰ ποῦ ἔκαμα! Γιατὶ ὁ Σεῖχης μας ποῦ σὲ εἶπα, αὐτὸς μ’ ἐγλύτωσε. Ἄς ἔχουμε τὴν εὐλογία του! «Μὴ τὸν βλέπεις ποῦ μοιάζει τὸν σκοτωμένο», με εἶπεν. «Ὁ βρυκόλακας εἶναι μόνον ἓνα τουλούμι γεμάτο αἷμα. Φέρε με ἓνα μαυρομάνικο μαχαίρι νὰ σὲ τὸ διαβάσω· καὶ ἅμα τὸν ξαναῖδῃς, τρῦπα τον, νὰ χυθῇ τὸ αἷμα! Ἄλλη μιὰ φορὰ δὲν θὰ ξαναβγῇ μπροστά σου. ...” (s. 177-178)

¹¹⁰ Papathanasi - Musiopulu K., *Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu*, Atina, 1982, s. 46.

Halk bilimci Meraklis'e göre, birçok büyüde kullanılan siyah saplı bıçağın çok önleyici özelliği vardır. Hatta birkaç büyüde İsa böyle bir bıçak tutar.¹¹¹ Papathanasi - Musiopulu'ya göre, vampiri öldürebilmek için taşlama, evin kapısına çizilen pentagram ve büyü gibi çeşitli yöntemler uygulanırdı. İnaniş'a göre, dua vasıtasıyla cesedi imha etmek, veya cesedin kalbini almak ya da cesedi yakmak en başarılı yöntemlerdir. Bu son önlemin özellikle, Antik Yunanistan'dan kalma bir uygulama olduğuna inanılır çünkü o zamanlarda ölülerin Hades'e ulaşabilmesi için, cesetleri yakılıyordu.¹¹²

Hayatta olanların ölümlerden korkması, özellikle ölüm olayına karşı bilimsel düşünce olmadığı dönemlerde, kaidedir.¹¹³ Ölümlerin hayatta olanlara verdiği rahatsızlık her zaman büyük bir korku kaynağı olduğundan dolayı, hayatta olanlar onları gözeterek ölümlerin bakımının planlanmasındaki art niyet onlardan uzaklaşma veya kefarettir. Nikolaos Politis, *Paradosis* (İnanişlar) adlı eserinde, bazen ölünün ortaya çıkmasının hayırlı olduğunu, bazen vampir olarak ortaya çıktığı için panik yaratıcı olduğunu yazar. Yaşamları boyunca oldukça günahkâr olanlar vampir olur. Bu nedenle, ölünce rahat etmeyerek, mezarlarından çıkıp, hayatta olduğu zaman sık sık gittikleri yerlerde dolaşır. Deforme olmuş, üstü başı kana bulanmış, yarı çürümüş, giysileri yırtık bir görünüş ile peyda olur. Bu durum, insanların toprak bileşiminin ceset ayrışmasına etkileri konusunda bilgi eksikliğinin sonucudur. Tek çözüm, ölümlerin yakılmasıydı. Maalesef, kilise vampir inancını tamamen yok etmeye yardım etmedi. «*Η μη διάλυσίς του σώματος του αφορισθέντος ανθρώπου αποτελεί έκδηλον φανέρωσιν της στερήσεως προς αυτόν των ευεργεσιών του Θεού, αποκλειστική υπαιτιότητα του ανθρώπου*»¹¹⁴; yani, kilise, aforoz vasıtasıyla ceset toprağa karışmadığını, fakat bunun, vampire dönüşeceği anlamına gelmediğini söylüyor.

¹¹¹ Meraklis M., *Elliniki Laografia. Kinoniki Sigrotisi, İthi ke Ethima, Laiki Tehni*, Atina, Kardamiças, 2011, s. 260.

¹¹² Papathanasi - Musiopulu K., *Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu*, Atina, 1982, s. 114.

¹¹³ Meraklis M., *Elliniki Laografia. Kinoniki Sigrotisi, İthi ke Ethima, Laiki Tehni*, Atina, Kardamiças, 2011, s. 200.

¹¹⁴ Paraskevopulu Y., İlia'nın metropoliti, "Ta aliota somata ton nekron", Eteria İliakon Meleton'un salnamesi, 1 (1982), s. 296.

3.2.4. Konu: Ölüm İle ilgili Gelenekler

Son konumuz, ölüm ile ilgili geleneklerdir. “**Yaşamının Biricik Yolculuğu**” öyküsünde detaylı bir şekilde ölüm gecesinde ölü nasıl hazırlanır, adına söylenen ağıt, Mezmurlar Kitabı’nın okunması, ölünün baş yastığına hangi nesneler koyulur gibi ölüm ile ilgili göreneklerden söz edilir. Papathanasi - Musiopulu’ya göre, Viziinos memleketinin ölüm konusu ile ilgili birçok inancı kayda geçirmiştir. Antik dönemlerde başlayan, Bizans döneminde devam eden, Viziinos’un öyküsünde ortaya çıkan bir algılama var: ölen insanın ruhu uzun saçlı, beyaz kanatlı, sağ elinde ateş kılıcı tutan melek ile mücadele ediyor.¹¹⁵

“Δὲν νομίζω νὰ ἡτένισα κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην παραδόξους συμπτώσεις νεφῶν, τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δὲ φερομένων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, χωρὶς νὰ τὰ συμπληρώσω τῇ βοηθείᾳ τοῦ σεληνιακοῦ φωτὸς καὶ τῆς προκατειλημμένης φαντασίας εἰς πελώριον σύμπλεγμα παλαιστῶν ἀγωνιζομένων τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων κίνδυνον. Ὁ εἶς με τὸ λευκὸν καὶ πολύπτυχον αὐτοῦ ἐσώβρακον ἀνεμιζόμενον εἰς τὸν ἀέρα, μὲ τὰ εὐρέα, τὰ κεντητὰ «μανίκια» τοῦ ὑποκαμίσου τοῦ ἦτον ἀναμφιβόλως ὁ παππούς μου. Ὁ ἕτερος μὲ τὴν μακρὰν καὶ λυτὴν αὐτοῦ κόμην κυμαινομένην, μὲ τὰς λευκὰς ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας, μὲ τὸν φολιδωτὸν τοῦ θώρακα περὶ τὸ στήθος καὶ τὴν φλογίνην ρομφαίαν εἰς τὴν γυμνὴν δεξιάν του, αὐτὸς ἦτο βεβαίως ὁ ἄγγελος. - Τόσας φορὰς τὸν εἶχον ἰδεῖ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς θύρας τοῦ ἀγίου βήματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ χωρίου μας. Ὁ καυμένος ὁ παππούς! Πῶς θὰ τὰ βγάλη πέρα μὲ τόσον φοβερὸν ἀντίπαλον!.. Ὅσάκις, ἀπηυδαμένος πλέον ἐκ τῆς κόπου καὶ τῆς ὑπερβολικῆς ἐντάσεως τῶν νεύρων, ἔκλινον τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ ἔκλειον τοὺς ὀφθαλμούς, ὠνειρευόμεν τὸν παπποῦν μακρὸν μακρὸν ἐξηπλωμένον χαμαὶ εἰς τὴν «σάλαν» τῆς γαλιᾶς, μέσα εἰς τὸ ζωγραφημένον σάβανον, τὸ ὁποῖον τῷ εἶχε φέρει ἐξ Ἱερουσαλήμ, μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, μὲ τὰ κίτρινα κηρία κολλημένα εἰς τὰ κοκκαλιασμένα δάκτυλα τῶν ἐσταυρωμένων χειρῶν του. Βασιλικός, θρύμβος, ἐλίχρυσος, μυροφόροι καὶ ὅσα ἄλλα ἄνθη εἶναι ἔθος νὰ κοσμῶσι τοὺς γέροντας νεκρούς, ἐκάλυπτον τὸν παπποῦν ἀπὸ τῆς μέσης καὶ κάτω· τὰ θυμιατὰ καὶ δυὸ λαμπάδες ἕκαιον ἐστημέναι ὑψηλὰ ἐκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς του καὶ μεταξὺ τῶν λαμπάδων

¹¹⁵ Papathanasi - Musiopulu K., *Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu*, Atina, 1982, s. 59.

τούτων ἔκυπτεν, ἐπὶ σκαμνίου καθήμενον παιδίον τοῦ σχολείου, ἀναγινώσκον μεγαλοφώνως τὸ ψαλτήριον καὶ φέρον ἐπιδεικτικῶς τὴν προκαταβεβλημένην αὐτῷ ἀμοιβὴν ἐπὶ τοῦ ὄμου: κόκκινον κεντητὸν μανδήλιον μὲ ἓνα κόμβον εἰς τὴν ἄκραν. Τὸ προσκεφάλαιον τοῦ παπποῦ ἦτο τὸ ἥμισυ τοῦ μεταξωτοῦ ἐκείνου προσκεφαλαίου, τὸ ὅποιον τόσας φορὰς μᾶς ἔδειξεν ὑπερηφάνως ἢ γιαγιά, λέγουσα, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ μαξιλάρι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρὸ ἐννεήκοντα περίπου χρόνων ἐπάτησεν αὐτὴ καὶ ὁ νοικοκύρης της, ὅταν ἐστεφανόνοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τὰ πράγματα μὲ τὰ ὁποῖα ἦτο γεμισμένο τὸ προσκεφάλαιον τοῦ παπποῦ, ἦσαν τὸ ἥμισυ αὐτῶν ἐκείνων, τῶν ἀγνωρίστων πλέον τώρα, ἀνθέων καὶ λουλουδίων, μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς ἔρρανον οἱ παρευρεθέντες ὡς νεονύμφους κατὰ τὴν ἔξοδον αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Τὰ ὀξέα τῶν θρηνωδῶν μοιρολόγια, ἱκανὰ νὰ κινήσωσιν εἰς δάκρυα καὶ αὐτὸν τὸν ἀπαθέστατον ἄνθρωπον, παρίστων τὸν πάππον μου, ὡς τὸν μᾶλλον ἀγαθόν, τὸν μᾶλλον ἐνάρετον ἄνθρωπον. - Διατὶ λοιπὸν ἡ κεφαλὴ του δὲν ἀναπαύεται ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ἐν ἡσυχίᾳ; Ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτοῦ διατὶ δὲν βασιλεύει ἡ ἀγία ἡμερότης, ἡ βαθέως ὄνειρευτικὴ ἐκείνη ἔκφρασις ἡ συνήθης ἐπὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ διὰ παντὸς κεκοιμημένων γερόντων; Ἐπὶ τῶν πελιδνῶν αὐτοῦ χειλέων ψιθυρίζει, νομίζεις, θλιβερώτατον παράπονον! Ὑπὸ τὰς λευκὰς καὶ πυκνὰς αὐτοῦς ὀφρὺς οἱ ὀφθαλμοὶ του χύνουσι λάμψιν θαμβοῦ κρυστάλλου, ἀνοικτοί, ἀτενεῖς πρὸς τὴν θύραν τῆς οἰκίας! Ποῖον περιμένει; Ποῖον ἐκ τῶν ἀγαπητῶν του ἐπεθύμει λοιπὸν ἔτι νὰ ἰδῇ, καὶ ἀπέθανεν ὁ καῦμένος ὁ παπποῦς καὶ ἔμειναν ἀνοικτὰ τὰ μάτια του;" (s. 296-297)

Meraklis, kırsal nüfusların tarım işleri yüzünden uzun zamandan beri hayat ve ölümün aynı paranın iki yüzü olduğunu idrak ettiğinden dolayı, tamamen imha olacağını anlayabildiklerini söylüyor. Viziinos'un tarif ettiği görenekleri ya da onların benzerlerine uygun hareket edilir. Yaptığı bütün etkinliklerin ortak özelliği, kurtarıcı bir ritüel vasıtasıyla ifade edilen bütünlüktür. Başka bölgelerde ölüme yakın olanların hazırlanması ile ilgili benzer uygulamalara rastlanır, çünkü, anlaşılan şu ki, ritüel vasıtasıyla ıstırap bir şekilde hafifledilebilirdi ve soğukkanlılık korunabilirdi.¹¹⁶

¹¹⁶ Meraklis M., *Elliniki Laografia. Kinoniki Sigrotisi, İthi ke Ethima, Laiki Tehni*, Atina, Kardamıças, 2011, s. 189-197.

3.2.5. Konu: Ağıt

Ağıt, Yunan geleneği için çok önemli bir unsur olduğundan dolayı Viziinos'un öykülerinde yer alır. “**Annemin Günahı**” öyküsünde Annio ölmeden önce annesi bir ağıt yakar. Bu ağıt, anlatıcıya göre, çocukların babasının ağdıymış ve ölümünden sonra, o bölgede doğaçladığı satırları ile meşhur olan kalaycı bir çingeneden bestelenmiş. Ağıtlara üç telli bir lir eşlik ediyordu. Ezberleme önemli bir rol oynar: çingene bestelediği ağıdı kağıda yazmamıştı, tam tersi, anne ezberlemeliydi.

“...Διότι μετ' ὀλίγον ἐκάθησε καί ἤρχισε νά μοιρολογῇ χαμηλοφώνως. Ἦτο τό μοιρολόγι τοῦ πατρός μας. Πρὶν ἀσθενήσῃ ἡ Ἀννιώ, τό ἔψαλλε πολύ συχνά, ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἀσθένησε, τό ἤκουον διά πρώτην φοράν. Τό μοιρολόγιον τοῦτο ἐσύνθεσεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρός μου, κατὰ παραγγελίαν αὐτῆς, ἡλιοκαῆς ρακένδυτος «Γύφτος», γνωστός εἰς τὰ περίχωρά μας διά τήν δεξιότητα εἰς τό στιχοιργεῖν αὐτοσχεδίως.. [...] Ἐκάθητο ἔνδοθεν τῆς αὐλείου ἡμῶν θύρας, περιστοιχισμένος ὑπὸ τῶν χαλκῶν ἀγγείων, ὅσα ἐσύναζε διά νά γανώσῃ. Καί, μέ τήν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου, συνώδευε τόν πένθιμον αὐτοῦ σκοπόν μέ τούς κλαυθμηρούς ἤχους τῆς τριχόρδου του λύρας. [...] Ὅταν ἡ μήτηρ μου ἔμαθε τό θλιβερόν αὐτῆς μάθημα, ἔλυσεν ἀπό τό ἄκρον τῆς καλύπτρας της καί ἔδωκεν εἰς τόν Ἀθήγγανον δύο «ρουμπιέδες»” (s. 76).

“**Yaşamının Biricik Yolculuğu**” öyküsünde ağıtların özellikleri, içeriği ve dinleyiciler üzerinde etkisine kısaca değinilir. Küçük Yorgis, ağıtların en umursamaz insanı bile duygulandırdığını, dedesini en saf ve erdemli insan olarak yansıttığını anlatıyor.

“Τὰ ὀξέα τῶν θρηνωδῶν μοιρολόγια, ἱκανὰ νά κινήσωσιν εἰς δάκρυα καὶ αὐτὸν τὸν ἀπαθέστατον ἄνθρωπον, παρίστων τὸν πάππον μου, ὡς τὸν μᾶλλον ἀγαθόν, τὸν μᾶλλον ἐνάρετον ἄνθρωπον.” (s. 297).

3.2.6. Konu: Ruh çağırma

“**Annemin Günahı**” öyküsünde, anne tuhaf ve dehşetli bir pratiği yani ruh

çağırmaı uyguluyor. Bu pratik esnasında, ailenin hayatta olan üyeleri kritik bir durumda yardımcı olması için, ölen bir üyesinin ruhunu çağırmaı çalışırlar. Papathanasi - Musiopoulou'ya göre, Trakya'daki insanlar, hastalıkları engellemek amacıyla çeşitli yöntemler kullanıyordu. Antik Yunanlar'ın ölülerin Yeraltı Dünyası'na giderek kehanet güçleri edindiğine inanması enteresandır. Çağdaş Yunanlar, ölülerin bu gücünden faydalanıp nekromansiye başvuruyordu.¹¹⁷ Bu öyküde, anne Annio'yu kurtarmak için ölü babanın ruhunu çağırıp yardım etmesini ister. Tütsü yakarak babanın ağıdını tutturmaya başlar. Annio'nun yanına babasının kıyafetlerini götürür. Kızın sağına siyah kumaşla örtölmüş bir iskemle koyar. İskemlenin üstünde su dolu bir tas, sağ ve solunda iki mum vardır. Anne diz çöküp tütsü yakmaya devam ederek, hep suyun yüzeyini izlemektedir. Küçük bir krizalit suyun üstünden geçip kanatlarını suya dokunduğunda, anne bu krizalit ölü babanın ruhu olduğunu düşünür. İki çocuğuna bu sudan içirir.

Çagalas, Paris'te bulunan sihirli Yunan-Mısır papirüsündeki¹¹⁸ lekanomansinin (leğen kehaneti) tarifini verir. Bu tarifte tanrılar ile ruhlar çağırmaı için izlenecek yol anlatılır: “Eğer biri inanışa bakmak isterse, bakır bir tas, veya leğen, veya şişe alır. İçine su döker. Eğer gökyüzündeki tanrıları çağırmaı isterse, Zeus'tan (yani Olimpos dağından) su alır. Eğer yeryüzündekileri çağırmaı isterse, denizden su alır. Osiris'i veya Serapis'i çağırmaı isterse nehirden su alır. Ölüler Diyarı'ndaki tanrıları çağırmaı isterse kaynaktan su alır. (*Επειδάν ποτέ βούλει σκέψασθαι περί πραγμάτων, λαβόν άγρος χαλκούν, ή λεκάνην ή φιάλην, οίαν αν βούλη, βάλε ύδωρ- εάν μέν τούς έπουρανίους θεούς κλήζει, ζήνιον, εάν δέ τούς επιγείους, θαλάσσιον, εάν δέ "Οσιριν ή τον Σάραπιν, ποτάμιον, εάν δέ νέκρας, πηγαίου*)”.¹¹⁹ Ayrıca, su dolu açık tasta ruh çağırmaı (su, Yeraltı Dünya'yı temsil eder), sadece Yunanistan'da değil, birçok yabancı ülkede (ö: Hindistan, Kongo, İngiltere, Almanya) de rastlanır. Bu geleneğin betimlemesi için kim çağırır, hangi vasıta ile, günün hangi zamanında, saat kaçta, çağırılan ruhlar için hangi araç kullanıldı, menfur ya da korunma önlemleri (örneğin, siyah saplı bıçak, örtü, kutsal

¹¹⁷ Papathanasi - Musiopoulou K., **Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu**, Atina, 1982, s. 48.

¹¹⁸ Bkz. Bibl. Nat. Suppl. gr. 574 MÖ 4. yüzyıl.

¹¹⁹ Bkz. PGM. Cilt 1, s. 78, Pap. IV, 224-228

kitapları, dualar, tütsü, çarmiha germe, mumlar), örtülme vasıtaları (renk, tür, vücudun hangi parçaları örtülür), çağırmanın başarılı olması için eylemler ve şartlar, halüsinasyonun görüldüğü yer, kim ve nasıl görünür gibi öğeler çok önemlidir.¹²⁰

“Αὐτό λοιπόν τό ἐλεγεῖον ἐμοιρολόγει κατ' ἐκείνην τήν νύκτα ἡ μήτηρ μου. Ἐγὼ ἤκουον, καί ἄφηνά τά δάκρυά μου νά ρέωσι σιγαλά, ἀλλά δέν ἐτόλμων νά κινηθῶ. Αἶφνης ἡσθάνθην εὐωδίαν θυμιάματος!— Ὡ! εἶπον, ἀπέθανε τό καυμένο τό Ἀννιό μας! — Καί ἐτινάχθην ἀπό τό στρώμά μου. Τότε εὐρέθην ἐνώπιον παραδόξου σκηνῆς. Ἡ ἀσθενής ἀνέπνεε βαρέως, ὅπως πάντοτε. Πλησίον αὐτῆς ἦτο τοποθετημένη ἀνδρική ἐνδυμασία, καθ' ἣν τάξιν φορεῖται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον μέ μαῦρον ὕφασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σκεῦος πλήρες ὕδατος καί ἐκατέρωθεν δύο λαμπάδες ἀναμμέναι. Ἡ μήτηρ μου γονυπετής ἐθυμιάζε τ' ἀντικείμενα ταῦτα προσέχουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος. Φαίνεται ὅτι ἐκιτρίνισα ἀπό τόν φόβον μου. Διότι ὡς μέ εἶδεν, ἔσπευσε νά μέ καθησυχάσῃ.— Μή φοβεῖσαι, παιδάκι μου, μέ εἶπε μυστηριωδῶς, εἶναι τά φορέματα τοῦ πατρός σου. Ἔλα, παρακάλεσέ τον καί σύ νά ἔλθῃ νά γιατρέψῃ τό Ἀννιό μας. Καί μέ ἔβαλε νά γονατίσω πλησίον τῆς. — Ἔλα πατέρα — νά μέ πάρῃς ἐμένα — γιά νά γιάνῃ τό Ἀννιό! — ἀνεφώνησα ἐγὼ διακοπτόμενος ὑπὸ τῶν λυγμῶν μου. Καί ἔρριψα ἐπὶ τῆς μητρός μου παραπονετικόν βλέμμα, διά νά τῇ δείξω πῶς γνωρίζω, ὅτι παρακαλεῖ ν' ἀποθάνω ἐγὼ ἀντί τῆς ἀδελφῆς μου. Δέν ἡσθανόμην ὁ ἀνόητος ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐκορύφωνα τήν ἀπελπισίαν τῆς! Πιστεύω νά μ' ἐσυγχώρησεν. Ἦμην πολύ μικρός τότε, καί δέν ἡδυνάμην νά ἐννοήσω τήν καρδίαν τῆς. Μετά τινας στιγμάς βαθείας σιγῆς, ἐθυμιάσεν ἐκ νέου τά πρό ἡμῶν ἀντικείμενα, καί ἐπέστησεν ὅλην αὐτῆς τῆς προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τό ὁποῖον εὐρίσκετο εἰς τό ἐπὶ τοῦ σκαμνίου εὐρύχωρον σκεῦος. Αἶφνης μικρά χρυσαλὶς, πετάξασα κυκλικῶς ἐπ' αὐτοῦ, ἤγγισε μέ τά πτερά τῆς, καί ἐτάραξεν ἐλαφρῶς τήν ἐπιφανείαν του. Ἡ μήτηρ μου ἔκυψεν εὐλαβῶς καί ἔκαμε τόν σταυρόν τῆς, ὅπως ὅταν διαβαίνουν τα Ἄγια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. — Κάμε τό σταυρό σου, παιδί μου! ἐψιθύρισε, βαθέως συγκεκίνημένη καί μή τολμῶσα νά ὑψώσῃ τά ὄμματα. Ἐγὼ ὑπήκουσα μηχανικῶς. Ὅταν ἡ μικρά ἐκείνη χρυσαλὶς ἐχάθη εἰς τό βάθος τοῦ δωματίου, ἡ μήτηρ μου ἀνέπνευσεν, ἐσηκώθη ἰλαρά καί εὐχαριστημένη, καί — Ἐπέρασεν ἡ ψυχὴ τοῦ πατέρα σου! — εἶπε, παρακολουθοῦσα εἰσέτι τήν πτῆσιν τοῦ

¹²⁰ Çagalas K., To anakalima ton nekron ke zodanon sta neoellinika idromadika ke katoptromadika ethima. Simvoli sti meleti tis neoellinikis madias ke magias, Yanya, 1977.

χρυσалиδίου μέ βλέμματα στοργῆς καί λατρείας. Ἐπειτα ἐπιεν ἀπό τοῦ ὕδατος καί ἔδωκε καί εἰς ἐμέ νά πῖω. Τότε μοῦ ἤλθεν εἰς τόν νοῦν ὅτι καί ἄλλοτε μᾶς ἐπότιζεν ἀπό τοῦ αὐτοῦ σκεύους, εὐθύς ὡς ἐξυπνοῦμεν. Καί ἐνθυμήθην, ὅτι ὁσάκις ἔκαμνε τοῦτο ἡ μήτηρ μας, ἦτο καθ' ὅλην ἐκείνην τήν ἡμέραν ζωηρά καί περιχαρής, ὡς ἐάν εἶχεν ἀπολαύσει μεγάλην τινά πλήν μυστικήν εὐδαιμονίαν. Ἀφοῦ μ' ἐπότισεν ἐμέ, ἐπλησίασεν εἰς τό στρῶμα τῆς Ἀννιῶς μέ τό σκεῦος ἀνά χεῖρας. Ἡ ἀσθενής δέν ἐκοιμᾶτο, ἀλλά δέν ἦτο καί ὅλως διόλου ἐξυπνος. Τά βλέφαρά της ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δέ ὀφθαλμοί της, ἐφ' ὅσον διεφαίνοντο, ἐξέπεμπον παράδοξόν τινα λάμψιν διά μέσου τῶν πυκνῶν καί μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων. Ἡ μήτηρ μου ἀνεσήκωσε τό ἰσχνόν του κορασίου σῶμα μετά προσοχῆς· καί ἐνῶ διά τῆς μιᾶς χειρός ὑπεστήριζε τά νῶτά του, διά τῆς ἄλλης προσέφερε τό σκεῦος εἰς τά μαραμένα του χεῖλη. — Ἐλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε. Πιέ ἀπ' αὐτό τό νερό, νά γιάνης. — Ἡ ἀσθενής δέν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλά φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τήν φωνήν καί ἐννόησε τάς λέξεις. Γλυκύ καί συμπαθητικόν μειδίαμα διέστειλε τά χεῖλη της. Ἐπειτα ἐρρόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπό τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τό ὅποῖον ἔμελλε τῷ ὄντι νά τήν ἰατρεύσῃ. Διότι μόλις τό ἐκατάπνε καί ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς καί προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρὸς στεναγμὸς διέφυγε τά χεῖλη της, καί ἐπανεπέσε βαρεῖα ἐπὶ τῆς ὠλένης τῆς μητρὸς μου (s. 77-79).

**ÖYKÜ YAZARI VE HALK BİLİMÇİ OLARAK VİZİYONU:
SANAT VE TEKNİK, YENİLİKLER VE DEĞİŞİMLER**

Viziinos, çocukluğundan beri halk efsaneleri, milli inanışları, özellikle dedesinin anlattığı, hayal gücünü geliştiren ve ona doğal bir anlatım tarzı veren masalları dinlemeyi seviyordu. Bu masallar, küçük Yorgis'i gerçeğin hayali boyutunun gizemi ile tanıştırdı. Daha belirgin olarak, annesi elverişsiz gerçeği temsil ederken, dedesinin anlattığı masallar bu gerçekten kaçma imkânını sunuyordu ve daha iyi bir gelecek için arzuları muhafaza ediyordu.¹²¹

¹²¹ Athanasopulos V., *Ī mithi tis zois ke tu ergu tu Y. Viziinu*, Atina, Ekdosis Kardamiça, 1992, s. 28.

¹²² Andreadis Hr., **O Yeorgios Viziinos os prodromos laografos. Apo anekdoton ipomnima tu (1885) is to Ipurgion Eksoterikon**, Atina, Eteria Thrakikon Meleton, 1975.

¹²³ Mallas P., To neolliniko diigima ke o Y. M. Viziinos, Viziinos Y. M., **Neollinika Diigimata**, Atina, Vivliopolion tis “Estias”, 1996, s. vγ’.

doğayı, hayatı ve tarihi değerlendirir ve bu şekilde öykü edebî türüne geçmeye başlar.¹²⁴

Viziinos'un eserlerinde Trakya'nın gelenekleri ve lehçesi hakim olur. Birçok Yunan ve Avrupalı araştırmacı, özellikle Alman ve İngiliz, etnolojik ve dilsel açıdan ilginç bulduğu için Viziinos'un yazdığı eserleri ile ilgilendi. Almanya'daki okumaları sırasında, Viziinos'un böyle ortamlara girmesi, muhtemelen halk gelenekleri ile edebî olarak ilgilenip değerlendirmeye teşvik etti onu, İngiltere'deyken ise, milli çağdaş Yunan edebiyatının yaratılmasına ihtiyaç duyulduğunu anladı.¹²⁵ “*Yazarın Avrupa’da tecrübeleri onu yenileyici bir şekilde memleketine ve insanlarına yönlendirdi.*”¹²⁶

Daha belirgin olarak, özellikle **Auerbach** adlı Alman edebiyatçı Viziinos'u çok etkiledi, hatta onun öğeleri Viziinos'un eserinde bulunabilir.¹²⁷ Viziinos, Bart ve Hirst'in Ansiklopedik Sözlüğü'nde (1894) bununla ilgili bir makale yazdı. Anlatımın ana unsuru olarak hafıza, yazarların kökenleri, hitap ettikleri okur topluluğu, ithografik - folklorik unsurun dramatik öğeler ile birlikte olması, kahramanların ruhsal betimlemesi, diyalog kısımlarında parçalar halinde diyalektik öğelerin kullanılması ve anlatıcının sözlerinde açıklaması, halk inanışlarının betimlemesi ve anlatım sırasında halk şarkılarının girmesi, benzer noktalardır.¹²⁸

¹²⁴ Athanasopulos V., **İ mithi tis zois ke tu ergu tu Y. Viziinu**, Atina, Ekdosis Kardamicha, 1992, s. 421-423.

¹²⁵ Varelas L., **Meta tharus ke anisihias ebneodos. İ kritiki proslipsi tu Y. M. Viziinu (1873-1896)**, Selanik: University Studio Press, 2014, s. 88.

¹²⁶ Makris N., **İ aparhes i i afetiries tu diigimatiku ergu tu Yeorgiu Viziinu**. Çiropulos K. (Haz.), **Pios itan o Yeorgios Viziinos: ekaton sarada eti apo ton thanato tu** (C. Tetradia “Efthinis”). Atina, Efthini, 1988, s. 44-51.

¹²⁷ Veludis, “**Viziinos ke Auerbach / Viziinos ve Auerbach**” adlı makalesinde iki edebiyatçının arasındaki doğrudan ilişkiyi kanıtlıyor (Bkz. Mitraleksi K., **To diigima tu Yeorgiu Viziinu ke o germanikos piitikos realizmos**. Politu - Marmarinu E., & Denisi S. (Haz.), **To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi - Proslipsi** adlı kitabında, Atina, Gutenberg, 2009, s. 406-407; Hrisogelu - Kaçi A., **Gia tin piitiki tu ithografiku diigimatos: Skepsis ke provlimatizmi**. Politu - Marmarinu E., & Denisi S. (Haz.), **To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi - Proslipsi**, Atina, Gutenberg, 2009, s. 96).

¹²⁸ Veludis Y., “**O eptanisiakos, o athinaikos ke o evropaikos romandizmos**”. **Mona-ziga. Deko neoellinika meletimata**, Atina, Ekdosis “Gnosi”, 1992, s. 37-42.

Viziinos'un, Schiller'in ve Goethe'nin eserleri üzerinde çalışması, ballade türünü tanıma ve kendi çabalarına ekleme imkânı sundu. Ayrıca, eserlerinde Yunan mitolojisi ile halk geleneklerini birleştirmek için müthiş bir yöntemdi.¹²⁹ Özellikle, şiirsel ya da kentsel gerçekçiliğin dönemi olarak bilinen 19.yüzyılın ikinci yarısındaki Almanya'da, gelişen iki ana tür vardı: roman (roman) ve bilhassa kısa hikâye (nouvelle). Düzyazı ve özellikle roman, gerçekçi anlatımın yaratılması için en uygun yöntem sayılır.¹³⁰ Viziinos, bu folklorik katmanın tasviri hakkında, kendi ve ailesinin hayatını kurgulanmış hikâye olarak sunup uzun anlatım yaratmayı düşünüyordu.

İstanbulu Nikolaos Vasiliadis¹³¹ Viziinos'un, Çağdaş Yunan Edebiyatı ve Halk Bilimi'ne kendi sağladığı katkıyı nasıl algıladığını şöyle aktarmaktadır: «*Çağdaş Yunan Edebiyatı'na yolu ilk ben açtım. Estia dergisindeki öykülerim vasıtasıyla öykünün ne olduğunu, öykü ve edebiyat şeklinde milli hayat ile milli geleneklerin çalışması ve yazılmasının ne olduğunu psikoloji ve tarih açısından kanıtlamayı başardım*».

Muhtemelen Viziinos'un kendi eseri ile ilgili algılaması, yani, kendisini öncü ve çağdaş Yunan öykü türünü, hatta milli yaşantıyı ve geleneklerini yaratıcı bir şekilde kapsayan öykü türünü biçimlendiren olarak sayması, bazı insanlara kibirli gelebilir. Buna rağmen, Viziinos eserinin değerini biliyordu, çünkü bilimsel bilgileri sayesinde, o dönemin siyasi ve kültürel liderliğinin (aynı zamanda Viziinos'un da kabul ettiği) vizyonu, Nikolaos Politis'in takip ettiği İngiliz Halk Bilimi okuluna göre kataloglarda folklorik malzeme paylaşmak yerine, ama Alman okulunun anlayışından daha çok istifade edebilirdi.

¹²⁹ Mulas P., To neoelliniko diigima ke o Y. M. Viziinos, **Viziinos Y. M., Neoellinika diigimata**, Atina, Vivliopolion tis "Estias", 1996, s. oð'.

¹³⁰ Mitraleksi K., To diigima tu Yeorgiu Viziinu ke o germanikos piitikos realizmos.. Politu - Marmarinu E, & Denisi S. (Haz.), **To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi - Proslipsi**, Atina, Gutenberg, 2009, s. 410.

¹³¹ Bkz. Vasiliadis N., **Selides en frenokomio. O atihisas piitis**, Pikili Stoa, Ethnikon İkonografimenon İmerologion, 10. sene, 1894, s. 144-154.

Aralarındaki fark sadece bu değildir. Viziinos öyküyü Politis'ten farklı bir şekilde algılıyor. Ortak bir başlangıçları var: “tabiata göre gerçek olan”, yani, öykü yazarının kırsal kesimlerdeki hayattan ve geniş gerçeklikten faydalanmaya mecbur olması. Oysaki, bu gerçekliğe verdiği boyutlar farklıdır. Viziinos sadece hayatı tarif etmez, tersine, Almanya’da kaldığı sürece edindiği algıyı değerlendirir. Bu algıya göre, gelenek bir malzemedir ve o malzemede halkın karakteri, halkın ruhu (Volksgeist) vardır. Bu karakterin ön plana çıkarılması, geleneğin farklı bir kullanımındır. Almanlara göre, Halk Bilimi’nin en özlü kısmıdır.¹³²

Folklorik malzemenin tahriri hakkında, Viziinos’un takip ettiği yöntemin araştırma aşamaları şöyle sıralanabilir:

- Nesne kategorisi (doğal nesne, sanat nesnesi)
- Nesne türü (dağ, kaynak, kanyon, mağara, kilise, hisar v.s.)
- Nesnenin ismi
- İsmin tarihi isimler ile ilişkisi
- Nesnenin coğrafik konumu
- Nesnenin tarifi
- Nesneye dair mitoloji
- (1) Genetik tarih ve zaman içinde ilerlemesi
- (2) Mitolojik yaratıklar ile ilişki
- (3) Mitolojik yaratıklar arasındaki ilişki ve insanlar ile ilişki
- (4) Başka bir şey.¹³³

Viziinos kendisi de “*Rahipler ve Trakya’da Dionisos Kültü*” adlı folklorik bir araştırma - öykü yazdı.¹³⁴ Viziinos’a göre, Halk Bilimi, Etnografi ve Sosyal Antropoloji bilimlerinin başlangıcı olan alan araştırması gereklidir. Viziinos

¹³² Avdikos E., Eniologikes diastasis tis paradosis sto ergo tu Y. Viziinu. Avdikos E. Y., *İ Thraki ke i alli*, Atina, Ekdosis Odisseas, 2007, s. 218.

¹³³ Papathoma E., *Apopsis tis laografikis diastasis sto ergo tu Y. M. Viziinu* (Yüksek Lisans tezi), Atina, PTDE, Atina Üniversitesi, s. 22-23.

¹³⁴ Bkz. W. Puchner’in monografisi, *O Yeorgios Viziinos ke to arheo theatro. Logotehnia ke laografia stin Athina tis Bel Epok*, Atina, Patakis, 2002.

topladığı folklorik malzemeyi sadece sıralayıp tarif etmedi. Aksine, yazısında belirli bağlam içinde belirli kültürel davranışları anlamayı hedefleyen yeniden düşünme süreci görülmektedir.. Kültür zaten, davranışları, değişimleri ve mukabeleleri anlayabilmek için, önemli bir alandır.¹³⁵ Aynı kültürel kimliği paylaşmasına rağmen, yazılarında folklorik unsuru değerlendirip anlatım malzemesine dönüştürebilmek için, ona karşı nesnel - uzaklaşma çabaları görülmektedir.

Malzemenin değerlendirilmesi üzerindeki bu ayrım 19. yüzyılın İngiliz (folklore) ile Alman (Volkskunde) Halk Bilimi'nin arasındaki ayrıma uyar¹³⁶: folklorik malzeme sadece “survivals” olarak değil, kolektif halk şahsiyetinin şimdiki zaman ve mekânda kapsanan canlı kısımlar toplamı olarak ve bu şahsiyetin deşifresine katkıda bulunan aktif kültürel yöntemler olarak toplanır. Bu sebeple, alışkanlık - eğilim (Bourdieu'ye göre, habitus) manasına geri dönüyoruz. Öykü kahramanlarının sadece bağımsız kişilikler olarak değil, toplum tarafından belirlenen algı ve mentalitesi olan belirli bir topluluğun üyeleri olarak nasıl düşündüğünü, hareket ettiğini, tepki verdiğini anlamaya çalışıyoruz.

Bunun için, Viziinos anlatım planlamasına folklorik unsurları ilave etmeyi ve sosyal olayları ile insan karakterlerinin psikolojik davranışlarını eleştirel olarak karşılamayı başardığı için, öyküleri gerçekçi kırsal ithografik öykü kategorisine sınıflandırılır.¹³⁷ Ayrıca, roman kahramanlarının ruhsal durumunu betimlediğinden dolayı, “gerçekçi ruhsal betimlemeler” olarak nitelendirildi.¹³⁸

Viziinos, insanların halk masalları gibi tamamlanmış hikâyeler ile eğlenirken daha iyi öğrendiğini ve bilgileri aklında tuttuğunu biliyordu. Öykü, özellikle psikolojik ve tarihi bir derinliği olduğu zaman, bu amaca mükemmel bir şekilde

¹³⁵ Avdikos E., **İsagogi stis spudes tu laiku politizmu**, Atina, Kritiki, 2009, s. 34, ayrıca bkz. Beaton R., **İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona.** Beaton R., **İ idea tu Ethnos stin Elliniki Logotehnia**, İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015, s. 300.

¹³⁶ Avdikos E., **İsagogi stis spudes tu laiku politizmu**, Atina, Kritiki, 2009, s. 49-50.

¹³⁷ Vuturis P., **Os is kathreptin ... Protasis ke ypothesis gia tin elliniki pezografia tu 19u eona**, Atina, Ekdosis Nefeli, 1995, s. 261.

¹³⁸ Athanasopoulos V., **İ istories tu kozmu. Tropi tis grafis ke tis anagnosis tu oramatos**, Atina, Ekdosis Pataki, 2009, s. 301.

hizmet ediyordu. Günümüzde, Viziinos'un eserinde, hayatının edebi kompozisyon ile sarmalanmış hikâyelerinin anlatımı, etnolojik ve sosyolojik açıdan yenilikçi sayılan bir şeydir. Bir kişinin hayatının hikâyesini anlattığı her durumda, anlam vermek, açıklamak, geçmişe dönen, araştıran ve durumlar arasında sebep ve sonuç ilişkilerini bulan bir mantığı uygulama özeni var.¹³⁹ Bu durum, Viziinos'un öykülerinde de rastlanan bir durumdur. Otobiyografisinde bulunan bazı önemli olayları, sebep veya amaç olarak koyulan iltisak gibi aralarında iltisak sağlayabilen bağıntı kurarak, anlatmayı tercih ediyor.¹⁴⁰

Viziinos'un, 19. yüzyılın sonlarında gerçekleştirdiği şey, 1990'larda sosyal ve insanî bilimlerde hâkim eğilim oldu. Sözlü tarihin gelişimindeki önemli dönüşten, sözelliğin, anlatısallığın, hafızanın ve sübjektifliğin yapısının üzerinde çalışmadan, 1990'dan beri meydana gelen ve "hafıza okumaları" adında yeni bir - multidisipliner - araştırma alanının şekillenmesine yol açan "hafıza patlaması"ndan söz ediyoruz.¹⁴¹

Bir kişinin anıları direkt yaşadığı sosyal çevresine (aile, dinî topluluk, sosyal sınıf) bağlandığı için, kişisel hafıza varoluşunu kolektif hafızaya borçludur. Hepimiz çeşitli gruplara ve topluluklara katılırız, ortak bir bilgi ve anılar grubunu paylaşırız. Hafıza her zaman belirli sosyal ve kültür çerçevesi içinde çalışır. Bu çerçeve sadece hatıra sürecini değil, kişiler tarafından bilginin ilk işlenme ve kaydedilme sürecini belirler.¹⁴² Bu yüzden, her yaşam hikâyesi anlatıcısının kişisel deneyimi, yazıldığı ve bahsedildiği sosyal çerçeve içinde anlaşılır. Birçok yazarın otobiyografik malzeme dahil ettiği eserleri gibi, Viziinos'un eserine **sosyolojik otobiyografik araştırma** veya başka bir ifadeyle **biyografik yaklaşım** uygulanabilir.

¹³⁹ Bourdieu P., **Kimena Kinoniologias**, Atina, Delfini, 1994, s. 132.

¹⁴⁰ Bourdieu P., **Kimena Kinoniologias**, Atina, Delfini, 1994, s. 133.

¹⁴¹ Van Bushoten R., Giriş. Van Bushoten R., Vervenioti T., Bada K, Naku E., Padazis P., & Hacarula P (Haz.), **Praktika Diethnus Sinedriu "Gefironodas tis genies: diepistimonikotita ke afigisis zois ston 21o eona. Proforiki istoria ke alles vio-istories"** adlı kitabında. Volos (25-27/5/2012); Enosi Proforikis İstorias, 2013.

¹⁴² Gaci A., Musia ke episkeptes stin epohi tis "viomihantias" tis mnimis. Aynı kitapta.

“Kökenleri milletin yaşamında olan ve milletin karakterine uyan”¹⁴³ edebiyatın yaratılması için gelenek bir malzeme bankası sayılır.¹⁴⁴ Halk bilimci olmadan, halkın karakterini inceleyip, anlatımı mükemmel derecede kullanır ve milli edebiyatın yaratılmasına ilgi gösterir. Milli edebiyat için kırsal kesimlerdeki insanlar “yaratıcı uyarılma (dürtü) unsurudur”.¹⁴⁵

Devlet, Viziinos’un bu üstünlük özelliğini kabul etti. 1885 yılında, Dışişleri Bakanlığı Osmanlı hakimiyetinde bulunan bölgelerdeki konsolosluklara bir belge yolladı. Bu belgede, ulaştığı bölgelere ait folklorik malzemenin toplanması ve incelenmesi vasıtasıyla, yönlendirici olan ve milli morali yükseltebilen tek kişinin Viziinos olduğu anlaşılır. Üstelik, Viziinos, Megali İdea’nın hedef merkezi olan, Doğu Trakya’nın tarihi bölgesinden geliyordu.

Bu durum, Megali İdea’nın gerçekleştirmesine yardımcı olabilirdi (Osmanlı hakimiyetinde bulunan nüfusu birleştirerek Yunan devletinin bölgesel büyümesi), ama süreklilik teorisine bağlı olmak gerektirmekteydi. Süreklilik teorisi, toplanan malzemelerin yunan mahiyetini ispat etmelerini gerektirir. Süreklilik teorisini ve ilk kabulünü kullanıp, yani Yunanistan’ın Avrupa kültürünün doğum yeri olması, Yunanların ile halk geleneğiyle ilişkilerinin yeniden tesis edilmesine çalışıldı.¹⁴⁶ Sonuç olarak, geleneği değerlendirmek niyeti, hem Viziinos hem de dışişleri tarafından tabii ki de siyasidir.

Daha belirgin bir biçimde, Harilaos Trikupis’in hükümetinde Dışişleri Bakanı, Aleksandros Kondostavlos, Viziinos ve o dönemin başka aydınlarının, Osmanlı hakimiyeti altında olan Yunan taşrasının hikâyesinden esinlenilmiş halk şarkıları bestelemeleri ve öyküleri yazmalarını istedi. Bu halk şarkıları ve

¹⁴³ Avdikos E., *Eniologikes diastasis tis paradosis sto ergo tu Y. Viziinu*. Avdikos E. Y., **İ Thraki ke i alli**, Atina, Ekdosis Odisseas, 2007, s. 215.

¹⁴⁴ Bkz. Sayı 417’nin Ekler bölümü, 25/12/1883, C. 16, Estia dergisi.

¹⁴⁵ Athanasopoulos V., **İ mithi tis zois ke tu ergu tu Y. Viziinu**, Atina, Ekdosis Kardamıça, 1992, s. 154, ayrıca bkz. Avdikos E., *Eniologikes diastasis tis paradosis sto ergo tu Y. Viziinu*. Avdikos E. Y., **İ Thraki ke i alli**, Atina, Ekdosis Odisseas, 2007, s. 215, 228.

¹⁴⁶ Bkz. **a.g.e.**, s. 211-212, 214-215.

öykülerinin görevi, bahsedilen taşranın öteden beri Yunan mahiyetini tarif edecekti. Bakanlığın gönderdiği belgeye ilişik olarak Viziinos'un yazdığı ve Osmanlı hakimiyeti altında olan bölgelerdeki konsolosluklara gönderilen rapor bulunuyordu (10/02/1885).¹⁴⁷ Oysa ki, aynı senede Kondostavlos'un siyasi planının iptal olması, Viziinos'a büyük hüznün verdi.¹⁴⁸ Maalesef, Viziinos'un kısa hayatında yaşadığı tek iptal sadece bu değildi.

4.2: Öykü Yazarı Olarak Viziinos: Sanat ve Teknik, Yenilikler ve Değişimler

Yeorgios Viziinos, şiir yazarak edebiyat ile ilgilenmeye başladı. İlk yayınladığı eserler şiir ve şiir koleksiyonuydu. Buna rağmen, günümüzde yazdığı şiirler neredeyse bilinmez. 1882 yılında, öykü yazarı ünü kazandıran öyküler yazıp yayınlamaya başladı. Viziinos'un öyküleri Çağdaş Yunan öykücülüğünün yüksek hedef ve beklentilerini belirleyen yeni bir dönemini başlattı.¹⁴⁹

Viziinos'un eseri ile ilgilenmek için, biyografisini okumak lâzım çünkü sıklıkla kullanılan otobiyografik malzeme tarif ettiği dönemin ve yerin atmosferine bir girişi zorunlu kılar. Ek olarak, biyografisi eserinin bir şekilde son sözüdür. Biyografisini okurken, öykülerinde hayatlarına nasıl devam ettiğini bilmediğimiz bazı başkahramanlarının hayatının sonunu öğreniyoruz. Mullas'a göre "Viziinos'un öykülerinin okunması genellikle biyografi eserin yerine geçmediği zaman veya onu yardımcı aracına dönüştürmediği zaman, biyografiden esere ilerliyor".¹⁵⁰

¹⁴⁷ Bkz. Ekler.

¹⁴⁸ Varelas L., **Meta tharus ke anisihias ebneodos. İ kritiki proslipsi tu Y. M. Viziinu (1873-1896)**, Selanik: University Studio Press, 2014, s. 157.

¹⁴⁹ Stergiopulos K., Yeorgios Viziinos. **İ paleoteri pezografia mas. Apo tis arhes os ton Proto Pagozmio Polemo (C. 6 (1880-1900))**, Atina, Sokoli, 1997, s. 44-45.

¹⁵⁰ Mullas P., To neoelliniko diigima ke o Y. M. Viziinos, **Viziinos Y. M., Neoellinika diigimata** adlı kitabında, Vivliopolion tis "Estias", Atina, 1996, s. ρλ (rl)'.

Ayrıca, birinci kişinin kullanımı, dolaysızlık aktardığından ve anlatıcının özel, duygusal bir katılımı olmasına yardım ettiğiinden dolayı, yerleşiktir.¹⁵¹ İyelik zamirleri olan başlıklar, anlatıcı ile yazarın adının rastlaşması, otobiyografik anlatıcının birinci şahıs anlatımında özgünlüğünü kanıtlar.¹⁵² Aynı zamanda, anlatıcı ile geçmiş kendisinin arasındaki zaman fasılası, hem geçmişe bakışı hem de kimlik ve kişiliğin anlatıma dönüştürülmesini kolaylaştırır. Bunun anlamı, öznenin kimliği, kişiliği ve tarihi deneyiminin metne dönüştürülmesidir.¹⁵³ Kahramanın anlatılan olayların, eylemlerin, yaşantıların, düşüncelerin yaşanmış karakteri olması , mimetik anlatım türü oluşturarak, doğrudan, dramatik bir canlandırma imkânı sunar.¹⁵⁴

Viziinos öykülerini, geçmişe bakmaya ve aynı zamanda geçmişini yeniden düzenlemeye, yorumlamaya çalışarak yazar.¹⁵⁵ Yazı, kendisini ve ailesini sarsan olaylardan kurtuluş gibidir. Oysa, aslında, amacı daha geneldir: “*İnsanların acılarını anlatabilen eserler yazmak ister. Bu eserlerde mit, hikâye konusu ve kahramanlar hareket edip kaderin gücü ile birleşir. Özellikle dramatik sıklığı ve kaderin kahramanları karşı karşıya bırakan müdahalelerini vurgulamak lâzım, çünkü ilk kaçınılmaz olaydan herkesi etkileyen neticeler çıkar*”.¹⁵⁶

Dünya edebiyatında, aynı yazarın veya farklı yazarların öyküleri ayrı olarak durur, ama aralarında o kadar gizli bir ilişki var ki, tek bir öykü ya da roman sayılabilir.¹⁵⁷ Viziinos durumunda, öykülerin belirli iç veya dış yöntemler ile birbirlerine bağlanmalarına bilinçli olarak çabalar vardır. “*İç yöntemlerde, öyküleri delip geçen ve birbirleri ile ilişkilendiren bir anlatım ağı oluşturulmasına çalışılır, dış olanlarda ise, öyküleri içine kapatan ortak bir çerçeve oluşur*”.¹⁵⁸

¹⁵¹ Stergiopulos K., Yeorgios Viziinos. *İ paleoteri pezografia mas. Apo tis arhes os ton Proto Pagozmio Polemo (C. 6 (1880-1900))*, Atina, Sokoli, 1997, s. 46.

¹⁵² Pashalidis Gr., *İ Piitiki tis aftoviografias*, Atina, Smili, 1993, s. 140-143.

¹⁵³ Bkz. a.g.e., s. 89.

¹⁵⁴ Bkz. a.g.e., s. 92-93.

¹⁵⁵ Bkz. a.g.e., s. 92.

¹⁵⁶ Stergiopulos K., Yeorgios Viziinos. *İ paleoteri pezografia mas. Apo tis arhes os ton Proto Pagozmio Polemo (C. 6 (1880-1900))*, Atina, Sokoli, 1997, s. 46-47.

¹⁵⁷ Athanasopulos V., *İ istories tu kozmu. Tropi tis grafis ke tis anagnosis tu oramatos*, Atina, Ekdosis Pataki, 2009, s. 109.

¹⁵⁸ Bkz. a.g.e., s. 110.

Çalıştığımız öykülerde varoluşunun farkına vardığımız anlatım ağı, kahramanlar, sahne bu araştırmada incelediğimiz ana konulardır (sağlık, hastalık, ölüm). Ortak çerçeve, Viziinos'un seçtiği belirli anlatım formülü, anlatımın odaklanma şekli ve hikâye sonu seçimi tipolojisinden oluşur. Katmerli olarak kendi hayatına değinmesi, birinci şahıs anlatım, otobiyografik öznenin anlatıcının öznesine ve anlatım kahramanının öznesine bölünmesi¹⁵⁹, hikâyenin kahramanlarına anlatımın devredilmesi, diyaloglarda sesbilimsel doğruluk niyeti¹⁶⁰, okura anlatıcının sesinin, genellikle, öykülerde kahraman olarak ortaya çıkan yazarın sesi olduğunu unutturamaz. “Anlatıcı ile yazarın özdeşleşmesi, yazarın belirli bir imaj göstermesi ve öbür karakterler ile aralarındaki ilişkiyi kesme konusunda sınırlayıcı işlev gördü. Aslında Viziinos kendi öyküleridir: söz sanatları ve yorumlamaları konusunda şair ve filozoftur, kendisinin bir öykü kahramanı olarak olay örgüsüne nasıl karıştığını bilir.”¹⁶¹

Üç öyküde de, hastalık veya kader ölüme veya önceki durumun sağlamaştırılmasına sebep olurken hikâye sonu tipolojisi aynı kalır. Örneğin, “**Annemin Günahı**” öyküsünde, annenin oğlu ve Patrik’e itiraf etmesi, telafiye yol açmaz, “**Kardeşimin Katili Kimdi**” öyküsünde, anne oğlunun katili hakkında gerçeği öğrenmeden, ona ailesinin bir üyesi olarak davranır, “**Yaşamının Biricik Yolculuğu**” öyküsünde, dedenin öteki dünyaya yolculuğu, yaşamının biricik yolculuğuydu. Mulas, Viziinos’un kahramanlarının aydınlıktan karanlığa doğru ilerlediğini farkederek. Ölüm, yolculuğun sonunu beklemediği zaman, farklı denge “çözümleri” bekler, aynı çıkmazın çeşitleri: azap, bilmezlik, yokluk, aklın kararması. Viziinos’un dünyasında kurtuluş yoktur.¹⁶²

¹⁵⁹ Pashalidis Gr., *İ Püitiki tis aftoviografias*, Atina, Smili, s. 88.

¹⁶⁰ Vuturis P., *Os is kathreptin ... Protasis ke ypothesis gia tin elliniki pezografia tu 19u eona*, Atina, Ekdosis Nefeli, 1995, s. 127.

¹⁶¹ Hrisanthopoulos M., *Yeorgios Viziinos, Metaksi Fantasia ke Mnimis*, Atina, Vivliopolion tis “Estias”, 1996, s. 15.

¹⁶² Mulas P., *To neoelliniko diigima ke o Y. M. Viziinos, Viziinos Y. M., Neoellinika diigimata adli kitabında*, Atina, Vivliopolion tis “Estias”, 1996, s. ps’.

Bu tekrarlanan unsurlar yeni normallikler oluşturup, öykülerinde ortak bir payda yaratır. Yazarın anlatım bilinci bölünmemiştir, odaklanmış zihni ve homojen duyarlılığı sürekli bir uyaran durumundadır.¹⁶³ Böylece, Jean Ricardou'nun terim dizgesine göre sınırlı metinlerarasılıktan, hatta aynı yazarın homojen eserleri arasındaki metinlerarası ilişkilerin toplamı olan kendi metinlerarasından söz edebiliriz.¹⁶⁴

Viziinos, yazdığı eseri ile 19. yüzyılın Yunan düzyazısına sunduğu yenilik, ithografinin ruhsal betimlemeli bir yönde ileri sürülmesidir. Bütün öyküleri ruhsal betimlemeli yazılardır. İçlerinde ruhsal betimleme iki aşamada gelişen bir fiksiyon türü gibi çalışıyor: biri dış, öbürü iç. Dış aşamaya göre, olaylar hikâyenin olay örgüsü içinde düzenlenir, iç aşamaya göre, kahramanların ruhsal diyalogları geliştirilir. Bunun sonucu olarak, ruhsal betimlemenin kurgu için hem görülmez hem de gerekli olmasıdır. Politis'e göre, ruhsal betimleme kahramanların şefkatli ama aynı zamanda trajik gösterilmesine yardım eder.¹⁶⁵

Viziinos bu planı için Almanya'da Psikoloji okurken edindiği bilgileri değerlenmiştir. Athanasopulos'a göre, yazarın psikolojiyi kullanması, anlatımının gerçeklere dayanan boyutunu sağlamak üzere kullandığı bir araçtır.¹⁶⁶ Oysa ki, gerçeklere dayanan boyutu sağlama niyeti anlatsal metne dönüştürüldüğünde, kahramanların ruhsal betimlemesi çok derin noktaya ulaşır, sonunda gerçekliğin bilinç yokluğu meydana çıkar.¹⁶⁷ Otobiyografik anlatsal malzeme ile Psikoloji biliminin kombinasyonunun sonucu hem kurgusal bir hazırlama söz konusudur, hikâye ve hikâyenin konusu dramatik bir şekilde düzenlenir.¹⁶⁸

¹⁶³ Athanasopulos V., *İ stories tu kozmu. Tropi tis grafis ke tis anagnosis tu oramatos*, Atina, Ekdosis Pataki, 2009, s. 110.

¹⁶⁴ Pashalidis Gr., *İ Püitiki tis aftoviografias*, Atina, Smili, s. 117-118.

¹⁶⁵ Politis L., *İ storia tis Neoellinikis Logotehnikias*, Atina, Morfotiko İdrima Ethnikis Trapezis, 1980, s.202.

¹⁶⁶ Athanasopulos V., *İ stories tu kozmu. Tropi tis grafis ke tis anagnosis tu oramatos*, Atina, Ekdosis Pataki, 2009, s. 433, 456.

¹⁶⁷ Bkz. *a.g.e.*, s. 444.

¹⁶⁸ Bkz. *a.g.e.*, s. 456.

Halk geleneklerinin ve folklorik malzemenin değerlendirilmesi, Viziinos'un eserlerinde gerçeklere dayanan boyuta duyulan ihtiyaca katkıda bulunur.¹⁶⁹ Mulas'a göre, Viziinos'un eserinde çok sayıda folklorik unsur olmasına rağmen, o döneminin gelenek, görenek, tecrübe, anılar kaydeden ve kataloglara yazan sıradan folklorcularının yanına koyulamaz.¹⁷⁰ Tonnet, Viziinos'un kendi memleketinin gelenek ve göreneklerine karşı sadece folklorik - bilimsel bir merakı olmadığını ekler¹⁷¹. Tam tersine, geleneğe karşı bakış açısı, psikolojik yönleri olan ve geleneğin malzemesinde halkın varoluşunu ve mahiyetini gören Alman folklor okulununki ile daha uyumluydu. Avdikos'a göre, popüler karakterinin ileri sürülmesi, geleneği farklı bir şekilde kullanmayı oluşturur. **“Annemin Günahı”, “Yaşamının Biricik Yolculuğu” ve “Kardeşimin Katili Kimdi”** öykülerini göz önünde bulundurursak, bu sonuç açıkça ortaya çıkar.¹⁷²

Miçakis'in, “ithografi genelde üçüncü boyutu, yani insan ruhunun derinliğinin boyutu olmayan dünyanın fotoğrafik ve düz bir halini ifade ediyor” sözlerini göz önünde bulundurursak Viziinos'un Çağdaş Yunan düzyazısına sağladığı katkı, uygun bir şekilde kanıtlanır. Viziinos, sadece yaşadığı dönemde biçimlendirilen düzyazıya değil, tüm Çağdaş Yunan düzyazısına bu unsuru eklemeyi başarmıştır. Üstelik, Nikolaos Politis Halk Bilimi'nin ilkelerini açıklamazdan 24 yıl önce, ilk Viziinos alan araştırmanın ve folklorik malzemenin toplanmasının önemine değindi.¹⁷³

Yazarın söylediği gibi:

“İşte, [...] gelenek budur ve korunmalı. Ona benzeyenler, Olimpia ve Delfi'nin antik eserleri gibi kazılmalı. Her zaman bu prensibim vardı. Gelenek,

¹⁶⁹ Athanasopoulos V., **İ mithi tis zois ke tu ergu tu Yeorgiu Viziinu**, Atina, Ekdosis Kardamicha, 1992, s. 160.

¹⁷⁰ Mulas P., To neoelliniko diigima ke o Y. M. Viziinos, Viziinos Y. M., **Neoellinika diigimata**, Atina, Vivliopolion tis “Estias”, 1996, s. vç'.

¹⁷¹ Tonnet H., **İstoria tu elliniku mithistorimatos**, Atina, Patakis, 1999, s.144.

¹⁷² Avdikos E., Eniologikes diastasis tis paradosis sto ergo tu Y. Viziinu. Avdikos E. Y., **İ Thraki ke i alli**, Atina, Ekdosis Odisseas, 2007, s. 217-218.

¹⁷³ Papathanasi - Musiopolu K., **Laografikes Martiries Yeorgiu Viziinu**, Atina, 1982, s. 17.

*görenek, masal, atasözleri büyük bir milli şairin temelleridir. Bir an, yüzyıllarının gerçekleştirdiğini bir çırpıda doğuramaz. Gerçek şair millet gibi düşünüp hissediyor. Goethe, Schiller ve Hugo bunu temsil ediyordu.”*¹⁷⁴

Viziinos’un çağdaşı, Dimitrios Vikellas, yazarın değerini kabul ederek “*Işık doğudan geldi. Hatta Trakya’dan, Yunan uygarlığının ilk doğum yeri [...] ‘Atides Avre’nin şairi, sayesinde büyük ölçüde genişletilen ve derinleşen Yunan öyküsünün gizemcisi yorumunu yapmaktadır*”. Politu - Marmarinu, ilgili bir alıntıyı verip Viziinos’un öneminin ve çağdaş Yunan düzyazısına sağladığı katkının, öykülerinin sadece çağdaş Yunan temelleri olmasında değil, aynı zamanda, katarsis unsurunu içeren dramlar olmasında bulunduğunu ekliyor. O dramlarda kişisel karakterler gelişir ve etrafındaki insanlardan ayırt edilir.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Athanasopulos V., *İ mithi tis zois ke tu ergu tu Yeorgiu Viziinu*, Atina, Ekdosis Kardamiça, 1992, s. 113.

¹⁷⁵ Politu - Marmarinu E., Kosti Palama, “Ta matia tu Kunala” (1897): Diigima elliniko, an ke me thema “eks apotaton horon ke hronon”. Politu - Marmarinu E., & Denisi S. (Haz.), *To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi - Proslipsi*, Atina, Gutenberg, 2009, s. 78.

SONUÇ

Viziinos'un eserleri üzerine araştırma yapanlar “*Çağdaş Yunan edebiyatına ithografik öyküyü gerçek tanıtan insan*”¹⁷⁶, “*öykünün babası*”¹⁷⁷, “*Viziinos, herkesin dediğine göre şiir eserleri değil, öyküleri sayesinde çağdaş Yunan edebiyatındaki yerine sahiptir*”¹⁷⁸ gibi övücü sözler yazdılar. Bu yazıları ve kaynakçada incelenenleri göz önünde bulundurarak, Viziinos'un, öykülerini teknik, kahramanlarının ruhsal betimlemesi ve folklorik malzemenin anlatım malzemesine akıllıca dönüştürülmesi bunları şaheserler seviyesine yükselttiğini anlıyoruz. Eğer bir insan, özel anlatım tekniğini bu kadar etkili ve zamana karşı dayanıklı kılan unsurları ayırt etmek isterse, Viziinos'un öykülerinin, özellikle bu tezde incelenen dört öykünün, bir yüzyıldan fazla ünlü, sevilen ve çağdaş görünen olma nedenini ararsa, Viziinos'un kendi çağının ilerisinde olduğunu anlayacaktır.

Bütün araştırmacılar Viziinos'un bu öykülerinin o dönemin öykü yazısının kalite ortalamasını büyük farkla aştığını kabul eder. Aslında bu olay, incelediğimiz öykülerin, yayınlandığı dönemin okurlarının beklentilerini aştığını göstermektedir, çünkü o dönemin, 19. yüzyılın sonlarında ithografik - folklorik unsur ile dramatik unsurların bir arada var olması, karakterlerin ruhsal betimlemesi, diyalog kısımlarında parça halinde lehçe unsurlarının kullanımı ve anlatıcının sözlerinin içinde açıklamalara yer verilmesi ve, özellikle, içinde yazarın ve ailesinin yaşamının olaylarının kurgulanmış olaylar olarak sunulan uzun anlatımın yaratılması gibi örnekler göstermektedir ki, çağdaş Yunan edebiyatı tarafından benimsenmemiş bütün edebiyat yenilikleriyle uyum içindeydi.¹⁷⁹

Ancak, Viziinos'un öykülerini öbür öykülerden ayıran ve örnek kılan ayırt edici bir özellik var. Viziinos'un öykülerinin okuması sırasında sağlık, hastalık ve

¹⁷⁶ Politis L., *İstoria tis Neoellinikis Logotehnikias*, Atina, Morfotiko İdrima Ethnikis Trapezis, 1980, s.201.

¹⁷⁷ Ozansoy E., *Georgios M. Viziinos (1849-1896) ve Çağdaş Yunan İthografik Öyküsü*, *Dilbilim XXI, Volume 1, 2009*.

¹⁷⁸ Athanasopulos V., *Giriş Ta Diigimata*, Atina, İdrima Kosta ke Elenis Urani, 1991, s. 34.

¹⁷⁹ Veludis Y., “*O eptanisiakos, o athinaikos ke o evropaikos romandizmos*”. *Mona-ziga. Deko neoellinika meletimata*, Atina, Ekdosis “Gnosi”, 1992, s. 37-42.

ölüm başlıca temalar olarak seçildi. Ayrıca, alışkanlık anlamı, yani habitus, bu öykülerin anlatım tekniği ile ilişkilendirildiğinde özgün sonuçlar alabildiğimizi fark ettik. Bu ilişkilendirme bugüne kadar onun eserlerini inceleyen literatürde yoktur. Sonuç olarak, kaçırdığımız bir şey yoksa, bu tezin özgünlüğü ve Viziinos'un eserini konu alan çalışmalara sağladığı katkı budur.

Daha belirgin bir biçimde, hikâyenin konusu, kahramanların ruhsal betimlemesi ve iptali, incelediğimiz eserlerden doğan felsefi düşünce konusunda, habitus anlamı üzerinden Viziinos'un tercihleri açıklanabilir. Anlattığı olaylar ve kahramanlar büyük ihtimalle gerçek olduğundan dolayı, öyküleri üzerinde titiz bir teknik düzenleme olmadığı anlamına gelmez. Ayrıca, memleketinin folklorik unsurunu kapsamayı tercih etmesi ve bunu anlatımına bu kadar işlevsel bir şekilde katması, bugünkü okurun dikkatini çekecek tek olay değildir.

Sosyal Bilimlerin gelişimi, Halk Bilimi'nin Sosyal Antropoloji'ye dönüştürülmesi ve Edebiyat'ın sosyolojik açısı, Viziinos'un serine yönelik yorumlayıcı bir yaklaşıma yeni bir yol açabilir. İncelediğimiz dört öyküde yazar ile baş kahramanlarının kültürel sermayesi açık bir şekilde belli olur: bilgi teçhizatları (yazar ilahi - tanrısal anlatıcı olduğu zaman, yakınları kendisine tamamen ters bir durumdadır), beceri ve özellikleri, yatkınlıkları ve sosyal özne olarak status'lerini belirleyen ve özel sosyal-kültürel çerçevelerinden kaynaklanan her şey.¹⁸⁰

Öykülerin baş kahramanlarının (yazar da dahil, öykülerinin bir karakteri olarak her karakterin içine saklanır ya da her karakter ile birleşir) ifade ettiği, iddia ettiği ve yaptığı her şey kişilerin bilincinde derinlerde saklanan mekanizmalar¹⁸¹ tarafından yönlendirilir. Bu mekanizmalar kişilerin algılamalarını belirler ve belli olmadan,

¹⁸⁰ Bourdieu'nin Kültürel teorisinde kültür sermayesinin kavramı çok önemlidir. Kültür sermayesi üç halde bulunabilir: birleştirilmiş (insanın devamlı yatkınlıkları), nesneleştirilmiş (kültürel mallar şeklinde) ve kurumsallaşmış (nesneleştirme şekli) halde. Bir kişinin doğduğu çevresinin parçası olan kültürel malların toplamı (kitap, tablo, sanat nesneleri v.s.) sadece varlığı vasıtasıyla eğitim verebilir. Böylece, okul ortamında olan kişi bu kültür sermayesinin varlığından dolayı üstün olur ve okul faaliyetlerinde önde gelir (Bourdieu P., **Kimena Kinoniologias**, Atina, Nefeli, 1994, s. 77-80).

¹⁸¹ Bkz. **a.g.e.**, s. 14.

sosyal gerçeklik içinde hareket eder. Hatta, çoğu zaman insanlar kendi eylemlerini serbest olup bir şeyden etkilenmeden seçtiğini zanneder. Bu mekanizmalar toplumsal sınıf, terbiye, eğitim, geçmişteki önemli seçimler tarafından belirlenir ve insanın davranış alanında oynayacağı rolü belirler. Kişiyi kontrol eden iç standartlar olarak çalışıp, her sosyal varlığın mantığını ve hareketlerini kontrol eden sağduyu gibi kişinin davranışı ya da seçimlerini sınırlandırır.

Viziinos sınırdadır: köy kaderinden kaçan çocuktur, eğitim gördü, o dönemin büyük şehirlerinde yaşayarak, bilimsel çalışmaları vasıtasıyla kültürel sermayesini - alt yapısını zenginleştirip genişlettiği için davranış alanı ve sembolik sermayesini değiştirdi. Viziinos'un olduğu sınır canlı bir şekilde hikâyelerin anlatıcılarının karışmasıyla ifade edilir: her anlatan Viziinos, yetişkin ya da küçük olan, homo divinans ile homo faber'in (büyülü, çağrışımsal bir şekilde düşünen insana karşı teknokrat) arasındaki iki kutbun görülmesini sağlar. Bu öykülerde, uzlaşmazlık ile oksimoronun değil, büyü-çağrışımsal algılama ile mantıklı düşüncenin aynı insanda bir noktaya kadar var olabildiği ispat edilir ("mantıksız düşünce (παράλογική)" mantığın yanında çalışır).¹⁸²

Pratikte, bu sınırsal durum öykülerdeki hikâyenin sonu tipolojisi üzerinden kanıtlanır: bilimci olan anlatıcı büyü düşünce ile ilişkiyi kestiğini gösterirken, öykünün sonu büyü düşünceyi doğrular. Örneğin, "1 Mayıs" öyküsünde, Viziinos halk bilimci olarak davranıp bahar inanışlarını antik Yunan bayramlarına bağlayarak doğaya tapınmayla ilgili kadim kültür kalıntıları olarak yorumlar. "1 Mayıs" öyküsünün anlatıcısı, Pozitivizm'in ruhunun gerçek bir temsilcisi, o gün ile ilgili inanışları ile alay eder: 1 Mayıs günü yolculuk yapmak için uygun bir gün değildir, başına kötü bir şey gelecek...

Ὅποιος ταξιδεύσῃ Πρωτομαγιά, θὰ γυρίσει ἀπὸ τὰ μισόστρατα διότι ὅλα τὰ σταυροδρόμια καὶ τὰ περάσματα τὰ ἔχουν διασκελισμένα αἱ μάγισσαι.

¹⁸² Çagalas K., Madikes ke Magikes - Pneumatistikes praksis sti Lefkada, **Pempto Diethnes Panionio Sinedrio**, Kefalonia, 1986.

Sonunda, gerçekten yolun ortasından geri döner. İnanişın tesadüfi doğrulamasının, öykü-kronograf yazısının son sözü olarak seçilmesi, anlatı tekniğine hizmet etse bile, okurun aklında batıl inancın onaylanması olarak çalışır.

“**Kardeşimin Katili Kimdi**” öyküsünde, Fota yortusunun arife gününde şöminedeki üvez ağaçlarının parçaları, kardeşin cinayetini “öngördü”. Çingene, eleğe kırk bakla atar ve katili kırk birinci bakla ile özdeşleştirir. Her şey inanışları ve büyü pratiklerini onaylar. Her şey belirli toplumun habitus’unun etrafında döner. Ayrıca, büyü düşünce her şeyden önce var olduğu için, bu toplum din ve milliyetlere göre ayırım yapmaz. Bourdieu’nin teorisinde, ana habitus sonraki algılama, değerlendirme, düşünce ve davranış standartlarının temel taşıdır. Kişinin, aile içindeki ilk tecrübelerinden kaynaklanır ve zaman geçtikçe kişinin zihinsel ve fiziksel yapısı ile o kadar birleşir ki, artık bütünsel değişim mümkün değildir.

Kişinin, başka çevrelerde ve alanlarda hareket edip yaşayarak ve yeni deneyim ile bilgi edinerek, kültürel sermayesini genişletmesi durumunda, Viziinos’un yaptığı gibi, biçimlendirilmiş ile biçimlendirme aşamasında olan habitus’un çatışmasından kaynaklanan iç çatışmaları yaşayabilir, çünkü, sosyal alan değişmesinden dolayı yeni alışkanlıklar edindiği ya da edinmesi gerektiği için kendisi, içindeki alışkanlık ve yatkınlıkları sorgular. Yeni sosyal alanda “disenchantment (büyünün bozulması)” (Max Weber’in terimi) işlemi, yani, dünyanın dinî ve metafiziksel görüşleri ve açıklamalarından uzaklaşma veya “kurtuluş tekniği olarak büyüünün uzaklaştırılması” işlemi yapıldı ya da yapılıyor. Yeni sosyal alan kültür açısından ussallaştırılmıştır.¹⁸³

Viziinos, habitus’un anlamını bilmeden, döneminde kavram olarak bulunmadığı için, şekillendirilen habitus’un kendi ve yakınlarının hayatını önemli ölçüde etkilediğini anlayabilir. Bebeği kazara ve niyetsizce öldükten sonra, annesinin yaptığı kritik seçimler, kapalı kırsal toplumun koyduğu belirli alışkanlıkların etkisi altındadır. Anne, Annio’nun hastalığını Tanrı’nın verdiği ceza olarak yorumluyor. Antik zamanlardan beri, sadece Yunanlılar değil, insanlar

¹⁸³ Gauchet M., **İ apomagefsi tu kozmu. Mia politiki istoria tis thriskias**, Atina, Patakis, 2011.

hastalıkları bir tanrının intikamı veya hoşlanmaması olarak görüyordu. Eski Ahit'te hastalıklar Tanrı'ya inancın sınamalarıdır. Yeni Ahit'te ise, İsa en büyük Doktor'dur. Hristiyanlık, tanrısal kurtuluş planı çerçevesinde, hastalık ve şifaya dinî anlam yükler. Şifa Tanrı'nın ortaya çıkması sayılır, mucizevi tesir.

Antik zamanlarda, inançlılar bu kadar inançlı olmayıp tanrılara öngörülen onurlandırma ve kurbanları vermediğinden dolayı, ya da haksız veya kibirli olduğundan dolayı, tanrılar ya da ruhlar o insanlara hastalıklar gönderiyordu. Şifa veren araçlar (eylemler) kurban, kötü ruhları kovma duaları ve niyazdır. Rahipler, saf ve temiz insanlar, şifa veren objeler, doğaüstü yaratıklar veya ölümler, şifalı güçlere sahipti. Tanrı'yla ilişki teati şeklindeydi: kurbanlar ile yatıştırılır ve, Viziinos'a göre, onun temsilcileri af belgesi bile imzalıyordu.

Tüm bunları Viziinos'un öykülerinde birleştirilmiş halinde bulabiliriz. Hem günahından kurtulmayı ümit eden annenin yaptığı fedakarlıklar, hem de niyazları ve kötü ruhları kovma dualarını. Öykülerde gördüğümüz gibi, sağlığa kavuşma veya geri alınması için uyumsuz ve bağdaşmaz bir kombinasyon da dahil tüm araçlara müsaade edilir: Arzu edilen sonuca ulaşabilmek için, bir insan hem haç hem de muska takabilir, hem dua hem de büyü, hem dua kitapları hem de salavatlar kullanabilir.

Viziinos'un Vize'deki yaşamından aldığı malzeme ile edebiyat yazdığına dikkat etmemiz lâzım. Yaşamının gerçekliği edebiyat gerçekliğine dönüşür. Buna rağmen, gerçek ile edebi dönüşümün sınırlarını bilmiyoruz. Folklorik malzeme yazı ile ustalıkla birleştirildiği için babanın çağırılması, çingene - cadının baklaları gibi olayların gerçek olup olmadığını anlamak zor. Öykünün hikâyesinin akışı ile o kadar uyumlu ve asal bir şekilde birleşmiş ki, çıkarılması büyük boşluklar yaratabilirdi.

Viziinos'un yaşamının ana dayanakları (sağlık, hastalık, ölüm), sonunda öykülerinin de direkleridir. Fakat, öykülerinde, bu direkler mit kategorisine girdi ve Viziinos onlara bir dramaturji boyutu ekledi. Bu direklerin fonksiyonunu, kendi

hayatına ve yakınlarının hayatına etkisini iyice anladığı için, artık bir şekilde hikâyenin konusunun oyunu ile oynayabilir.

Bu oyun öykülerin gizemli başlıklarında vurgulanır: “Annemin Günahı”... tam olarak günah nedir? Bir tane mi, daha çok mu? Günah herkes için aynı mı? Anlatıcı için günah hangisi? Anne için, dünya için, Tanrı için, her okur için günah hangisidir? Bebeğin kasıtsız öldürülmesi mi? Annenin erkek çocuklarını kasıtlı olarak ihmal edip ilk önce Annio’ya ve sonra da evlat edindiği kızlara bağlı olması mı? Küçük Yorgis’e annesinin ne onu, ne de başka bir çocuğunu Annio’nun yerine koymadığını ortaya çıkaran kilisedeki duası mı? Ya da günah takıntısı ve ödeyemediği kefareten dolayı başka günahların takip etmesi mi? Belki de “αμαρτία (amartia / günah)” ve “αμάρτημα (amartima / günah)” kelime oyunu ve antik Yunan dili ile hristiyan dili ve geleneğinin arasındaki farklı anlamları mı? Sonunda “katil kimdi”? Gerçek katil öldürmüş olan mı, kasıtlı bir cinayetin suç ortağı mı? “Yaşamının biricik yolculuğu” hangisiydi? Hayali yolculuklar, yolculuklar değil mi?

Vize’de cereyan eden öykülerde kayıp büyük bir rol oynar: insan kaybı veya nitelik kaybı. Viziinos yavaş yavaş tüm sevdiği insanları kaybediyor: babasını, kız kardeşlerini, ağabeyini, himayecisini (Zarifis), dedesini... mecazen tüm hayatı boyunca kasıtsız bir hata ödemeye çalışırken hayatta olan çocuklarına verdiği zararın farkında olmayan annesini. Sonunda Viziinos ruh ve beden sağlığını yitirir... Kayıp, ruh halini önemli ölçüde etkiler, hayatında ve eserinde temelli bir tema olur. Vize’deki hayatının sert olaylarını edebi bir şekilde betimlemeye çalışması, muhtemelen kendisini o olaylardan uzaklaştırmaya ve nesnelleştirmeye dönük çabasıydı. Ayrıca, bu çabayı psikolog - psikanalistin işine benzetebiliriz, çünkü dinler, gözlem yapar, anlar, ilişkilendirir ve sonunda itirafların - otobiyografisini yazanın psikolojik durumuna ıstırap veren şeyleri yorumlar.

19. yüzyılın Vize’sinden söz ederken, öykülerin cereyan ettiği yer ama aynı zamanda Viziinos’un doğrudan ve yaşantısal bir şekilde bağlı olduğu yer, yazarın memleketinin tasvir şekli, yazar tarafından yeniden anlamlandırılması ve hayali ile

ideal boyutlar edinmesini gösterdiğini gözlemleyebiliriz (özellikle “*Yaşamının Biricik Yolculuğu*” öyküsünde).¹⁸⁴

Sonunda, araştırmacıların dediği gibi, Viziinos’un eseri için “İthografi” teriminin oldukça sınırlayıcı olduğuna katılıyoruz.¹⁸⁵ Milli amaca hizmet sunmak için öykülerinde folklorik malzemenin olması hedefinden, sonuç daha nitelikliydi. Başarabildiği şey, doğup büyüdüğü toplumun habitus’unu edebi karakterlere dönüştürülen insanların düşünce ve davranış tarzının niteleyici etkeni olarak kanıtlamaktır. Kahramanların sadece Yunan kimliğini veya hristiyan tarafını betimlemedi, onları milli, dinî ve kültürel kimlik taşıyıcıları olarak resimledi. Yunanlılığın yüzyıllarının içinden geçen bir kimlik, dinselğin putperest ya da hristiyan ifadesinden, ya da büyülü bir düşüncenin arka planında bugün bile hristiyan ya da müslüman insanları birleştiren bir kimlik (çingene ile temasa geçen hristiyan ve müslüman anne gibi). Gelenek ve görenekler, inanışlar, efsaneler ve batıl inançlar kahramanların sadece kültürel kimliğin unsurları, hayatlarını, düşüncelerini ve davranışlarını belirleyen habitus değil. Viziinos’un bunun farkında olması milli kendini tanımaya yol açar ve bunu sadece, kendine ya da yakınlarına değil, kolektif toplum şahsiyetine, halkın ruhunun derinliklerine (o dönemde volksgeist olarak bilinen) dalmak suretiyle başarır.

Viziinos’un öyküleri Barthes’in dediği **kültürel kodekse (norma)** karşılık verir: onlarda okuduğumuz her şey, kanılar, kanaatler, bilgiler ve genel olarak bilgi sermayesine sosyal-tarihi bilgi sermayesi denk gelir (bilimsel bilgi, felsefi ve dinî inanışlar, basmakalıp inanışlar, atasözleri ve deyimler). Yazarın kişisel, özel sesi anonim, kolektif ses ile sistematik olarak ifade edilir ve bu şekilde ikisinin de otobiyografisinin yazıldığı izlenimi bırakılır. Böylece, o mekan ile zamanın deneyiminin kategorilerini, bilgisini ve kodlarını öğreniriz ve kişisel ile toplumsal ve özel ile insanının arasındaki bağlantıyı görüyoruz. Sonuç olarak, Viziinos’un

¹⁸⁴ Pashalidis Gr., *İ Piitiki tis aftoviografias*, Atina, Smili, 1993, s. 99.

¹⁸⁵ Mitraleksi K., To diigima tu Yeorgiu Viziinu ke o germanikos piitikos realizmos. Politu - Marmarinu E., & Denisi S. (Haz.), *To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi - Proslipsi*, Atina, Gutenberg, 2009, s. 408, 417.

otobiyografik yazılarını okurken, okur aynı zamanda sosyal ve kültürel bir metin okur. Kişisel kimliğinin tarihi ve sosyal kimliği ile sıkı olarak bağlı olması, Avrupa’da yaşayan, okuyan ve çalışan yazar ve doktoralı Yeorgios Viziinos, hiçbir zaman Mihaliesas’ın Yorgis’i, dedesinin torunu, çok kız çocuğun ve öldürülmüş olan kardeşi Hristakis’in kardeşi, Doğu Trakya’nın Vize’inde doğup büyümüş olan olmaktan çıkmamış demektir. Vize’deki geçmişi ve çocukluğu, anıları, yaşantıları, dünyasına ve yaşantılarına anlam verdiği şekil, ana anlatım malzemesi olur.¹⁸⁶

Hayatının deneyim açısından zenginliğinden faydalanarak belirli olayları seçip anlatmayı seçer. Bu olayları birleştirir, birbirlerine bağlar ve bir anlatım ağında karıştırır. Hedefi, bu olayların anlamını bulup ön plana çıkarmak, hayatının temel tipik özelliğini bulmak ve hayatının sırrının şifresini çözüp yorumlamaktır. Gerçeğini kendisi yaratır ve böylece hikâyenin bulunması vasıtasıyla gerçek mevcudiyetini görür. Kendi hikâye yazısı, yani otobiyografisini yazan yazarın yaşamının ana hikâyelerinin anlatımını yapılarak kendisinin gerçeği öz hikâye ve fantezi sistemi ile aynı seviyede olur.¹⁸⁷

Onu aynı çağdaki öbür edebiyatçılardan ayırt eden özelliği budur. Viziinos’un Yunanlı öykü yazarlarına nazaran edebiyat alanındaki özel bilgisine değinebiliriz. Pozitivizm, deneycilik, bilimcilik ve rasyonalizmin hakim olduğu dönemde, Romantizm ile Realizm edebi akımlarının sınırındaydı. Kendisi bilimsel topluluğun bir üyesi olarak, İngiliz ve Alman araştırmacıları ve yazarlarının halk bilimsel ve edebi çevreleri ile doğrudan doğruya manevi (düşünsel) temasa geçti. Öykü ve roman yazması, kişisel Edebiyat eğilimi ve edebi pragmatizm gibi Halk Bilimi ve Edebiyat’taki yeni Avrupa eğilimlerine katıldı. Viziinos Yunan edebi alanına entegre olup eseri vasıtasıyla istemeden tanınmış edebiyatçıları tahttan indirmekle tehdit etti. Bunun için, o edebiyatçıların davranışlarını hiç hak etmedi. Ölümünden sonra ise tanınmış oldu.

¹⁸⁶ Pashalidis Gr., *İ Püitiki tis aftoviografias*, Atina, Smili, 1993, s. 136, 138-140, 305.

¹⁸⁷ Bkz. *a.g.e.*, s. 179-181, 298-299.

Bu tezin ilgili bölümlerinde yazıldığı gibi, Viziinos'un tüm yazarlık yeteneği, bilimsel ve sanatsal teçhizi ile, o zamandan beri diğer edebiyatçıları yarışma dışı bırakıp öykü alanında hakim olmayı başardığı ispat edillir. Abacopulu'nun yazdıkları bu gözlemi desteklemektedir: *“Şiir ve düzyazı ile sınırlanmayan, bilimsel araştırma, estetik üzerinde denemeler ve resim, heykeltıraşlık, Avrupa'nın büyük şairleri, oyun yazarları, Beethoven, Wagner ve Verdi gibi müzisyenlerin bile üzerinde eleştirel metinler içeren mükemmel ve çok taraflı eseri hakkında ne kadar çok şey biliyoruz?”*.¹⁸⁸

Yüksek düzeyli edebiyat yaratabilmek için kabiliyet yeterli değil, çok yanlı bilgi edinme ve daha kapsamlı bilgiler lâzım. Çağdaş Yunan edebiyatçıları Viziinos'u kabul etmektense, onunla alay ettiler. Onlara göre, Viziinos Zarifis'in desteklediği bir “turkomeritis”ti (τουρκομερίτης / Türk topraklarından gelen Yunanlı). 19. yüzyılın sonlarında Yunan edebi çevresinde, o dönemin Atinası'ndaki entellektüel küçük evreninde, “turkomeritis” o dönemin edebiyatçılarından daha yüksek kültürel sermayeye sahip olduğu halde maalesef “sosyal sermaye”ye (capital social), yani “yüksek sosyete”nin cezbedilmesi ve sağlanması için gereken sosyal ilişkiler¹⁸⁹, haysiyet ve saygınlık sermayesi, geliştirmeyi başaramadı. Fakat, bir yüzyıldan fazla öykülerinin okunması, araştırılması, yeniden keşfedilmeyi başardı. Hatta her seferinde araştırmacılar ve okurlara yeni bir şey sunar. Eserleri, antik Yunan tiyatro sanatının eserleri gibi, klasik ve zamanlararası oldu. Belki de temelleri efsane ve insan doğası olduğundan olabilir.

¹⁸⁸ Abacopulu F., *Sta vimata tu Yeorgiu Viziinu “İs tin Polin”*, *Ta Nea gazetesi*, 27/3/2015.

¹⁸⁹ Bourdieu P., *Kimena Kinoniologias*, Atina, Nefeli, 1994, s. 91.

“I the child had the feelings, I the man decipher them. In the child lay the handwriting mysterious to him; in me the interpretation and the comment”

Thomas De Quincey, “Suspiria De Profundis

EKLER

1. Estia Dergisi Tarafından Düzenlenen Öykü Yarışması için N. Politis'in İlanı

“Çağdaş edebiyatımızın en az yetiştirilmiş türü kuşkusuz öyküdür [...] Öykü, tarihi olayların ve bir halkın sosyal hayatının tarifi veya karakterlerin ruhsal betimlemesi için uygun olduğundan dolayı, öbür Avrupa ülkelerinin gramatolojilerinde cömertçe temsil edilir. Bununla beraber, edebiyatın bu türü, milli karakter ve genel olarak törelerin düzeltilmesi üzerinde, milli meseleleri ile ilgilenerek oldukça büyük ahlaki etki edebildiği bilinir. Çünkü anlatım içinde uygun bir şekilde şekillendirilen tarihin veya sosyal hayatın sahneleri okuru daha çok duygulandır, gönlünü hoş tuttur, sezilemez bir şekilde öğretir ve aynı zamanda vatana karşı sevgi duygusunu kışkırtır. Yunan halkın, bütün halklar gibi, tarihi hayatı için edepli töreler, çeşitli görenekleri, düşünce tarzları, mitler, gelenekleri var. Yunan tarihinin, antik, orta ve çağdaş, mükemmel öykü ve romanlar yazılmasına ilham verebilen sahneler ile doludur.”

(Sayı 417, 25/12/1883, C. 16, Estia dergisi)

2. Dışişleri Bakanı Al. Kondostavlos'un Y. Viziinos'a Yazdığı Mektup ve Yazarın Cevabı

«Εἰς τὸν καθ' ἡγεγῆτην κύριον Βιζυηνὸν ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλων εἰδικῶν ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν λογίων ἀνδρῶν ἀνεθέσαμεν τὴν σύνταξιν δημοτικῶν ἀσμάτων καὶ κεχωρισμένως αὐτῶν διηγημάτων, εἰλημμένων ἐκ τῆς εἰδικῆς ἱστορίας τῶν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἀναπαριστώντων τὸν ἀνέκαθεν ἐλληνικὸν χαρακτῆρα τῶν ἐπαρχιῶν τούτων. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων μέτρων, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὁποίων ἀπεφασίσαιμεν νὰ προσθῶμεν χάριν ἐνσχύσεως τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ἀγῶνος καὶ ἅτινα περιληπτικῶς ἐκτίθενται πάντα ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 196 ἀπὸ 1ης ἰσταμένου ἡμετέρᾳ ἐγκυκλίῳ⁽¹³⁾, ἐνομίσαιμεν ὡς λίαν

λυσιτελές καὶ τοῦτο, διότι διὰ τῶν τοιούτων δημοτικῶν ἀσμάτων καὶ τῶν ιστορικῶν διηγήσεων θέλουσιν ἀναπαρασταθῇ διὰ ζωηρῶν εἰκόνων εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἡπείρου, Μακεδονίας καὶ Θράκης τόσαι ἑλληνικαὶ παραδόσεις τῆς χώρας, ἣν οἰκοῦσι καὶ τὴν ὁποίαν ξένοι ἐπιδρομεῖς διαφιλονεικούν, καὶ θὰ ἐνισχυθῇ τὸ ἔθνικόν φρόνημα παρὰ τοῖς ἀπλουτέροις.

Ἡ ἀναφορά τοῦ κυρίου Βιζυγνοῦ, τὴν ὁποίαν ἐν ἐγκλείστῳ ἀντιγράφῳ παραπέμπομεν ὑμῖν, πραγματεύεται διὰ μακρῶν τὸ θέμα τοῦτο. Συνιστῶντες δὲ ὑμῖν τὸ περιεχόμενόν της, σὰς παρακαλοῦμεν, ἵνα ἐπιληφθῆτε ἐν τάχει καὶ μετὰ πάσης δραστηριότητος καὶ ἐπιμελείας τοῦ ζητήματος, περισυλλέξητε παρὰ τῶν ἀρμοδιωτέρων τὴν ἀναγκαίαν ὕλην καὶ ὑποβάλητε εἰς τὸ Ὑπουργεῖον πάντα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα θέλουσιν ἀποτελέσει τὴν ὁάσιν τῆς ἐργασίας ταύτης.

Ἐπειδὴ δὲ τινες ἐκ τῶν μελλόντων νὰ παράσχωσιν ὑμῖν τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας εἶναι δεδαιώς ἐκ τῶν δυναμένων νὰ ἐργασθῶσι προσωπικῶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπ' ὄψιν ἔργου, δύνασθε ἐν ταύτῃ ν' ἀναθέσῃτε εἰς αὐτοὺς τούτους τὴν σύνταξίν τινων ἀσμάτων ἢ διηγημάτων, κατὰ τὰς ἐν τῇ παρούσῃ περιεχομένας ὁδηγίας καὶ ὑποβάλητε ἡμῖν ταῦτα ὅ,τι τάχιστα, ὅπως παραπέμψωμεν αὐτὰ εἰς τὸν ἑλεγχόν τῶν ἀρμοδίων καὶ ἐν περιπτώσει ἐγκρίσεως προβῶμεν εἰς τὴν δημοσίευσίν των.

Ἐν τέλει θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξηγήσωμεν ὑμῖν ὅτι τὰ θέματα τῶν συνθέσεων τούτων θέλουσιν εἶσθαι παραδόσεις, ἀναμνησκούσαι καὶ πιστοποιούσαι τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τῶν χωρῶν, ἐν αἷς παρήχθησαν, οὐχὶ δὲ ἱστορικὰ γεγονότα ἔξιστοροῦντα ἐπαναστατικὰς σίασθήποτε ἐξεγέρσεις κατὰ τῆς ὀθωμανικῆς δυναστείας, τὰς ὁποίας ἀπ' ἐναντίας ὀφείλομεν ν' ἀποφύγωμεν πάντοτε, ἰδίᾳ δ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Ἀναμένομεν ὅ,τι τάχιστα τὰς χρησίμους πρὸς τὸ προκείμενον πληροφορίες.

Ὁ Ὑπουργὸς
Ἀ. Α. Κοντόσταυλος».

«Ἐξοχώτατε

Προκειμένου νὰ συντεθῶσι ποιήματα ἢ ἀφηγήσεις ἐπιτήδεια πρὸς ἀνα-

ζωπύρησιν τῆς ἐθνικῆς φιλοπατρίας παρὰ τοῖς κατοίκοις ὠρισμένων τινῶν χωρῶν τῆς δούλης Ἑλλάδος, θὰ ἦρκα: νὰ ληφθῶσι μὲν αἱ ὑποθέσεις τῶν τοιούτων συνθέσεων ἐξ ἐπικαίρων σημείων τῆς εἰδικῆς ἱστορίας τῶν περὶ ὧν πρόκειται τόπων, νὰ διασκευασθῶσι δὲ αὐταὶ προσφόρως τῷ σκοπῷ τῷ προθυμένῳ.

Ἄλλ' ἢ διὰ τοιούτων ἔργων ἐπιτυχία ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τοῦ κατὰ πόσον τὰ ἱστορικά γεγονότα διατελοῦσιν εἰσέτι ζῶντα ἐν τῇ μνήμῃ καὶ ἱκανοχολοῦντά πως τὴν φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων. Ὅπου ἡ ἱστορικὴ συνείδησις ἐξέλιπεν ἐντελῶς ἢ ἐξησθένησεν ἄγαν, ἐκεῖ ζωηρὰ καὶ σκόπιμος διδασκαλία αὐτῶν τούτων τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ὑπὸ καταλλήλων ὀργάνων γιγνομένη, ἐπιδρᾷ, νομίζω, ἀποτελεσματικώτερον καὶ αὐτῆς τῆς ποιήσεως, ἥτις συνήθως ἔρχεται οὐχὶ νὰ πλουτήσῃ τὸν νοῦν, ἀλλὰ νὰ θερμάνῃ μόνον τὴν καρδίαν καὶ νὰ ἐξάρῃ τὸ φρόνημα.

Διὰ τοῦτο, ὅπου καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ἡμαυρώθη, ἐπὶ τοσοῦτον ἐκεῖ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι ἐπιλαμβάνοντα: πρὸς παρομοίους σκοποὺς οὐχὶ τῆς ἱστορίας, τῆς ἀγνώστου, ἀλλὰ σχετικῶν ἐπιτοπίων παραδόσεων, ἐὰν τινες ὑπάρχωσι γνωσταί, ἐπεξεργαζόμενοι ταῦτα, τοῦτο δὲ προσφόρως τῷ ἰδιαιτέρῳ σκοπῷ, ὃν λεληθότως ἐπιδιώκουσιν.

Ἐν τούτοις καὶ ὅπου τυχὸν οὔτε ἡ ἱστορία οὔτε πολλὰί τινες σημαντικαὶ παραδόσεις λαλοῦσιν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐκεῖ θὰ ἡδύνατό τις, νομίζω, νὰ συντελέσῃ πρὸς ἐξέγερσιν ἐθνικῶν αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν διὰ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς λογογραφίας, ἐὰν, τὴν μὲν ἱστορίαν διεσκευάζῃ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τοὺς τύπους ἀναλόγων δημῶδων παραδόσεων, τὰς παραδόσεις ὁμῶς ταύτας κατῴρθου νὰ ἐγκλιματίσῃ ἐν ταῖς περὶ ὧν πρόκειται χώραις, σχετίζων καὶ συνάπτων αὐτάς πρὸς πᾶν ὅ,τι ἔχει καὶ σήμερον ἔτι τὴν δύναμιν νὰ ἐνασχολῇ τὴν φαντασίαν τῶν οἰκούντων τῆς χώρας ἐκείνης.

Ἐκ τε τῆς ἰδίας πείρας ὡς πρὸς τὴν δούλην Ἑλλάδα ἐν γένει καὶ ἐκ τῶν πληροφοριῶν, ὅσας ἐν τῷ μεταξὺ ἠδυνήθην νὰ συλλέξω ἰδίᾳ περὶ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας, πείθομαι: ὅτι δυστυχῶς παρὰ τῷ κοινῷ λαῷ καὶ τούτων τῶν ἐπαρχιῶν οὔτε πολλὰί τινες ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις τοῦ ἐλληγνικοῦ ἐν αὐταῖς μεγάλειον διασώζονται, οὔτε σημαντικαὶ τινες παραδόσεις ἐκ τῶν βυζαντινῶν θριάμβων κατὰ τῶν Σλαύων ὑπολείπονται. Νομίζω λοιπὸν ὅτι ὁ σκοπός, πρὸς ὃν οὕτω φιλόφρων μὲ προσκαλεῖτε νὰ συμπράξω, ὅθεν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ ὅπως οὖν εἰ μὴ διὰ τῆς ὡς ἀνωτέρω ὑποδειχθείσης ἐγκλιματίσεως παρὰ τῷ λαῷ ἱστορικῶν μὲν γεγονότων, ἀλλὰ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸν τρόπον ἀναλόγων ἰθαγενῶν παραδόσεων διεσκευασμένων.

Ἄλλ', ὅπως προῆλθ' εἰς τὴν τοιαύτην ἐργασίαν, προαπαιτεῖται ἀναγκαίως νὰ γνωρίζῃ ὅποια τινὰ εἶναι τὰ ἀντικείμενα, περὶ τὰ ὅποια κατὰ προτίμησιν διατρίβει ἢ τοῦ λαοῦ φαντασία, ἵνα πρὸς ταῦτα, ὡς γνώριμα, συναρτῶν καὶ σχετίζων τὰς νέας ἰδέας, καταστήσῃ αὐτάς ἐκ τῶν προτέρων εὐπροσδέκτους

διὰ τὸ ὅλως διόλου ξένον αὐτῶν καὶ ἀλλότριον.

Ἡ ὀρθὴ τῶν τοιούτων ἀντικειμένων γνώσις καὶ ἐκτίμησις κατορθοῦται φυσικῶς τῷ λόγῳ διὰ τῆς ἐπὶ τόπου ζητήσεως καὶ μελέτης αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος γὰρ τὰς χρησιμοποίησιν. Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο, ὡς πρὸς ἐμὲ τοῦλάχιστον, δὲν δύναται: κατὰ τὸ παρὸν γὰρ γίνῃ, παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἐξουχότητα γὰρ προκαλέσῃτε παρὰ τῶν ἐκασταχοῦ ἑλληνικῶν Προξενείων ἐκθέσεις, ἐν αἷς γὰρ περιέχονται αἱ ἐξῆς περίπου πληροφορίες:

Ὑπάρχουσιν εἰς τὸ προξενικὸν ἐκάστου διαμέρισμα ὄρη, πηγαί, ρυάκια, ποταμοί, φάραγγες, τοποθεσίαι: ἐν γένει, ἢ καὶ οἷα δῆποτε φυσικὰ πράγματα, ὡς εἶναι: οἱ παράδοχοι τὸ σχῆμα θράχοι, τὰ φυσικὰ σπήλαια, τὰ γηραιὰ δένδρα κτλ. κτλ., τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀναφέρει ὁ λαὸς εἰς τὰ τραγούδια, εἰς τὰ παραμῦθια ἢ εἰς τὰς παραδόσεις του; Εὐρίσκονται ἀντικείμενα τέχνης οἷα εἰσι: τὰ παλαιὰ φρούρια, μεγάλα: γέφυραι, ἐρειπωμένα: ἐκκλησίαι, ἀρχαῖα ὀδραγωγεῖα, κῶμαι: ἐγκαταλελειμμένα: καὶ ἐπομένως μόνον κατ' ὄνομα σφῶόμεναι; ἢ ἔργημα νεκροταφεῖα καὶ τὰ τοιαῦτα, περὶ τῶν ὁποίων γὰρ ἔχῃ ὁ πολὺς λαὸς δοξασίας τινὰς οἰασθήποτε;

Ποῖα εἶναι: τὰ διάφορα ὀνόματα, τῶν ὅσα ὑπάρχουσιν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀντικειμένων, τὰ σημερινά; ἔχουν σχέσιν τινὰ πρὸς ἱστορικὰ ὀνόματα; Καὶ ἂν ἔχουσιν, εἶναι: ἢ σχέσις αὐτῇ συνειδητῇ εἰς τὸν λαὸν ἢ μέρος τι τοῦλάχιστον τῶν κατοίκων;

Ὅπου εὐρίσκονται τινα τῶν ἀνωτέρω ἢ ἀνάλογα πρὸς ταῦτα ἀντικείμενα φύσεως ἢ τέχνης, γὰρ ὀρίσθῃ ἔπωσον ἢ γεωγραφικὴ ἐνὸς ἐκάστου θέσις καὶ γὰρ ὁρίσθῃ χαρακτηριστικὴ τις αὐτῶν περιγραφὴ, θραχεῖα, πλὴν ἐκ φύσεως εἰλημμένη, γὰρ ἐκτεθῇ δὲ ἀκριβῶς τί ὁ πολὺς λαὸς πιστεύει, τοῦτο μὲν ὡς πρὸς τὴν γενετικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν καὶ ὅς ὑπέστη περιπετείας, ἔως ὅτου κατακτήσῃ εἰς τὴν παρούσαν αὐτοῦ κατάστασιν, τοῦτο δὲ καὶ ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, ἣν ἔχει: πρὸς τὰ μυθολογικὰ τοῦ λαοῦ πλάσματα: ἐὰν δηλαδὴ κατοικήται ἢ θαμίζεται ἀπὸ Νεράιδας ἢ Στοιχειᾶ ἢ ψυχᾶς τῶν ἄλλοτε οὐκησάντων ἢ κτεσάντων αὐτό, καὶ διατὶ συχναίεσθαι ἢ κατοικεῖται: ὑπὸ τοιούτων ὄντων, καὶ πῶς τὰ ὄντα ταῦτα συμπεριφέρονται πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς γειτονεύοντας ἢ κρηματούμενους αὐτοῦ, εὐμενῶς ἢ δυσμενῶς; Μὲ ἄλλας λέξεις: γὰρ ἐκτεθῇ ἢ μυθολογικὴ ἱστορία ἐνὸς ἐκάστου τῶν ὡς ἀνωτέρω ὑποδηλωθέντων ἀντικειμένων, ἐὰν ἔχῃ τοιαύτην καὶ εἶναι: γνωστή, ἄλλως γὰρ σημειωθῇ ὅτι: δῆποτε φρονεῖ ὁ λαὸς περὶ αὐτοῦ, ὅσον ἀσυνάρτητον καὶ ἂν εἶναι, ἢ γὰρ ὀρίσθῃ ὅτι: οὐδὲν περὶ ὑπάρχοντός τινος τοιούτου ἀντικειμένου μυθολογεῖται: ἢ λέγεται.

Οἷοθεν ἐγνοεῖται: ὅτι τοιαῦτα: τινες πληροφορίες πρέπει: γὰρ ληφθῶσι παρ' αὐτῶν τῶν ἐγχωρίων. Διαφέρει: ὅμως πολὺ τὸ πῶς πρέπει: γὰρ τὰς ζητήσεις τις. Ἐξ ὧν περὶ γὰρ γνωρίζω: ὅτι: ὡς πρὸς τοὺς μύθους καὶ τὰς δοξασίας αὐτοῦ ὁ λαὸς διάκειται: ὅσον ζηλοτύπως ὅσον σχεδὸν καὶ ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν

του. Διὰ τοῦτο, ὁσάκις ἐρωτᾶται περὶ αὐτῶν ἀποτόμως καὶ ἀνευλαβῶς, ὑπο-
πτευόμενος τοὺς ἐρωτῶντας ὡς χλευαστὰς τῶν ὅσα ἐκεῖνος σέβεται, ἢ προσ-
ποιεῖται ἄγνοιαν ἢ τροποποιεῖ, καθὼς νομίζει, ἐπὶ τὸ εὐπροσωπότερον, παρα-
μορφῶν τὰ μυθολογούμενα.

Πληροφορία λοιπὸν οἶαι αἱ ἀνωτέρω δέον νὰ περισυναχθῶσιν ὑπ' ἀνθρώ-
πων, οἵτινες, ἐκτιμῶντες τὴν ἀληθῆ αὐτῶν σημασίαν, σέβονται μὲν τὰς τῶν
πολλῶν ἀδυναμίας, γινώσκουσιν ὅμως τίνι τρόπῳ νὰ προκαλῶσι τὴν ἀληθῆ
αὐτῶν ἔκθεσιν.

Πεποιθώς, ἐξοχώτατε, ὅτι οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τῆς Ἑλλάδος ἀντιπρόσω-
ποι κέκτηνται καὶ τὰς ἰδιότητας ταύτας πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτῶν ἀρεταῖς καὶ
ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ἐν τῷ περὶ τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων πατριω-
τικῷ αὐτοῦ ζήλῳ θὰ θελήσῃ νὰ προκαλέσῃ παρ' αὐτῶν τὰς ὡς ἀνωτέρω ὑπο-
δειχθείσας ἐκθέσεις, παρακαλῶ νὰ δεχθῇτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ θαυμάτου πρὸς
ὑμᾶς σεβασμοῦ, ἐν ᾧ διατελῶ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Φεβρουαρίου 1885

Εὐπειθέστατος
Γ. Μ. Βιζυηνός».

(Kaynak: Andreadis H., *O Viziinos os prodromos laografos*, Eteria Thrakikon
Meleton, Arhion Thrakis, Atina, 1975, s. 104-108).

3. Araştırma Tablosu

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΗΓΗ ΜΑΤΟΣ	ΛΑΤΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ	ΘΡΗΣΚΕΙΑ - ΛΟΞΑΣΙΕΣ	ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ	ΑΝΑΚΑΛΗΜΑ ΝΕΚΡΟΥ
ΤΟ ΑΜΑΡΤ ΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟ Σ ΜΟΥ	Γιατροσόφια, βότανα. Υπό το πρόσχημα πτωχού οδοιπόρου κρύπτονται ενίοτε μυστηριώση όντα, πλήρη υπερφυσικών δυνάμεων. Κουρέας = επίσημος ιατρός - πληρωμή σε είδος (κότες). (σ.68-69)	Ο ιερέυς ανέγνωσεν επί της ασθενούς τους εξορκισμούς του κακού. (σ.70) Σταυρός και χαμαγλί με μυστηριώδεις αραβικάς λέξεις. Αγιάσματα και γοητεία, ευχολόγια ιερέων - σαλαβάτια μαγισσών. Λωρίδα του φορέματος της Αννιώς δένεται σε θαυματουργό τόπο, λαμπάδες στο μπόι της Αννιώς. Τέλος, η Αννιώ μετακομίζει στην εκκλησία για 40 μερόνυχτα. Διηγήσεις ασθενών που βιώνουν τη μάχη και τη φυγή του κακού. Σωτηρία ψυχής. Να περνούν τα άγια από πάνω της, να ξεφορέσει ο παπάς, να της σταυρώσει το πρόσωπο με τη λόγχη. (σ/70-73) Η ασθένεια ως θεϊκή τιμωρία. Εξιλέωση	Συντεθειμένο από Γύφτο, αυτοσχέδιο δημιουργό, περιπλανώμενο γανωτζή. Τρίχορδος λύρα. Απομνημόνευση (σ.76)	Ευωδία θυμιάματος, ανδρική ενδυμασία, σκαμνί σκεπασμένο με μαύρο ύφασμα, σκεύος πλήρες ύδατος, εκατέρωθεν δύο λαμπάδες αναμμένες. Πίστη στη θεραπευτική δύναμη του νεκρού πατέρα. Η ψυχή με τη μορφή χρυσαλίδας. (σ.77- 79)

		(παρηγοριά κι ελαφροσύνη) με την υιοθεσία του δύστροπου κοριτσιού. (σ.88) Νόσος που παρατείνεται και χρονίζει αποδίδεται εις υπερφυσικάς αιτίας και χαρακτηρίζεται ως εξωτικόν. (σ.71) Ο ασθενής εκάθισε εις άσχημον τόπον. Επέρασε νύκτα τον ποταμόν, καθ' ην στιγμήν αι Νηρηΐδες ετέλουν αόρατοι τα όργια των. Εδιασκέλισε μαύρον γάτον, ο οποίος ήτο κυρίως ο έξω από εδώ μεταμορφωμένος. (σ.69-70)		
--	--	---	--	--

	ΘΡΗΣΚΕΙΑ - ΔΟΞΑΣΙΕΣ	ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ
ΠΟΙΟΣ ΗΤΟΝ Ο ΦΟΝΕΥΣ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ	Παραμονή Φώτων: σουρβιά...στο τζάκι και βλέπεις την τύχη σου. (σ.136-137) Η τουρκάλα χρησιμοποιεί τον ιερό αριθμό 7. (σ.154) Η γύφτισσα ρίχνει το κόσκινο με τα μετρημένα 40 κουκιά και βρίσκει τον δολοφόνο, το 41ο κουκί. (σ.160)	Το αίμα στοιχειώνει και εκδικείται. Αν σκοτώσεις, πρέπει να γλείφεις από το μαχαίρι σου το αίμα, αλλιώς θα στοιχειωθεί και θα σε πνίξει ή θα σε μαρτυρεύει ώσπου να το μολογήσεις και να σε κρεμάσουν. (σ.139-140) Ο νεκρός δεν βρίσκει ησυχία στον τάφο όσο ο δολοφόνος ζει. Απαιτείται εκδίκηση.

		Πίστη σε βρυκόλακες-είναι ένα τουλούμι γεμάτο αίμα...τον σκοτώνουμε με διαβασμένο από τον ιμάμη μαυρομάνικο μαχαίρι. (σ.177-178)	
ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ	ΘΡΗΣΚΕΙΑ - ΔΟΞΑΣΙΕΣ	ΜΟΙΡΟΛΟΪ	ΕΘΙΜΑ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ
	Νεραϊδόπαιδο - νεράιδες (εμβόλιμο παραμύθι). Η αποδημούσα ψυχή, εφόσον έχει ακόμη επιθυμίαν τιναν (σ. 297). ανεκπλήρωτον, δεν δύναται να αποσπασθή του ξένου πλέον αυτή σώματος και αναχωρήση αλλά τριγυρίζει γογγύζουσα και παραπονουμένη επί των χειλέων του ψυχορραγούντος. Φρικτόν δε θεωρείται και στιγματίζεται ως ασέβεια εάν οι συγγενείς και οι οικείοι δεν σπεύδουν να πράξωσιν το παν επ' αυτοίς. Η αποδημούσα ψυχή θα ευρεθή μετ' ολίγον εν τω μέσω των φιλτάτων αυτών εις τας υπερκοσμίους χώρας και θα περικυκλωθή υπ' αυτών ερωτωμένη εάν είδε και πώς είδε τους επί γης αγαπητούς των. Το βλέμμα και τα ημίκλειστα μάτια του νεκρού. (σ.292-293) Θρύλοι και παραδόσεις στα λόγια του παππού. (σ.304-306)	Τα οξέα των θρηνωδών μοιρολόγια...άνθρωπον (σ. 297).	σελίδα 296 ως 297

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ	ΘΡΗΣΚΕΙΑ - ΔΟΞΑΣΙΕΣ
	1) Δεν προσφέρεται για ταξίδι...κάτι κακό θα σε βρει στο δρόμο. Όποιος ταξιδεύει Πρωτομαγιά, θα γυρίσει από τα μισόστρατα διότι όλα τα σταυροδρόμια και τα περάσματα τα έχουν διασκελισμένα οι μάγισσες. (σ.265-266, 276) 2) Τα παιδιά φτιάχνουν στεφάνια από λουλούδια και βάζουν στο κέντρο σταυρό. Μετά χορεύουν και τραγουδούν. Το στεφάνι κρεμίζεται στην πόρτα του σπιτιού ως αποτρεπτικό - να μην πάρουν τα κακά πνεύματα την υγεία του σπιτιού και το μπερεκέτι. (σ.266) 3) σελίδα 269 ο Βιζυηνός ως λαογράφος, ερμηνεύει τα εαρινά έθιμα: παλαιότατα λείψανα φυσιολατρίας. Σύνδεση με τις αρχαιοελληνικές γιορτές. 4) Πίστη σε βρυκόλακες, καλικαντζάρους, μάγισσες/στριγγλές. Δεν σε αγγίζουν οι μάγισσες αν φοράς λουλούδια στους κροτάφους. (σ.274-275) σελ. 278 τι κάνουν οι μάγισσες τη νύχτα της Πρωτομαγιάς 5) Δεν πρέπει να μιλήσεις ή να αντικρίσεις κανέναν στο δρόμο γιατί μπορεί να έχει το διάβολο μέσα του και να σου πάρει τη φωνή. (σ.276)

KAYNAKÇA

- Abacopulu, Frideriki: Sta vimata tu Yeorgiu Viziinu “İs tin Polin”. *Ta Nea gazetesı*, 27 Şubat 2015.
- Agelatos, Dimitrios: “Edos ke ektos alithofanias: İ theoria ke i kritiki tu diigimatos sto deftero imisi tu 19u eona”, Haz. E. Politu - Marmarinu, & S. Denisi, **To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi – Proslipsi**, Atina, Gutenberg, 2009.
- Andreadis, Haris: **O Yeorgios Viziinos os prodromos Laografos. Apo anekdoton ipomnima tu (1885) is to İpurgion Eksoterikon**. Atina, Eteria Thrakikon Meleton, 1975.
- Asimomitis, Vasilis: To Yorgaki tis Mihalessas ke to Samakovo, **Thrakika Hronika**, Sayı: 5, 1965, s. 95-97.
- Athanasopoulos, Vagelis: **İ mithi tis zois ke tu ergu tu Y. Viziinu**, Atina, Ekdosis Kardamıça, 1992.
- Athanasopoulos, Vagelis: **İ istories tu kozmu. Tropi tis grafis ke tis anagnosis tu oramatos**, Atina, Ekdosis Pataki, 2009.
- Athanasopoulos, Vagelis: **İ maskes tu realizmu**, C. I, Atina, Kastaniotis, 2009.
- Avdikos, Evangelos: “Eniologikes diastasis tis paradosis sto ergo tu Y. Viziinu”, **İ Thraki ke i alli**, Atina, Ekdosis Odisseas, 2007.
- Avdikos, Evangelos: **İsagogi stis Spudes tu Laiku Politismu**, Atina, Kritiki, 2009.
- Beaton, Roderick: “İthografia ke Laografia stin elliniki pezografia tu 19u eona”, **İ idea tu ethnus stin Elliniki Logotehnia**. İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2015.
- Beaton, Roderick: **İsagogi sti Neoteri Elliniki Logotehnia (An Introduction to Modern Greek Literature)**, Atina, Nefeli, 1996.
- Bourdieu, Pierre: **Outline of a Theory of Practice**, Cambridge, Cambridge University Press, 1977.

- Bourdieu, Pierre: **Kimena Kinoniologias**, Haz, N. Panayotopoulos, Atina, Delfini, 1994.
- Çagalas, Kostas: **To anakalima ton nekron ke zodanon sta neoellinika idromadika ke katoptromadika ethima. Simvoli sti meleti tis neoellinikis madias ke magias**, Yanya, 1977.
- Çagalas, Kostas: **Madikes ke magikes - Pneumatistikes prakseis sti Lefkada. Pempto Diethnes Panionio Sinedrio**, Kefalonia, 1986.
- Çirimoku, Lizi: **Logotehnia tis polis**, Atina, Lotos, 1988.
- Dimaras, Kostas, Th.: **İstoria tis Neoellinikis Logotehnicas, Apo tis protes rizes eos tis meres mas**, Atina, Gnosi, 2000.
- Eriksen, Hylland: **Mikri topi, megala zitimata. Mia isagogi stin kinoniki ke politizmiki anthropologia (Small Places, Large Issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology)**, Haz., İ. Manos, Çev. Th. Kaçikeros, Atina, Kritiki, 2007.
- Flerianu, Ekaterini: **Harilaos Trikupis. O politikos tu “Tis ptei?” ke tu “Distihos eptohefsamen”**, ekdosis Polis, Atina, 2016.
- Flerianu, Ekaterini: **Harilaos Trikupis: İ zoi ke to ergo tu**, ekdosi Vulis ton Ellinon, Atina, 1999.
- Gaci, Ana: **“Musia ke episkeptes stin epohi tis “viomihantias” tis mnimis”**, Haz. R. Van Bushoten, T. Verveniotti, K. Bada, E. Naku, P. Padazis, & P. Hacarula, **Praktika Diethnus Sinedriu “Gefironodas tis genies: diepistimonikotita ke afigisis zois ston 21o eona. Proforiki istoria ke alles vio-istories”**, Volos (25-27/5/2012), Enosi Proforikis İstorias, 2013.
- Gauchet, Marchel: **İ apomagefsi tu kosmu. Mia politiki istoria tis thriskias (Le désenchantement du monde: Une histoire politique de la religion)**, Çev. A. Klabacea, Atina, Patakis, 2011.
- Gefu – Madianu, Dimitra: **Politizmos ke Ethnografia**, Atina, Ellinika Grammata, 1999.

- Hacifotis, Ioanis: “Yeorgios Viziinos. Metevlithi edos mu o rithmos tu kozmu. Mia zoi pu miazi me mithistorima”, **İstoria İkonografimeni**, Sayı: 72, Haziran 1974, s. 129-130.
- Herzfeld, Michael: **Pali dika mas. Laografia, ideologia ke diamorfosi tis sihronis Elladas (Ours Once More. Folklore, İdeology and the Making of Modern Greece)**, Çev. M. Sariyannis, Atina, Aleksandria, 2002.
- Hrisanthopulos, Mihalis: **Yeorgios Viziinos, Metaksi Fadasias ke Mnimis**, Atina, Vivliopolion tis “Estias”, 2016.
- Hrisanthopulu, Vasiliki: “İ theoritikes katefthinsis sto parimiologiko ergo tu D. S. Lukatu ke i anthropologiki prosegisi ton parimion” **Epistimoniki imerida me titlo: O Dimitrios S. Lukatos ke i Elliniki Laografia. Filosofiki Sholi Pan. İoanninon (23/4/2004)**, Atina, Dimosiefmata tu Kedru Erefnis tis Ellinikis Laografias (no. 27) tis Akadimias Athinon, 2008.
- Hrisogelu - Kaçi, Ana: “Gia tin piitiki tu ithografiku diigmatos: Skepsis ke provlimatizmi”, Haz. E. Politu - Marmarinu, & S. Denisi, **To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi – Proslipsi**, Atina, Gutenberg, 2009.
- İstoria tu Elliniku Ethnus**, C. 30, 31, 32, Atina, Ekdotiki Athinon, 2015.
- Kakabura, Rea: “Defterogenis afigimatiki analisi viografikon sinedefkseon” Haz. R. Van Bushoten, T. Vervenioti, K. Bada, E. Naku, P. Padazis, & P. Hacarula, **Praktika Diethnus Sinedriu “Gefironodas tis genies: diepistimonikotita ke afigisis zois ston 21o eona. Proforiki istoria ke alles vio-istories”**, Volos (25-27/5/2012), Enosi Proforikis İstorias, 2013.
- Karakasi, Katerina, Spiridopulu, Maria, & Kotelidis, Yiorgos: **İstoria ke theoria ton logotehnikon genon ke idon**, Atina, Sindesmos Ellinikon Akadimaikon Vivliothikon, 2015.
- Karvelis, Takis: **İ genia tu 1880**, Atina, Savvalas, 2003.
- Makris, Nikolaos: “İ aparhes i i afetiries tu diigmatiku ergu tu Yeorgiu Viziinu”, Haz. K. Çiropulos, **Pios itan o Yeorgios Viziinos: ekaton sarada eti apo ton thanato tu, Tetradia “Efthinis”**, Atina, Efthini, 1998.

- Mamoni, Kiriaki: “Yeorgios Viziinos”, **Elliniki Dimiurgia**, C. 4, Sayı: 40, Ekim 1949, s. 583-593.
- Meraklis, Mihalıs: **Elliniki Laografia. Kinoniki Sigrotisi, İthi ke Ethima, Laiki Tehni**, Atina, Kardamiças, 2011.
- Meraklis, Mihalıs: **Laografika Zitimata**, Atina, H. Bura, 1989.
- Miçakis, Kostas: **Anadromi stis rizes. Yeorgios Viziinos**, Atina, Ekdosis Elliniki Pedia, 1977.
- Mitraleksi, Katerina: “To diigima tu Yeorgiu Viziinu ke o germanikos piitikos realizmos”, Haz. E. Politu - Marmarinu, & S. Denisi, **To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi – Proslipsi**, Atina, Gutenberg, 2009.
- Mullas, Panos: **“Giro sta 1880: i ori tis allagis”. Riksis ke sinehies. Meletes gia ton 19o eona**, Atina, Ekdosis Sokoli, 1993.
- Mullas, Panos: “Giriş” Y. M. Viziinos, **Neoellinika Diigimata**, Atina: Vivliopolion tis “Estias”, 1994.
- Mullas, Panos: “To Neoelliniko Diigima ke o Y. M. Viziinos” Y. M. Viziinos, **Neoellinika Diigimata**, Athina, Vivliopolion tis “Estias”, 1996.
- Ozansoy, Esin: “Georgios M. Viziinos (1849-1896) ve Çağdaş Yunan İthografik Öyküsü”, **Dilbilim**, Sayı. 21, s. 53-62, Haziran 2012
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iudilbilim/issue/1079/12205>, 20 Ekim 2019.
- Papakostas, Yanis: “İsagogi”, **Yeorgios Viziinos, Epistoles, İsagogi - Simiosis – Sholia**, Atina, Patakis 2004.
- Papakostas, Yanis: “İ agnosti allilografia tu Yeorgiu Viziinu”, **To Vima gazetesi**, 24 Kasım 2008.
<https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/h-agnwsti-allilografia-toy-gewrgioy-bizyino/>, 20 Ekim 2019.
- Paparusi, Marita: **Se anazitisi tis simasias. Afigimatologikes prosegis se pezografika kimena tu 19u ke tu 20u eona**, Atina, Metehmio, 2005.
- Papathanasi - Musiopulu, Kaliopi: **Laografikes Martiries tu Yeorgiu Viziinu**, Atina, 1982.

- Papathoma, Eleni: **Apopsis tis laografikis diastasis sto ergo tu Y. M. Viziinu**, Yüksek lisans tezi, Atina Üniversitesi Atina, 2002.
- Paraskevopoulos, Yermanos: “Ta aliota somata ton nekron”, **Eteria İliakon Meleton’un salnamesi**, Sayı 1, 1982.
- Pashalidis, Grigoris: **İ piitiki tis aftoviografias**, Atina, Smili, 1993.
- Pashalidis, Grigoris, Despotidis, Andonis: **Leksiko tis Neoellinikis Logotehnias. Prosopa. Erga. Refmata. Ori**, Atina, Ekdosis Pataki, 2007.
- Pelckmans, Paul: “Logotehnia ke İstoria ton Nootropion”, Haz. M. Delcroix, & F. Hallyn, **İsagogi stis Spudes tis Logotehnias. Methodi tu Kimenu (İntroduction aux Études Littéraires. Méthodes Du Texte)**, Atina, Gutenberg, 2000.
- Politis, Aleksis: **Romadika Hronia İdeologies ke Nootropies stin Ellada tu 1830-1880**, Atina, Eteria Meletis Neu Ellinismu – Mnimon, 2009.
- Politis, Aleksis: **İ romadiki logotehnia sto ethniko kratos 1830-1880**, İraklio, Panepistimiakes Ekdosis Kritis, 2017.
- Politis, Linos: **İstoria tis Neoellinikis Logotehnias**, Atina, Morfotiko İdrima Ethnikis Trapezis, 1980.
- Politu - Marmarinu, Eleni: “Kosti Palama, “Ta matia tu Kunala” (1897): Diigima elliniko, an ke me thema “eks apotaton horon ke hronon””, Haz. E. Politu - Marmarinu, & S. Denisi, **To diigima stin elliniki ke stis ksenes logotehnies. Theoria - Grafi – Proslipsi**, Atina: Gutenberg, 2009.
- Politu-Marmarinu, Eleni: “İthografia”, **Egiklopedia Papiros - Larus – Britanika**, Atina, 1984.
- Poraku, Marilena: **Yeorgios Viziinos. Neoellinika Diigimata**, (öğretmen kitabı, İpurgio Pedias ke Politizmu Kipru), Lefkoşa, 2017.
- Puchner, Walter: **O Yeorgios Viziinos ke to arheo theatro. Logotehnia ke Laografia stin Athina tis Bel Epok**, Atina, Pataki, 2002.
- Sidera - Litra, Paraskevi: “O Y. Viziinos fititis sto Panepistimio tis Gotigis”, **Thrakika**, Sayı 11, s. 41-72.

- Stergiopulos, Kostas: “Yeorgios Viziinos”, **İ palaioteri pezografia mas. Apo tis arhes os ton Proto Pagosmio Polemo (Cilt 6 (1880-1900))**, Atina, Sokoli, 1997.
- Tonnet, Henry: **İstoria tu elliniku mithistorimatos (Histoire du roman grec)**, Çev. M. Karamanu, Atina, Patakis, 1999.
- Van Bushoten, Riki: “Giriş”, Haz. R. Van Bushoten, T. Vervenioti, K. Bada, E. Naku, P. Padazis, & P. Hacarula, **Praktika Diethnus Sinedriu, “Gefironodas tis genies: diepistimonikotita ke afigisis zois ston 21o eona. Proforiki istoria ke alles vio-istories”**, Volos (25-27/5/2012), Enosi Proforikis İstorias, 2013.
- Varelas, Lampros: **Meta tharus ke anisihias ebneodos. İ kritiki proslipsi tu Y. M. Viziinu (1873-1896)**, Selanik, University Studio Press, 2014.
- Vasiliadis, Nikos: “Selides en frenokomio. O atihisas piitis”, , **Ethnikon İkonografimenon İmerologion**, Pikili Stoa, Ekim 1894, s. 144-154.
- Veludis, Yiorgos: **“O eptanisiakos, o athinaikos ke o evropaikos romandizmos”. Mona-ziga. Deka neoellinika meletimata**, Atina, Ekdosis “Gnosi”, 1992.
- Vasiliadis, N. “Selides en frenokomio. O atihisas piitis”, **Pikili Stoa, Ethnikon İkonografimenon İmerologion**, Ekim 1894, s. 144-154.
- Veludis, Yiorgos: “O eptanisiakos, o athinaikos ke o evropaikos romandizmos”. **Mona-ziga. Deka neoellinika meletimata**, Atina, Ekdosis “Gnosi”, 1992.
- Veludis, Yiorgos: “Viziinos ke Auerbach” **Mona-ziga. Deka neoellinika meletimata**, Atina, Ekdosis “Gnosi”, 1992.
- Vitti, Mario: **İstoria tis Neoellinikis Logotehnias**, Atina, Odisseas, 1989.
- Vitti, Mario: “O realizmos stin ithografia apo idilliako vafkalima se kinoniki katagelia”. **İdeologiki liturgia tis ellinikis ithografias**, Atina, Ekdosis Kedros, 1991.
- Viziinos, Yeorgios, M.: **To telos tu paramithiu i i arhi tu oniru**, Haz. L. Hacopulu, Atina, Ermis, 2001.

Vuturis, Padelis:

**Os is kathreptin ... Protasis ke ypothesis gia tin elliniki
pezografia tu 19u eona**, Atina, Ekdosis Nefeli, 1995.

